

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**HANZADE SERVİ'NİN ESERLERİNİN KÖK DEĞERLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Şahin Bora GÜVENSOY
ORCID: 0000-0001-9310-2310

Danışman
Prof. Dr. Osman UYANIK
ORCID: 0000-0001-9793-1407

Konya – 2024

ÖN SÖZ

Değerler toplumun birliğini korumasını, birbirine saygı ve muhabbet beslemesini sağlar. Bu koşullarda bilim ve teknikle beraber insanîyet gelişecektir. Geleceğin insanının yetiştirilmesinden sorumlu olan öğretmenler bunun farkında olmalı ve öğrencilerin hayatına dokunurken onlara bu bilinçle yaklaşmalıdır. Her ne kadar doğru bilgi ya da duruş öğrenciye sunulsa da onlar samimiyetle davranışlarımıza yansıtmadığımız bir tavır benimsemeyecektir. Bu noktada bir çocuğun yahut gencin etrafındaki tüm yetişkinler ona örnek olmakla sorumludur. Öğretmenler, yaşam boyu öğrenme felsefesine uygun olarak öğrenmekten kopmamalıdır. Sürekli değişen dünyada zihnen sabit kalmak, gerilemek demek olacağından gelişim sürdürülmelidir.

Araştırmanın giriş bölümünde araştırmaya dair genel bilgiler verilmiştir. Araştırmanın problem durumu, amacı ve önemiyle beraber varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar bu bölümde ele alınmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde araştırma konusunun kavramsal çerçevesi sunulmuştur. Değer kavramı, kök değerler, değerlerin işlevi ve değer eğitimi başlıkları üzerinde durulmuştur. Çalışma kapsamında eserleri incelenen Hanzade Servi'nin hayatı ve eserlerinden bahsedilmiştir. Benzer konulardaki tez ve makaleler ele alınarak bölüm bitirilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, çalışma materyalleri, verilerin toplanması ve analizinin nasıl yapıldığı ortaya koyulmuştur. Dördüncü bölümde örneklem içindeki her bir kitap için elde edilen bulgular okuyucuya sunulmuştur. Burada kitaplarda tespit edilen değerler, kitap içinde geçiş sıklıkları ve hangi sayfalarda geçtikleri gibi bilgiler tablo hâlinde sunulmuş ardından örnek cümleler sıralanmıştır. Araştırmanın beşinci bölümünde sonuç ve öneriler ortaya koyulmuş ve çalışma bitirilmiştir.

Yüksek lisans eğitimim boyunca yanımda olan kıymetli danışmanım Prof. Dr. Osman Uyanık'a ve yine bu süreçte desteğini esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Derya Yıldız'a teşekkür ederim. Ayrıca ilköğretimden buralara uzanan eğitim hayatımdaki her bir öğretmene bana kattıklarından dolayı teşekkürü borç bilirim. Hayat yolunda her zaman desteklerinden emin olduğum annem Emine, babam Gökmen ve kardeşim Yağmur'a sevgilerimi sunuyorum ve teşekkür ediyorum. Ayrıca bu yolda dostluğuyla, bilgisiyle bana ortak olan arkadaşlarıma da çokça teşekkür ediyorum.

Şahin Bora GÜVENSOY

Haziran 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
Simgeler	vii
Kısaltmalar	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
1.6. Tanımlar	3
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. Değer Kavramı	4
2.2. Kök Değerler	5
2.2.1. Adalet	6
2.2.2. Dostluk	6
2.2.3. Dürüstlük	7
2.2.4. Öz denetim	8
2.2.5. Sabır.....	8
2.2.6. Saygı.....	9
2.2.7. Sevgi.....	9
2.2.8. Sorumluluk	10
2.2.9. Vatanseverlik.....	11
2.2.10. Yardımseverlik	11
2.3. Değerlerin İşlevi	12
2.4. Değer Eğitimi	13
2.4.1. Edebiyat ile değer eğitimi.....	14
2.5. Hanzade Servi'nin Yaşamı ve Eserleri.....	15
2.5.1. Hanzade Servi'nin eserleri	16
2.6. İlgili Araştırmalar	17
2.6.1. Tezler.....	17

2.6.2. Makaleler.....	21
3. YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Çalışma Materyali	24
3.3. Verilerin Toplanması.....	25
3.4. Verilerin Analizi.....	26
4. BULGULAR	27
4.1. Bir Sır Kaç Kilometre? Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	29
4.2. Havuç Ağacı Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	34
4.3. Hayalet Tozu Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular.....	37
4.4. Hortlaklar Geçidi Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	42
4.5. Kalamar Pansiyon Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular.....	46
4.6. Karakura'nın Düşleri Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	49
4.7. Kora ile Kelebek Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	53
4.8. Kumsal'ın Çizgili Dünyası Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	58
4.9. Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-1 Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular.....	62
4.10. Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-2 Mektup Ağacı Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	66
4.11. Umacı Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular.....	69
4.12. YO-YO Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	73
4.13. YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular	77
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
5.1. Sonuç	83
5.2. Öneriler.....	85
KAYNAKLAR.....	87
EKLER.....	97

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Hanzade Servi'nin Eserlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **102** sayfalık kısmına ilişkin, 25/06/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%10** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

27/06/2024

Şahin Bora GÜVENSOY

Prof. Dr. Osman UYANIK

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

27/06/2024

Şahin Bora GÜVENSOY

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

f : Frekans

%: Yüzde

Kısaltmalar

akt. : Aktaran

bs : Baskı

C. : Cilt

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

s. : Sayfa

SHTÇ 1: Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk 1

SHTÇ 2 – MA: Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk 2 – Mektup Ağacı

TDK: Türk Dil Kurumu

TDÖP: Türkçe dersi öğretim programı

TTKB: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

HANZADE SERVİ'NİN ESERLERİNİN KÖK DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Şahin Bora GÜVENSOY

Kültür, toplumun asırlar boyu her bir bireyiyle ilmek ilmek işlediği bir kilimdir. Kilimin iplikleri ise değerlerden oluşur. Değerlerin ortaklığı toplumun birbirine karşı anlayışlı olmasını sağlar. İnsanların, birbirlerinin önem atfettiği insani değerlere karşı duyarlılık göstermeleri, toplumsal barışın tesisine katkı sağlar. Eğitim sisteminin yalnızca akademik başarı üzerine olması insanları rekabet hâline sokar. Bu durum elbette öğrencilerin psikolojisini de etkiler. Değer eğitimi, eğitimin insani tarafıdır. Bir işçinin işini hakıyla yapmasını, patronun işçinin hakkını vermesini, memurun kamu malına özen göstermesini, yöneticinin halkın faydasını gözetmesini sağlar. Değer eğitimi bu amaçla verilmeye başlanmıştır. Değerler ezberlenecek bilgiler değildir, özümsemesi gerekir. Bunun en kolay yolu bireye yaşamadığı hayatları tecrübe imkânı sunan edebiyattır. Edebiyat aracılığıyla değerler zamanın hükmünden kurtulur ve her devrin insanına dokunabilir.

Bu araştırmanın amacı Hanzade Servi'nin çocuk kitaplarındaki kök değerleri tespit etmek ve incelemektir. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır, verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Hanzade Servi'nin örneklem içinde incelenen eserleri “Bir Sır Kaç Kilometre? , Havuç Ağacı, Hayalet Tozu, Hortlaklar Geçidi, Kalamar Pansiyon, Karakura'nın Düşleri, Kora ile Kelebek, Kumsal'ın Çizgili Dünyası, Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-1, Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-2 Mektup Ağacı, Umacı, YO-YO, YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi” olmak üzere on üç adettir. Söz konusu eserler 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan on kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, vatanseverlik) göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Araştırma sonucunda eserlerde kök değerleri muhteva eden cümle veya cümleler tespit edilmiştir. Eserlerde tespit edilen kök değerler her kitap için ayrı başlıkta verilmiştir. Kök değerlerin görülme sıklığı ve eserdeki sayfa numarası tablo hâlinde verilip ardından örnek cümleler sıralanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, kitaplarda kök değerleri yansıtan 876 ifade tespit edilmiştir. Kitaplarda en sık dostluk (*f*: 185) ve sevgi (*f*: 147) kök değerleri tespit edilirken buna karşın adalet (*f*:26) ve vatanseverlik (*f*: 16) kök değerleri kitaplarda en az tespit edilen kök değerler olmuştur. Çalışmada kitapların değerler eğitiminde kullanılabileceği ancak adalet, vatanseverlik, sabır ve dürüstlük değerlerine yeterince yer verilmemesi sebebiyle bu değerler için etkili olamayacağı tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına dayanarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değer eğitimi, Kök değerler, Hanzade Servi.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Turkish and Social Sciences Education
Turkish Education Program
Master Thesis

ANALYSING OF HANZADE SERVI'S WORKS IN TERMS OF ROOT VALUES

Şahin Bora GÜVENSOY

Culture is a rug that society has been embroidering with each individual for centuries. The threads of the rug consist of values. The commonality of values enables the society to be understanding towards each other. They show sensitivity to the human qualities that each other value, and thus an environment of peace is ensured. The fact that the education system is based only on academic success puts people in competition. This, of course, also affects the psychology of students. Value education is the human side of education. It enables a worker to do his job properly, a boss to give the worker his due, a civil servant to take care of public property, and a leader to look out for the benefit of the public. Value education has started to be given for this purpose. Values are not information to be memorised, they need to be assimilated. The easiest way to do this is through literature, which offers individuals the opportunity to experience lives they have not lived. Through literature, values are freed from the judgement of time and can touch people of every era.

The aim of this study is to identify and analyse the root values in Hanzade Servi's children's books. In this qualitative study, document analysis method was used and content analysis was used to analyse the data. Hanzade Servi's works examined in the sample are thirteen, including "Bir Sır Kaç Kilometre? , Havuç Ağacı, Hayalet Tozu, Hortlaklar Geçidi, Kalamar Pansiyon, Karakura'nın Düşleri, Kora ile Kelebek, Kumsal'ın Çizgili Dünyası, Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-1, Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-2 Mektup Ağacı, Umacı, YO-YO, YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi". These works were analysed by taking into consideration the ten root values (justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, affection, responsibility, helpfulness, patriotism) in the 2019 Turkish Curriculum.

As a result of the research, sentences or sentences containing root values were identified in the works. The root values identified in the works are given under a separate heading for each book. The frequency of occurrence of the root value and the page number in the work are given in a table and then sample sentences are listed. According to the findings of the study, 876 expressions reflecting root values were identified in the books. While the root values of friendship ($f: 186$) and affection ($f: 147$) were identified most frequently in the books, the root values of justice ($f: 26$) and patriotism ($f: 16$) were the least frequently identified root values in the books. In the study, it was determined that the books can be used in values education, but they cannot be effective for these values because justice, patriotism, patience and honesty values are not sufficiently included. Based on the findings of the study, various suggestions were made.

Keywords: Value education, Root values, Hanzade Servi.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Toplumların temel yapı taşlarından biri de toplumun değerleridir. Toplumların yıllar içinde kültürlerindeki değişim, bu değerlerden hangisinin önem kazanacağını da etkilemektedir. En moderninden en ilkel sayılanına kadar insan toplulukları birlikte yaşamak için kendi örf ve adetlerini, değer sistemini oluşturmuştur (Topçu, 2020a). İnsan özü itibariyle bir topluluk içinde yaşamaktadır ve değerlerinin birçoğunu bu topluluktan edinmektedir (Ulusoy ve Dilmaç, 2018). Bu sayede topluluk hem kalıcılığını sağlar hem de birikimlerini gelecek kuşağa aktararak korumuş olur.

Değerler eğitime yönelik çalışmaları derleyen bir makalenin sonuç kısmında, bu çalışmaların öğrencilerin sosyal ve bireysel anlamda gelişmesine katkı sağladığı ortaya koyulmuştur. Aynı zamanda ahlaki ve duygusal anlamda da öğrencilerin gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bu katkılar kişinin daha girişimci karakterler olmasından, bağımlılık yapıcı maddeleri kullanmamasına kadar pek çok farklı alandadır (Berkowitz ve Bier, 2004).

Bu aktarım esnasında, sosyal medyanın yıkıcı etkileri olabilmektedir. Kök değerlerden biri olan sorumluluk değeri üzerinden gidecek olursak, öğrenciler farkında olsalar dahi sosyal medyanın sonsuz döngü etkisi nedeniyle sorumluluklarından geri kalmaktadır. Öğrenciler sosyal medyadan gelmesini bekledikleri ilgi ve etkileşim sebebiyle olduklarından çok farklı kimliklere bürünmektedir. İnternetteki kimlik ile gerçek dünyadaki kimliklerin çatışması da bu durumun sonuçlarındandır. Öğrencilerde belirli bir topluluğa ait olma isteği sebebiyle yakın hissettiği ve kendisine değer kattığına inandığı bir gruba aşırı bağlanma görülmekte, hatta grup içinde sivrilmek için radikal söylemlere başvurulduğuna şahit olunmaktadır (Şener ve Yiğit, 2021).

Bu koşullar altında, bize uygun ve kontrol edilebilir eğitim aracı olarak kitaplar kalmaktadır. İlgi dağıtıcı unsurların olmadığı, farklı unsurların etkisinde bırakma ihtimali olmadan hedefe direkt ulaşmamızı veya yaklaşmamızı sağlayacak materyal kitaptır. Yılmaz (2013), doktora tezinde edebî metinler aracılığıyla değerler eğitiminin önemini

vurgulamaktadır. Bunun, üzerinde durulması ve önemsenmesi gereken bir husus olduğunu belirtmektedir.

Alan yazın incelendiğinde Hanzade Servi'nin eserlerine yönelik "değerler eğitimi" konusunda bir çalışma yapılmadığı görülmüştür. Bu çalışmada Hanzade Servi'nin eserleri incelenecek ve bu eserlerdeki değerler tespit edilecektir. Bu bilgiler ışığında "Hanzade Servi'nin eserlerinde kök değerlerin yer alma durumu nedir?" araştırmanın problem cümlesi olarak belirlenmiştir.

Alt problemler şu şekildedir:

Hanzade Servi'nin eserlerinde hangi kök değerler öne çıkmıştır?

Hanzade Servi'nin eserlerinde kök değerlerin dağılım sıklığı nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile Hanzade Servi'nin eserlerindeki kök değerleri belirlemek ve incelenen eserlerin kök değerler yönünden özelliklerini sunmak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Değerler toplumun yapı taşları olarak nitelendirilebilir. Toplum olarak değerlerimizi gelecek nesillere öğretmek, aktarmak ve bunları en iyi şekilde benimsetebilmek toplumun geçmişinden ve tarihinden kopmasını da engeller.

Hanzade Servi, Türk çocuk edebiyatının hâlen yazmakta olan isimlerinden biridir. Yazdığı çocuk kitapları ile birçok ödül kazanmıştır. Bu eserlere dair pek az çalışma yapılmıştır. Bu araştırmada, Hanzade Servi'nin eserlerinin değerler eğitimi için kullanılabilirliği belirlenmiştir. Araştırmanın sonucu, değerler eğitimine yönelik etkinlik veya materyal tasarlayan öğretmenlere fikir vermesi yönüyle etkili olacaktır.

Değerler eğitimi için en etkili olabilecek derslerden biri de Türkçe dersidir. Bunun sebebi, yazılı ve sözlü anlama-anlatma etkinliklerinin değerler eğitimi için müsait bir ortam sağlamasıdır. Bu sebeple kök değerlere dair eğitimlerde Türkçe dersi için kök değerler ekseninde hazırlanmış çalışmalar gerekmektedir. Bu çalışma ile alan yazına katkı yapmak hedeflenmiştir.

1.4. Varsayımlar

Hanzade Servi'nin araştırmaya dahil edilen kitaplarında kök değerlerin bulunduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma, Hanzade Servi'nin on üç kitabı (Bir Sır Kaç Kilometre? , Havuç Ağacı, Hayalet Tozu, Hortlaklar Geçidi, Kalamar Pansiyon, Karakura'nın Düşleri, Kora ile Kelebek, Kumsal'ın Çizgili Dünyası, Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk - 1, Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk - 2 Mektup Ağacı, Umacı, YO-YO, YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi) ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmada kabul edilen kök değerler Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2019 yılı Türkçe Öğretim Programı'nda belirtilen on kök değerden ibarettir.

1.6. Tanımlar

Değer: Bir topluluğun ortaya çıkardığı, birçok alanda dünyaya kattığı değerler bütününe değer adı verilmektedir. Değerler süreklidir, tarihseldir, toplum düzeninin sürdürülmesinde etkilidir, bağlı oldukları kültüre göre değişkendir. Aynı zamanda öğretim programlarının temelini oluşturan, kökünü tarih ve töreden alan ilkelerin bütünüdür (Yurdakul, 2020).

Değerler Eğitimi: Kişisel, sosyal, maddi, manevi, ulusal, kültürlerarası gibi pek çok alanda ortak yaşam deneyimlerinin aktarılmasına dayanan eğitime değerler eğitimi adı verilir (Slater, 2002; akt. Keskin, 2008).

Kök Değerler: Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkçe dersi öğretim programında yer alan, toplam on adetten mürekkep, öğrenme süreci boyunca ele alınması gereken temel değerlerdir (MEB, 2019).

BÖLÜM 2

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Değer Kavramı

Değer için insan ve toplumca önemsenen, benzerlerine kıyasla daha kıymet verilen uzlaşıcı, şeklinde bir tanımlama yapmak mümkündür. Öyleyse toplumun bu değerleri kendinden sonraki kuşaklara aktarmak istemesi de öngörülen bir olgudur.

Türk Dil Kurumu (TDK, 2024b) değer kelimesini sekiz farklı biçimde anlamlandırmıştır. Beşinci sıradaki "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü." şeklindeki tanım, çalışmamızın anlam dairesine en uygun sözlük anlamıdır.

Bir ülke çatısı altında yaşayan halkın kendi iyi kötü sistemi ve buna bağlı ödül ceza sistemi, aynı zamanda kabul edilebilir düşünce ve davranış esasları da değer başlığı altında şekillenmektedir. Değerlerin ortaya koyulması noktasında bir insan, aile söz konusu değildir. Toplumun tamamına yayılan etkileşimler kümesi değerleri ortaya koyar. Değerlerin kaynağı olarak tek bir sebep ortaya koymak mümkün değildir. Bireyler de bu değerleri tek bir şekilde almaz ve anlamlandırmaz. Yine bireyin davranışları da tek bir değer kaynaklı değil, değerler bütünüünün bir sentezidir. Toplumun kaynaklık ettiği değer kavramı, toplumun sosyal ve kültürel noktalarını da ortaya koyar. Değerler, birey ile parçası olduğu bütün arasında bir denge oluşturur ve bir güruhtansa toplum olarak yaşamının anahtarını ortaya koyar (Özensel, 2003). Böylece ortak değerler etrafında yetişen halk, birbirine karşı daha ılımlı ve insani davranışlar gösterecektir. Yeri geldiğinde sahip olduğu kültür ortamının savunulması için çaba gösterecektir.

Değer kavramı yalnızca eğitim, felsefe gibi alanların içine sıkıştırılamaz ve bu özelliği sebebiyle tek bir cümleye indirgenerek yapılan açıklamalar kısıtlı kalmaktadır. Değeri ölçen, ne kadar "değerli" olduğunu ortaya koyan da değerlendircidir. Değerlendirici zamana veya yaşam şartlarına bağlı olarak değeri benimsemeyi bırakabilir ya da yeniden sorgulayabilir (Çetin ve Balanuye, 2015). Buna bağlı olarak değer teorisi, eylemlerin doğru veya yanlış olma süreçlerini; değerlerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve tercih edilmesini sorgular (Schroeder, 2021). Bu sebeple değerler, kesin çizgilerle sınırlandırılmaktan ziyade genel açıklamalar ile tanımlanır.

2.2. Kök Değerler

Her toplum coğrafya, iklim, doğal afetler, komşu uluslar, siyasi şartlar, din ve türlü sebeplerle değerler geliştirmiştir. Bu değerler toplumları hayatta tutmuş ve onları bir millet hâline getirmiştir. Ortak değerler etrafında toplanan bu insanlar gelecek nesillere değerlerin aktarılması görevini en başta ailelerin üzerine yüklemiştir. Bugün bile değerlere uygun hareket etmeyen, bu değerlere karşıt duruş sergileyen kişiler için ailelerinin onları yetiştiremediği yorumu yapılması bundandır. Çünkü toplumdaki her bireyin sahip olması gerektiğine inanılan değerler vardır.

Her vatandaşın asgari değerlere sahip olması gerektiği düşüncesi 2017 yılındaki müfredat değişikliğinin sebeplerinden biri olmuştur. Daha önce hazırlanmış müfredatlardan ayrı bir özellik olarak bu müfredat çalışmasında ana odak değerler ve değer eğitimi olmuştur. Bu çalışmalar 2016-2017 eğitim öğretim yılı itibariyle başlamış ve 2017 yılında tamamlanmıştır. Bu çalışmada kök değerler seçilirken kıstaslardan biri bu değerlerin tüm disiplin alanlarındaki kazanımlarla uygunluğu olmuştur. Değerlendirmeler sonucunda 10 kök değer tespit edilmiş olup müfredatların merkezinde olacak şekilde yeni öğretim programlarına eklenmiştir. Bu on kök değer adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverliktir. Değer eğitimi öğrencilere ezberletilecek geçici bir alan olarak görülmemelidir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 2017). On kök değer ve bu değerlerle ilişkili tutum ve davranışlar TTKB (2017, s. 24) tarafından yapılan basın duyurusunda aşağıdaki Tablo 2.1.de verilmiştir:

Tablo 2.1. Yenilenen Müfredatlarda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar

Değerler	Değerlerle İlişkili Bazı Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma...
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
Öz denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...
Saygı	Alçak gönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...

Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma...

2023 yılında TTKB tarafından yapılan güncel çalışmada kök değerlerin alanyazın ile uyumluluğu incelenmiştir. 2017 yılındaki çalışmada belirlenen on kök değer dışında “ahlak, görgü, tasarruf ve vicdan” değerleri alanyazında bulunmuştur (Türel vd., 2023).

Tüm değerler arasından niçin bu kök değerlerin seçildiğinin anlaşılması, kök değerlerin öğrenciler ve yaşamları için gerekliliği, kök değerler eğitiminin neden önemsenmesi gereken bir konu olduğunu bildirmek amacıyla kök değerlere dair açıklamalar aşağıda verilmiştir.

2.2.1. Adalet

Adalet Güncel Türkçe Sözlük’te “hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme” anlamına gelmektedir (TDK, 2024a). Parlatır (2013, s. 41) adaleti “herkese yaraşanı veya hakkı olanı verme” olarak tanımlamıştır.

Rousseau adaletin ortaya çıkışını dağınık yaşamdan toplum düzenine geçişe bağlar. Ona göre içgüdülerinin yolundan giden insanın toplumda bir bireye dönüşüyle değer ortaya çıkmıştır (2017). Hegel, sivil sözleşmeleri koruyacak bir hukuk talep eder. Hukukun da ahlaki bir ön koşula ihtiyacı olduğunu belirtir. Hukuk ile ahlakın birlikteliğinin toplumun birçok noktasına tesir edeceğini böylece adaletin dünyaya tekrar hâkim olacağını savunur. Bir değer olarak adaleti insanların zihnine yerleştirip benimsetmek, toplumun ve insanın olduğu her yeri olumlu olarak etkileyecektir (Karagöz, 2011). İslami anlayışa göre hukuk adaletin aracıdır. Adalet; bireysel ve toplumsal dengenin sağlanması, korunması ve sürdürülmesinden ibarettir (Apaydın, 2018, s. 473). Adalet siyasetin nihai olarak ulaşmaya çalıştığı noktadır. Bir gemideki kaptanın denizcilik bilgisine sahip olması ne kadar gereklilik ise aynı şey devlet lideri ve adalet için de geçerlidir (Can, 2020). O zaman diyebiliriz ki gemide seyahat eden herkesin bir miktar denizcilik bilgisine sahip olması o geminin yolculuğunu daha sıhhatli sürdürmesini sağlayacaktır. Öyleyse bizler de toplumun her ferdinin adalet anlayışını eğitim ile geliştirmeliyiz. Böylece devlet ömrünü daha istikrarlı sürdürebilecektir.

2.2.2. Dostluk

Dostluk kelimesi üzerine olan tanımlar dost kelimesine yönelik olacağı için kelimenin anlamını daha iyi anlamak için direkt olarak dost kelimesini incelemek uygun olacaktır. Dost

kelimesi için TDK (2024c) “Sevilen, güvenilen, gönüldaş, iyi anlaşılın kimse; yâr, düşman karşıtı”, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü’nde “Sevilen kimse, yakın arkadaşı, muhib, yâr.” (Parlatır, 2013, s. 360) tanımı yapılmıştır.

Türk kültürü insanlar arası ilişkilere oldukça önem verir. Özellikle dostluk değeri öylesine içselleştirilmiştir ki Yunus Emre şiirlerinde “dost” diyerek direkt olarak Tanrı’yı tanımlamakta ve ona hitap etmektedir (Aksan, 2020b).

Dostluk değerinin sevgi ve saygı değerleri ile de pozitif yönlü bir ilişkisi vardır (Gökalp, 2022). İnsan sosyal bir canlıdır, sevmek sevilme gibi istekleri vardır. Kendi tercihleriyle dahi yalnız kalmaya çalışsa eninde sonunda kendisine dostlar arar. Bunun sonucunda insan yahut hayvan dostlar edinir ve içindeki boşluğu rahatlatır. Dostluk değerinin özellikle çocuk yaşlarda kazanılması onların bugünü ve geleceği için de olumlu etkileri olacaktır. Öneminin farkında olarak belki de ömürlerini beraber geçirecekleri dostluklarına daha önem göstereceklerdir.

2.2.3. Dürüstlük

Dürüstlük kelimesinin eş anlamlısı “doğruluk”tur (TDK, 2024d). Söyledikleri ve davranışları birbirini tutan kimselere dürüst denir.

Kutadgu Bilig’de bir beyin güzel özellikleri sıralanırken bu değerlerden birisi olarak dürüstlük gösterilmektedir. Yusuf Has Hacıp tarafından kaleme alınan beytin günümüz Türkçesi ile anlamı: “*Aynı zamanda yürekli ve dürüsttü / Günden güne yükseltti bu tavrı onu*” şeklinde verilmiştir (2019, s. 62).

Akademik dürüstlük kavramı için öğrenciler ile bir çalışma yapılmıştır. Çalışmanın sonuçları dürüstlük değeri eğitimi de ilgilendirmektedir. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu ne dürüstlük ne de akademik dürüstlük kavramından bihaberdir. Diğer öğrenciler ise dürüst, efendi, adaletli, tarafsız olma ve yalan söylememe şeklinde kavramı açıklamıştır (Görmez ve Merey, 2022). Bu sonuç değerlendirildiğinde öğrencilerin hâlen dürüstlük değerini özümsemediği, farkındalık geliştirmedeği görülmektedir. Kök değerler özümsemeden yan değerlerin verilmesi mümkün olmamıştır. Öyleyse değer eğitiminin tüm alanlara sirayet edebilmesi için kök değerler eğitimi gereklidir. Aynı zamanda bu çalışma dürüstlük değeri eğitiminin önemini ortaya koymaktadır.

2.2.4. Öz denetim

Öz denetim esasında kontrolü temeline koyan bir değerdir. Kişinin kendi hareketlerini ölçüp tartması, hareketlerinin sorumluluğunun farkında olmasıdır. Ayrıca öz kontrole sahip bireylerde saldırganlık, suçluluk, kötü alışkanlıklar daha az görülürken bu kişilerin zihnen sağlıklı, toplumla daha uyum içinde ve akademik başarılarının da daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Frieze ve Hofmann, 2009). Öz denetim seviyesi değiştikçe kişilerin dünyaya bakış açıları da değişir. Öz denetimi yüksek kişiler zorluklar karşısında daha kararlı durarak zorluğun üstesinden gelmek için çalışmaktadır. Bunun aksine öz denetim becerisi düşük kimselerin, çıkan zorluklar karşısında yılgınlık göstererek başarısız olması da daha olasıdır (Demirel, 2017). Bundan dolayı öğrencilerin öz denetim değerini içselleştirmesi onları eğitimleri süresince yahut meslek hayatında daha başarılı kılacaktır.

Yapılan bir yüksek lisans tezinde öz denetim, dindarlık, hayat memnuniyeti üçlüsünün anlamlı ilişkisi tespit edilmiştir (Sağır, 2019). Ahlakın dolayısıyla değerlerin dini mahiyet taşıması dindarlık ile olan ilişkiyi açıklar. Öz denetim ile hayat memnuniyetinin olumlu ilişkisi değerler eğitiminin öğrencilerin hayatına ne kadar etki edeceğini göstermesi açısından önemlidir.

2.2.5. Sabır

Sabır her ne kadar insana özgü bir değer olarak görülse de doğadaki kuş yahut memeli birçok canlının da hayatta kalabilmesini sağlayan önemli bir özelliktir. Avlanmak veya av olmamak için sabırla beklemeleri olağan bir durumdur. Hatta kısa zamanlı sabır testlerinde insanların kimi zaman şempanzelerden daha dürtüsel olduğu görülmüştür. Buna rağmen ödül için haftalarca, yıllarca sabredilmesi gerektiğinde insanın farkı ortaya çıkar (Stevens ve Stephens, 2008). Sutter'ın (2017) aktardığı başka bir çalışmaya göre 3-6 yaş aralığındaki katılımcı çocuklardan o anda az bir ödül yahut sonraki gün miktarca daha çok ödül arasında tercih yapmaları istenmiştir. Yaş büyüdükçe bu çocukların anlık hazdan ziyade gelecekte alınacak ödülü tercih ettiği görülmüştür. Bu çalışmalardan anlaşıldığı üzere insan uzun dönemli planlar yapabilen, planının adımları için yeri geldiğinde yıllarca sabreden bir canlıdır. Uzun süre boyunca yaptıklarından dolayı bir ödül almasa ve hatta zorluk çekse dahi sabırla gelecekteki hedefleri uğruna buna katlanması beklenir.

Sabır ile psikolojik olarak sağlıklı oluş arasında da olumlu ilişki vardır (Doğan, 2017). Psikolojik sağlıklı oluşa benlik saygısını katabiliriz. Çünkü benlik saygısı arttıkça sabır da bununla beraber artmaktadır. Bununla beraber sosyal destek de sabrı sürdürmek adına

önemlidir (Koç ve Arslan, 2019). Kişilerin sosyal çevrenin desteğinden mahrumken dahi sabrı bir değer olarak benimseyip koruması için kök değer eğitimi önemlidir.

“Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır.” atasözümüz bu değerın kültürümüzdeki yerini göstermektedir. Yine buna benzer “sabırla koruk helva olur, dut yaprağı atlas”, “sabrın başı sarı altın” gibi atasözlerimiz de vardır. Sabrın insana zor geldiğini buna karşın sonuçlarının kişiyi memnun edeceğini anlatır bu atasözleri (Parlatır, 2013, s. 1429; TDK, 2023). Nasihat edici sözler olan atasözlerinin üzerinde durduğu bu konunun değer eğitimi için önemi ortadadır.

2.2.6. Saygı

TDK (2024e), saygı kelimesi için “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu; hürmet, ihtiram.” tanımını vermiştir. Saygı günlük yaşama karışan önemli değerlendendir. Çocuklara yaşça büyüklere, aileye, öğretmenlere, kurallara, dinî ve millî değerlere saygılı olması gerektiği öğretilir. İnsanlardan başka insanlara karşı saygılı olması beklenir ve saygısız olarak tanımlanan kişiler ayıplanır. Kimi insanın kişiliğine saygı duyulurken kimisinin makamına veya bir alandaki başarısına saygı duyulabilir (Dillon, 2022). Bu örnekler saygı değerinin ne kadar geniş bir alanı etkilediğini görmek için önemlidir.

Türk toplumunda insan ilişkileri kimi ülkelere kıyasla daha sıklıdır. Bu dile de yansımıştır. Örnek vermek gerekirse çalışan birisine “kolay gelsin”, su veren kişiye “su gibi aziz ol” veya “su verenlerin çok olsun”, hediyeleşirken “size layık değil ama” demek kültürün ve dolayısıyla dilin içinde barındırdığı hürmet ifadeleridir (Aksan, 2020b). Saygının kültürdeki yerini gösteren başka bir örnek de Böğü Han’ın hayatını aktaran efsanevi anlatıda vardır. Buna göre doğaüstü bir şekilde dünyaya gelen Böğü-Tegin ve kardeşleri konuşmaya başladıklarında ailelerini sordu. Kendilerine anne-babaları olarak işaret edilen ağaçların karşısında çocuğun atasına gösterdiği hürmetle diz çöktüler. Bu hareket üzerine ağaçlar dile gelerek şöyle dediler: “Güzel huy ve iyi özelliklerle bezenmiş çocuklar böyle olurlar ve anne-babalarına böyle saygı gösterirler. Ömrünüz uzun, şanız sürekli olsun!” (Ögel, 1993, ss. 74-75). Bu kadar önem gösterilen saygı değerinin değer eğitimi ile ileri kuşaklara aktarılması önemlidir.

2.2.7. Sevgi

Sevgi insanların birbirine bağlılık hissetmesi bu bağlılık ile hareket etmesi anlamına gelir. Bu bağlılığın dereceleri türlü türlü olabilse de en sağlıklı görülen hâli elbette dengede

olduğu hâldir. Bu kelime için TDK (2024f), “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu; muhabbet.” tanımını vermiştir.

Bebeğin anne baba sevgisini alması, gelecek yaşamı için çok önemlidir. Fizikî ve manevî gelişimi için en önemli ihtiyaç sevgidir. Sevgi ile insanlarla bağ kurar ve kuracağı sağlıklı bağlar geleceğini de etkiler (Kayadibi, 2002). Öğrenciler ile sevgiyle ilgilenilip onlarla bağ kurulduğunda, eğitim ortamında sevgi duygusu hissettirildiğinde öğrencinin bilişsel başarısı artmıştır (Sönmez, 1987). Taşköprülüzâde sevginin varlığını dostluk, cömertlik, mutluluk gibi güzel duygu ve erdemlerle ilişkilendirmiştir. Buna karşın yokluğu nötr bir ortam değil aksine kötü olarak nitelendirebileceğimiz kişilikleri açığa çıkartır. Bu kötülüklerden insanın arındırılmasının da yine sevgiyle olacağı düşüncesindedir. Hayata gelinen ilk gün başlayan eğitim yaşamı boyu sürer. Taşköprülüzâde eğitimin tek ilkesinin sevgi olduğu kanaatindedir. Ona göre insan sevgiyi temel alarak yaptığı eylemlerle mutluluğa ulaşır (Yılmaz ve Uysal, 2019). İnsanın doğumundan itibaren onun psikolojisi, hayata bakışı adına bu kadar etki eden bir değer görmezden gelinmesi doğru olmayacaktır. Özellikle eğitimin kalitesini dahi bu kadar etkileyen bir değere daha bir özen gösterilmelidir.

2.2.8. Sorumluluk

Sorumluluk bireyin eylemlerinin ve yetkisinin farkında olması, hareketlerinin ve tavırlarının sonuçlarını kabul ederek buna göre davranmasıdır (Özen, 2015). Kelimenin sözlük tanımı ise “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi; sorum, mesuliyet, uhde.” olarak yapılmıştır (TDK, 2024g).

Sorumluluk değerinin aktarılmasına dair öğretmenlerin örtük yöntemleri tercih ettiği görülmüştür. Bu yöntemler kısa süreli değişikliklere neden olsa da yaşamı uzun süreli etkileyemediği ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı daha etkili yöntemler kullanılmalıdır (Sezer vd., 2017). Öğrencilerin sınavlara çalışmak, ödevlerini yapmak gibi sorumluluk türlerini bilirken sağlıklı olmak gibi sorumluluğun farklı alt başlıklarını bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Kişisel sorumluluklar en alt farkındalık düzeyinde kalmıştır. Yoğun sınav stresinin yaşandığı son sınıflarda ise akademik sorumlulukların baskısı iyice ortaya çıkmakta ve sağlığı korumaya yönelik sorumluluk türleri geri planda kalmaktadır (Dal ve Ay, 2014; Sezer ve Çoban, 2016). Bu çalışmalardan görüldüğü üzere sorumluluk değerinin kazandırılması öğrencilerde hem yalnızca akademik alanda oluşmuş hem de düşük bir seviyede kalmıştır.

2.2.9. Vatanseverlik

Vatanseverlik değerini anlamca iyice idrak edebilmek için öncelikle vatan kavramını ardından vatansever kavramını anlamalıyız. Böylece vatanseverlik değeri daha iyi idrak edilebilir. Parlatır (2013, s. 1783) vatan kelimesinin anlamını “Bir kimsenin doğup büyüdüğü ve yaşıadığı ülke, yurt.” olarak verir. Vatan sevgisi ise kişinin halkadaki ilk halka olan kendisinden başlayarak ailesi, çevresi, mesleği, vatandaşlar ve doğasıyla ülkesi, dünyayı bir farkında oluş ile değerlendirmesi bu kavramları anlamlı ve kıymetli bulmasıdır (S. Yıldırım, 2006). Vatanseverlik, TDK (2024h) sözlüğünde “yurtseverlik” olarak tanımlanmıştır. Yurtseverlik kelimesinin tanımı ise “İnsanların üzerinde yaşıadıkları ülkelerine, topraklarına ve yaşama biçimlerine karşı iten gelerek duydukları sevgi bağı.” olarak verilmiştir (Çağbayır, 2007, s. 5388). J.J. Rousseau uzlaşma metinleri diyebileceğimiz yasaların kabul ve tatbikini gerçek özgürlük ve insanlık sayar (2017).

Öyleyse sahip olunan değerlerin de aktarımının güvence altına alınması, korunmasının yanı sıra bunları aktarma bilincinin oluşması adına vatanseverlik değeri eğitimi demirbaş eğitimlerden olmalıdır. Vatanseverlik değeri eğitimi adına yapılan çalışmalar genellikle sosyal bilgiler ve tarih dersi üzerinden yapılırsa da Türkçe de vatanseverlik değerini kazandırmak adına önemli bir derstir. Bu amaç doğrultusunda edebî türlerden faydalanılabileceği gibi drama, tiyatro gibi gösteri türünde etkinlikler de hazırlanıp kullanılabilir.

2.2.10. Yardımseverlik

Yardımseverlik, yardımsever olma hâli olarak tanımlanır. Yardımsever ise “Yardım etmeyi seven ve bunu alışkanlık edinmiş olan; hiçbir karşılık beklemeksizin ihtiyacı olanlara yardımda bulunan ve bundan hoşlanan kimse.” olarak tanımlanmıştır (Çağbayır, 2007, s. 5222). TTKB (2017, s. 24), hazırladığı basın metninde yardımseverlik değeri ile bağlantılı olarak “cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma” gibi davranış ve tutumları örneklemiştir. Bu değerin kültürümüzdeki yerine dair en güzel örneklere birisi Gvh’nin yazdığı “*Konuğa ‘izzet eyle kfir olsa’* mısrasındadır (Aksan, 2020b).

Kök değerlerden birisi olan yardımseverliğin yaygınlaştırılması güçsüz, yardıma muhtaç veya zor durumdaki insan ya da hayvanların zayıflıklarının giderilmesi adına önemlidir. Toplumun birbirine duyduğu muhabbetin bir yansıması yardımseverliğin yaygınlığıdır. Toplumdaki yardımseverliğin yaygınlığının bir rneği de vakıflardır. Vakıflar aracılığıyla bireysel olarak yardım yapamayacak halk dahi birleşerek yardımlarını ihtiyaç sahiplerine ulaştırabilir. Bu değerin de kök değer olarak alınması uygundur.

2.3. Değerlerin İşlevi

Türk tarihi göçebelik üzerinden doğduğu için kalabalık sürülerin yönetimi, bu sürüler için gereken otlaklar ve göçebelik şartlarında birbirlerine olan ihtiyaçları, insanlar arası ilişkilerin gelişmesine sebep vermiştir (Ercilasun, 2015). Bunun gibi zorunluluk hâlleri, değerlerin ortaya çıkıp toplumun belleğine yerleşmesi adına önemlidir. Huzur içinde yaşamın anahtarı olan barış, toplumun her ferdi tarafından kabul edilen bir hukuka ihtiyacı ortaya koymuştur (Kafesoğlu, 1996, akt. Ercilasun, 2015). Bu noktada hukuku sağlayacak olan mutabakat, ortak değerlerin etrafında şekillenecektir.

Batı'nın XVII. yy.dan itibaren yükselişi ve bugünkü noktaya gelmesinde bilimi bir değer olarak kabul etmesi büyük pay tutar. Bu değer Avrupa'nın kırsal kesimine tamamen etki etmese dahi Batı Medeniyeti denilen bütünü, günümüzdeki hâline ve gücüne ulaştırmıştır (Turhan, 2021). Bugün dünyaya baktığımızda şartların ve koşulların böylesine değişmesi ve Doğu toplumunun kendini yeniden siyaset sahnesinde göstermeye başlaması da tarafların önemseddiği değerlerinin değişmiş olmasındandır.

Değerlerin harekete geçirici, sorumluluk yükleyici bir yönü vardır. Bu işlev tarihimizde Yenisey yazıtlarında "*Er erdem için Töpöt kanka yalabaç bardım; kelmedim.*" şeklinde kendine yer bulmuştur. Yazıttaki bu cümle; er erdemi, saygınlık, kazanmak için elçilik görevine gidilmesinden bahseder (Aksan, 2020b). Toplumdaki değerlere verilen önem, onlar uğruna nelerin yapılabileceğini de pekâlâ etkiler. Öğrencinin değerler eğitimi atlatılması gereken bir ders veya halledilmesi gerek bir ödev olarak değil de karakter gelişimini destekleyici bir fırsat olarak görmesi beklenmektedir.

Değerlerin kazandırılması ise bir diğer önemli konudur. Osmanlı Devleti'nde zorunlu eğitim II. Mahmut'un fermanı ile 1824 yılında ilk defa devlet eliyle öne çıkarılmıştır. Ferman, çocukların mahalle mektebine gönderilmeden meslek eğitimine verilmesinin yasaklandığını bildirmiştir (Dönmez, 2022). Mahalle mekteplerindeki eğitiminin dini ağırlıklı bir eğitim olduğu göz önüne alındığında okuma yazma ve ahlak eğitiminin meslek eğitimi almak adına ön şart olduğu kabul edilebilir. Esnaf ve zanaatkarların değer eğitimi almış olması ticareti sağlıklı hâle getirecektir. Geçmişteki bu gibi ufak kararlardan hareketle devlet nezdinde değer eğitiminin öneminin erken yıllarda fark edildiği söylenebilir. Tarihten günümüze yaklaştığımızda Akbaş (2008), değer eğitimi sürecinde örtük programların yanı sıra öğretim programlarından da faydalanıldığını belirtmiştir.

2.4. Değer Eğitimi

Değerler, geçmişin ve şimdinin oluşturduğu düşünce sistemleridir. İnsanların hareketlerini, kararlarını, olaylara karşı tepkilerini etkiler. Bireyin mutluluğu ve mutluluğun bireyden halka dağılması değerler eğitiminin hedefidir.

İşbu sebeple değerlerin sonraki kuşağa etkili bir şekilde aktarılamaması, değerlerin erozyona uğraması en küçük yapı olan bireyden toplumun en büyük yapısına kadar zarar verir. Çünkü kurumlardaki kişilerin çürümüşlüğü günden güne kurumu yozlaştıracak ve sonunda varlığını uzun süre gösterememesine neden olacaktır. Tezcan (2018) bu zararların sonucunda karakter eğitiminin merkezinin okullara dönmesine sebep olarak üç ana başlık belirlemiştir:

1. Aile yapısının bozulması.
2. Gençlerin karakterini olumsuz etkileyen akımlar.
3. Objektif paylaşılan ahlaki değerlerin tekrar kazandırılmasının gerekliliği.

Bir toplumun geleceği için vatandaşlarının yalnızca çok bilgili olması gerekmez. Bunun yanı sıra bu vatandaşların ahlaklı olması da gerekir. Bu sebeptendir ki öğrenim çağındaki bireylere farklı etkiler karşısında uygun tepkiler göstermesine yardımcı olacak değerler ve beceriler sunulmalıdır (Sağlam, 2021).

Okula başlayan çocuğa ilk hedef olarak yüksek sınav başarısı verilmemelidir. Bugün öğrenci olarak okuldaki sırasına yerleşen çocuğun, ileride yaşayacağı toplumun direklerinden olacağı unutulmamalıdır. Olgun, ahlaklı bir insan adayı olarak ele alınmalı ve bu doğrultuda eğitilmelidir. Bunun da en etkili uygulaması öğretmenlerin de bu değerler üzerine yetişmiş olup öğrencilerine örnek olmasıdır (Topçu, 2020b). Bu konudaki bilgisini beceriye çevirebilmesi gerekir. Elbette tek çözüm yalnızca okul öğretmeni değildir. Farklı yaklaşımların farklı öğretim yöntemleri vardır. Öğrenciye, değere göre bu yöntemler seçilmelidir. (Sağlam, 2021). Değer eğitiminin tüm eğitim sistemin temel amacı olduğu unutulmamalıdır. Müfredatların tamamlayıcısı olarak görülmeli ve uygun yaklaşım ile öğrencilere kazandırılmalıdır (TTKB, 2017). Bir çocuğa dikte edilen bilgiler akıllarında kalmazken onlara oyun aracılığıyla sunulan bilgileri benimseyeceklerdir (Platon, 2010). Bundan dolayı yöntem seçimi ve kullanılan yöntemler arası akışkanlık önemlidir.

İnsanın kişiliğini en ham hâliyle ortaya koyması çocuklara özgü bir davranıştır. Gençlerden ve yetişkinlerden nefis terbiyesini almış olmaları beklenir. Kaplan (2014) Müslüman olan Türklerin, savaşçı bir millet oluşlarını korumalarına rağmen nefis terbiyesini

"cihad-ı ekber" diye nitelendirdiklerini ve bunun en önemli mücadele alanı olarak görüldüğünden bahsetmiştir. Osmanlı Devleti'nin son yüzyılında örgün eğitim kurumlarında vatandaşların ahlakça yüksek meziyetlere sahip olmaları adına, "ilm-i ahlak" ve "ahlak" dersleri verilmiştir. Okullar değer ve karakter eğitimi vererek öğrencilerin hayata uyumunu destekleyecektir. Bunun için eğitimin bilimsel temellerinden kopmasına gerek yoktur (Tezcan, 2018). Türk tarihinde ileri yahut geri gittikçe bu türden sözlü, geleneksel veya örgün biçimde değer eğitimi örnekleri olduğu görülecektir. Değerlerine sahip çıkmak önemlidir. Türk kültüründe namert dostun olacağına mert düşmanın olsun anlayışı vardır. Bu anlayışın yansımaları Orta Asya'da kendini er erdemi, erlik gibi adlarla gösterirken Anadolu'da erenler ve alperenler ile vücut bulmuştur.

Rousseau'ya (2017) göre genelin arzusu bireylerin kişisel arzularının üzerinde, daha başka bir yönelimde olur ve ortak faydayı hedefler. Rousseau'nun demokrasi adına kurduğu bu akıl yürütme değerler adına da düşünülebilir. Toplum, ortak faydayı getirecek unsurları değer olarak benimser.

Dilmaç (2012, s. 6) doğru davranışın "eylem hâlindeki hakikat" olduğunu vurgular. Kişinin hayatında işe yaramayan bilgi kültür açısından da bir değer olarak görülmemektedir (Russell, 1970). Bir kavramın ne olduğu kadar yazılıp çizilenlerin nasıl eyleme dönüştürüleceği de önemlidir. Bizim bu noktadaki davranışımızsa değerler eğitiminde edebiyatın nasıl kullanılacağı olmuştur.

2.4.1. Edebiyat ile değer eğitimi

Dil, manasız harfler veya sözcükler bütünü değildir. Dili oluşturan kelimeler bir toplumun hayat tecrübeleri, duyguları ve düşünce dünyaları ile şekillenmiştir. Dil ile kültür sıkı sıkıya birbirleri ile ilişki hâlinindedir. Bu ilişki yalnızca birkaç noktadan kurulmuş bir bağlantı değil daha sıkı biçimde bir bağımlılık hâlidir (Aksan, 2020b). Weisgerber'e göre dilin özelliklerinden birisi de kültürün taşınması vazifesidir (1951, s.75 akt. Aksan, 2020b, s. 20). Edebiyatın temelinde ahlaksal bir buyruk buluruz (Sartre, 2008).

İnsanlar sosyal hayatta nasıl duygu ve düşüncelerini aktarıyorsa edebiyat da benzer bir görev üstlenir. Lakin edebiyatın buradaki farkı zaman mefhumunu yıkarak yüzyıllar ve hatta bin yıllar süren bir aktarım özelliğine sahip olmasıdır. Aynı zamanda yazar veya şairin nispeten yerinde kelime seçişi ile daha kuvvetli bir hâl kazanır (Kaplan, 2014). Ortak bir dil konuşan halkın yazdığı bir metin incelendiğinde ona etki eden iç ve dış kültür öğelerinin neler olduğunu

görebiliriz. Böylece metnin ait olduğu dönemin kültür hareketleri ortaya çıkar (Aksan, 2020a). Bu da elbette o günün değerlerini bize gösterir.

Değerler soyut kavramlar olduğu için farklı dallarıyla edebiyat, film kullanılarak bu değerler somutlaştırılmalıdır. Böylece çocuk zihninin bu kavramları anlaması ve benimsemesi kolaylaşır (Tezcan, 2018). Benimsettiği değerler olduğu gibi toplumun sahip olduğu, olumsuz denilebilecek değerleri ise toplumun yüzüne vurur. İnsanların bunların farkına varmasını ve daha kabul edilebilir değerler yaratmasını sağlar. Bunun özünde bir değer eğitimi yoktur. Buna karşın insanı insana yazarak duyarlılık kazanılmasını sağlar (Aslan, 2019). Buna benzer bir görüşü Sartre (2008), bir zencinin ezilen zencilerin özgürlüğü adına yazdığı bir kitap sayesinde beyaz adamın bu kişilerin özgürlüğünün yandaşı olabileceğini söyleyerek ortaya koyar.

Terbiye, şuurlu insan hayatının devamı için önceki neslin sonraki nesli yetiştirme çabasıdır. Bu insanoğlunun dünya üzerindeki bugünkü konumunun sebebidir. Maddi ilerleme yeterli değildir. Bu sebeple manevi yenilenme de gerekir. İnsan ortak değerleri sayesinde birlikte yaşar. Bu hem sebep hem de sonuçtur. Değerler ve diğer manevi hususlar maddi unsurlar gibi bir elden başka bir ele olacak şekilde aktarılamaz. Bunlar ruhlardan ruhlara geçer. (Dewey; akt. Yücel, 2011). Yücel (2011), meydana getirdiği Klasikler serisi için bir açıklama metni yazmıştır. Bu metinde sanat şubeleri içinde edebiyatın, anlayış ve insanlığın kavranması için en etkili yol olduğunu belirtmiştir.

2.5. Hanzade Servi'nin Yaşamı ve Eserleri

Hanzade Servi, 16 Ocak 1978 yılında Bursa'da dünyaya gelmiştir. Aslen Yalovalıdır (Servi, 2019b). Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi Basın ve Yayın Bölümü'nü bitirmiştir. Bu alanda senaryo ve metin yazarlığı yapmıştır. Mesleki anlamda yazarlık hayatı başlamadan önce de çocukluğunda yazdığı yazıları vardır (Servi, 2019a). 2008 yılında çocuklar için yazdığı ilk kitap olan Ortanca Balık ile Tudem Edebiyat Ödülleri Gülmece Öykü Yarışması'na katılmış ve buradan Yayınevi Özel Ödülü ile ödüllendirilmiştir. Sonrasında bu kitap 2009 yılında basılmıştır. Bundan sonra yazar olarak sürdürdüğü hayatında 2014 yılında düzenlenen Tudem Edebiyat Ödülleri Öykü Yarışması'nda Karakura'nın Düşleri isimli kitabı ile birincilik ödülüne layık görülmüştür (Yesevi Üniversitesi, 2020).

Yazar hikâyeyi yazmaya başlamadan önce kitabın ismi, kurgusu veya sonu, aklına gelen bir karakter gibi farklı ilhamlardan hareket ettiğinden bahsetmektedir. Kimi zaman kitabın kurgusunu, tüm karakterlerin bakış açısından hikâyeyi takip edilebilecek şekilde

tasarladığını ve bunun da empatiyi artırmaya, hikâyenin anlam derinliğini genişletmeye yaradığından bahsetmektedir. Çok boyutlu düşünmek, hayal kurmak ve bu hayalleri bir noktadan gerçeğe bağlamak, merak etmek Servi'ye göre yazmanın en önemli adımlarındandır. En önemlilerden saydığı başka bir unsur ise iyi bir okuyucu olmaktır (Servi, 2024). Kitaplarını ilk başta deftere yazıp sonrasında bilgisayara geçirmektedir. Öykü defterde kaldığı sürece değişmeye devam etmekte ve bilgisayarda son şeklini almaktadır (Servi, 2019c).

Hayata bakışının izlerini kitaplarından sürmek mümkündür. Hayatın hüznünden ve zorluklarından kitaplarına ve mizaha sığınmaktadır. Bunu hikâyelerindeki zorluklar karşısında karakterlerin verdiği tepkilerden de görebilmekteyiz. Yo-Yo serisi ile de insanın içindeki çocuğu hayatta tutmasının değerinden bahsetmektedir (Hamidi, 2022).

2.5.1. Hanzade Servi'nin eserleri

Tablo 2.2.de Hanzade Servi'nin eserleri ve eserlerin türleri listelenmiştir. Servi'nin 2024 yılı itibariyle 33'ü roman 9'u öykü türünde olmak üzere toplamda 42 kitabı vardır.

Tablo 2.2. Hanzade Servi'nin eserleri

Eserin Adı	Eserin Türü
Alınan Şey	Roman
Bir Sır Kaç Kilometre?	Roman
Boş Kaplumbağa Kabuğu	Roman
Dadı Eftelya'nın Pembe Misketi	Roman
Dünyanın En Normal Anormaller Okulu	Roman
Elmanın Öbür Yarası	Roman
Ezo ile Ölü Yazar	Roman
Ezo'nun Sessiz Dünyası	Roman
Havuç Ağacı	Roman
Hayalet Tozu	Roman
Her Şeyden Korkan Süper Kahraman	Roman
Hiç Küsmeyen Arkadaş Aranyor	Roman
Hiç Takipçili Çocuk	Roman
Hortlaklar Geçidi	Roman
Kalamar Pansiyon	Roman
Kora ile Kelebek	Roman
Kumdan Salıncak	Roman
Kumsal'ın Çizgili Dünyası	Roman
Mira	Roman
Sen de Oku – Bir Noel Şarkısı (Klasikler)	Roman
Sen de Oku – Peter Pan (Klasikler)	Roman
Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk – 1	Roman
Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk - 2 Mektup Ağacı	Roman
Su Günlükleri -1 Biz Arkadaş Mıyız?	Roman
Su Günlükleri -2 Ben Kıskaç mıyım?	Roman
Tahtakurusu Motel'de 7 Gece	Roman
Tilki Tili'nin Yolculuğu	Roman
Uçan Hipopotamı Düşünme	Roman
Umacı	Roman
Yakamoz Koleksiyoncusu	Roman
YO-YO	Roman

Eserin Adı	Eserin Türü
YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi	Roman
Zamansızlar Sirki	Roman
Bu Kitap Çok Saçma... Ya da Değil!	Öykü
Dedem Nerede	Öykü
Karakura'nın Düşleri	Öykü
Karamel Kokulu Öykü Okulu	Öykü
Kayıp Kedi İlanı	Öykü
Kocaman Minik Öcü	Öykü
Ortanca Balık	Öykü
Öykü Dinleyen Ağaç	Öykü
Sen de Oku – Çok İlginç Bir Haberim Var	Öykü

Hanzade Servi, eserlerinde korku ve tekinsizlik unsurunu sıkça kullanmaktadır. Kutlu (2022), tekinsiz türler üzerine olan çalışmasını Hanzade Servi'nin hikâyeleri üzerinden örneklemiştir. Özellikle Karakura'nın Düşleri isimli kitapta tekinsiz unsurların yoğun olduğunu bildirmiştir. Öncesinde yerel ve ulusal halk anlatılarında kendine yer bulabilen korku unsuru pedagojik sebepler öne sürülerek çocuk edebiyatından uzak tutulmuştur. Kutlu, bu türdeki eserlerin çocukları korku duygusuna da hazırladığını ve farkındalık kazandırdığını yazmıştır. Servi'nin eserlerindeki korku unsuruna dair başka bir çalışmayı da Yılmaz (2022) yapmıştır. Çalışmasında Servi'nin eserlerindeki korku unsurunun psikolojik durumlar dikkate alınarak dikkatli biçimde kullanıldığını bildirmiştir. Korkuya sebep olan gerçek yaşam sorunları ve çocukluk korkuları için bu eserlerin bibliyoterapi aracı olarak kullanılabileceğini bildirmektedir. Ancak “Karakura'nın Düşleri” kitabı içindeki kimi öykülerin geçmiş travmaları tetikleyebileceği için tavsiye edilmeden önce kontrol edilmesi gerektiğini bildirmiştir. Bu çalışmalardan hareketle Servi'nin eserlerindeki korku yahut tekinsizlik temasının yanlış bir seçim olmadığını söyleyebiliriz. Merak ve heyecan duygusunu ortaya çıkaran bu kitaplar için dikkat edilmesi gereken unsur çocuğun geçmiş sıkıntılarını tetikleyecek konulara dikkat etmek olacaktır ki bu korku teması dışında da geçerli bir noktadır.

2.6. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın hazırlanması sürecinde, son beş yılda yazılı eserlerde kök değerler üzerinde duran çalışmalar incelenmiş ve bu konuyla ilgisi olduğu belirlenen çalışmalara da bu başlık altında yer verilmiştir. Konuyla ilgili çalışmalardan tezler ve makaleler geçmişten günümüze doğru kronolojik olarak sıralanmış ve sonuçlarına dair bilgi verilmiştir.

2.6.1. Tezler

Yir (2019) “Bilgin Adalı'nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Bilgin Adalı'nın eserleri arasından otuz birini örneklem olarak

almış ve bunları incelemiştir. İnceleme süresinde Ortaokul Türkçe dersi öğretim programında yer alan kök değerlerin yanı sıra temalar ve konular tablosundan da değerler seçmiş ve bunlarla beraber on dokuz değeri çalışmanın temeli hâline getirmiştir. Çalışma sonucunda Bilgin Adalı'nın eserlerinin değerler eğitimi açısından yararlı kaynaklardan olduğunu tespit etmiştir.

Özkul (2019) “Haldun Taner'in Öykülerinde Tespit Edilen Değerlerin Türkçe Öğretim Programında (1-8. sınıf) Yer Alan Kök Değerlerle Uyumu” isimli yüksek lisans tezinde, HaldunTaner'in 4 kitabında bulunan öykülerden 14'ünü seçmiş ve bu öykülerdeki kök değerlere dair bir inceleme yapmıştır. Çalışma süresince kitaplardaki 30 öyküden 16'sını çeşitli gerekçeler nedeniyle çalışma dışı bırakmıştır. Geri kalan öykülerde de kök değerleri, değer ve bulunduğu sayfa şeklinde tablolaştırıp sunmuştur. Çalışma sonucunda çalışmaya alınan 14 öykünün değerler eğitimi adına uygun eserler olduğu gözlenmiştir.

Demir'in (2019) “Değerler Eğitimi Açısından Necip Fazıl Kısakürek'e Ait ‘Çile’ adlı Eserde Kök Değerlerin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Çile isimli eserde kök değerler sınıflandırması altına alınabilecek unsurlar belirlenmiş ve değer aktarımı yapan şiir mısraları açıklanarak kök değerler ile eşlenmiştir. Bunların öğretimde kullanılmasına dair etkinlik önerileri sunulmuştur.

Çoban (2020) “Değerler Eğitimi Bağlamında Türk Destan Örneklerinde Kök Değerler” adlı yüksek lisans tezinde; Oğuz Kağan, Manay, Maaday Kara ve Edigey olmak üzere 4 Türk destanını incelemiş ve bu destanlar içinde aktarılan kök değerleri bulmuştur. Bulunan kök değerleri ve ilişkilendirildikleri metin parçalarını sunmuş ve bunları değerlendirmiştir. Çalışılan metinlerin gerek Türkçe dersi için gerekse seçmeli halk kültürü dersi için kullanılabilirliğini belirtmiştir.

Yüce (2020) “Hamdi Ülker'in Eserlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Hamdi Ülker'in 9 eserini incelemiştir. Bu inceleme sonucunda eserlerin tümünde toplam 437 yerde bu değerleri aktarmaya yönelik kısım bulunmuştur. Bunların eserdeki bulunuşlarıyla ilgili bilgileri aktarmıştır. Sonuç olarak çalışılan eserlerde örtük veya açık biçimde kök değerlerin tamamının bulunduğu görülmüştür.

Becel (2021) “Sabahattin Ali'nin Yapıtlarında Söz Varlığı, Kök Değerler ve Çocuk” isimli doktora tezinde, Sabahattin Ali'nin Kuyucaklı Yusuf, Kürk Mantolu Madonna ve İçimizdeki Şeytan isimli romanları ve hikâyeleri üzerinde çalışmıştır. Yazar çalışma sonunda

kök değerlere yönelik yaptığı incelemede bulunan kök değerlerin, öğrenciler için yeterli miktarda olmadığı ve gelişimleri için gereken katkıyı yapmakta yetersiz kalacağını belirtmiştir.

Polat (2021) “Sara Gürbüz Özeren'in Efsanelerinin Kök Değerler Bağlamında İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Özeren'in Büyük Türk Efsaneleri isimli kitap serisini çalışma materyali olarak kullanmıştır. Bu eserlerdeki kök değerleri incelemiştir. Çalışmasının neticesinde en fazla sevgi, en az dostluk ve sabır olmak üzere tüm kök değerlere örnek bulmuştur. Sonuç olarak da bu kitap serisinin ilköğretim ve ortaöğretim kademesi için değer eğitime uygun olduğunu belirtmiştir.

Şahin (2021) “Nutuk Eserinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersindeki (ortaokul 8. sınıf) Kök Değerlerin Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk adlı eserindeki kök değerleri ve bu kök değerlerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi içerisinde nasıl kullanılabileceğini incelemiştir. İnceleme sonucunda 334 kök değer aktaran ifade tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda kitabın hem değer aktarımı için yeterli olduğu hem de söz edilen ders için birçok metin içerdiği tespit edilmiştir.

Yıldırım (2022) “6. sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Kök Değerler Açısından İncelenmesi ve Öğretmen Görüşlerinin Alınması” isimli yüksek lisans tezinde, kök değerlerin ders kitabındaki dağılımı üzerinde durmuştur. Ardından kök değerlere ve bunları aktaran metinlere dair öğretmen algı ve görüşleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda değerlerin ders kitabı içinde dengesiz dağılım gösterdiği ve öğretmenlerin de ders kitaplarındaki metinleri yeterli bulmadığı görülmüştür.

Koşar (2022) “Tûtî-nâme'nin Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Tûtî-nâme içerisindeki kök değerleri ve bu değerlere bağlı alt değerleri bulmayı amaçlamıştır. Bunun yanında bu mensur halk ürününün içerisindeki değerleri ne şekilde aktardığı ve değerlerin hangi sıklıkla işlendiğinin tespiti de araştırmanın amaçları arasında yer almıştır. Çalışma sonucunda eserin değerler eğitimi için uygun bir eser olduğu ve içeriğindeki hikâye ve masallar ile ders kitapları için örnek metinler içerdiği tespit edilmiştir.

Satılmış (2022) “Çocuk Dergileri Metinlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kök Değerler ve Yetkinlikler Açısından İncelenmesi (2018-2020)” isimli yüksek lisans

tezinde, dergilerin okuma kültürünü sağlamaya yönelik etkisinden yola çıkarak bu dergilerdeki metinlerin incelenmesini ve değer aktarımı hususunda faydasının olup olmadığının ortaya konmasını amaçlamıştır. Sonuçta araştırma kapsamındaki 10 çocuk dergisi arasında yalnızca Bilge Çocuk ve Mavi Kırangıç isimli dergilerde tüm değerlerin verildiği görülmüştür.

Köse (2022) “Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin Eserlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Filibeli Ahmed Hilmi'nin Â'mâk-ı Hayâl, Öksüz Turgut, Bâtınîler İblis Behmen ve Bütün Hikâyeleri adlı eserlerini kök değerler açısından incelemiştir. Çalışma sonucunda bu eserlerin farklı bölümlerinin değer eğitimi amacıyla ders kitaplarında kullanılabileceği sonucuna ulaşmıştır.

İsaoğlu (2022) “Oğuz Tansel Masallarının Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Tansel'in masallarının toplandığı Masallar isimli kitaptaki 19 masalı kökdeğerler açısından incelemiştir. İncelenen 19 masalda 598 kök değer ve metin ilişkisi tespit edilmiştir. Eserdeki masalların eğitimde kullanılabileceği ancak kimi değere de yeterince yer verilmediği tespit edilmiştir.

Kaya (2022) “Sivas Masallarının Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, Sivas yöresindeki masalları bir kitap üzerinden kök değerler açısından incelemiştir. İnceleme sonucunda Has Bahçenin Gülleri- Sivas Masalları eserinde MEB tarafından bildirilen kök değerlerin tamamının bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Eserin değerler eğitimi amacıyla kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Yazıcıoğlu (2022) “Çok Okunan Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, çocuk edebiyatı eserlerindeki kök değerleri incelemiştir. Araştırmada en çok okunan 8 kitap çalışma grubuna alınmıştır. Çalışma sonucunda çok okunan kitaplar içeriğinde kök değerlerin bulunduğu tespit edilmiş ve bunların aktarımının nasıl kurgulandığı belirtilmiştir.

Şahin (2023) “H. Salih Zengin'in Eserlerinde Kök Değerler” isimli yüksek lisans tezinde Zengin'in on beş kitabını araştırmasında kullanmıştır. Betimsel analiz yöntemini kullandığı bu çalışmada kitaplarda en çok yer verilen değer “sevgi” en az yer verilen değer ise “vatanseverlik” değeri olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca kitapların TDÖP içerisindeki kök değerler ile uygunluk gösterdiğini belirtmiştir.

Aslan (2023) “Farklı Kültürlere Ait Yayınlanmış Masalların Kök Değerler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde 12 farklı kültüre ait 70 masalı çalışmasında kullanmıştır. Araştırma sonucunda en sık verilen değer “yardımseverlik” değeri olarak bulunurken en az verilen değer “vatanseverlik” olarak bulunmuştur.

Kaşıkçı (2023) “Sunay Akın’ın Deneme Türündeki Eserlerinde Değerler Eğitimi” isimli yüksek lisans tezinde örnekleme Akın’ın on dört deneme kitabını almıştır. Kaşıkçı’nın tespitlerine göre Sunay Akın’ın denemeleri değer ve değer eğitimi yönüyle zengindir. Gelecek kuşaklara olumlu davranışları aktarmak için eserlerinde değerlere başvurmuştur.

Uzun (2024) “Değerler Eğitimi Yaklaşımlarının Değerler Eğitiminde Rolü Olan Paydaşlar Bağlamında İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde değerler eğitimine dair yaklaşımları incelemiştir. Çalışması doğrultusunda öğretim tek bir öğretim ortamında dahi kullanılan yaklaşımların çeşitlendirilebileceği, bütüncül yaklaşımların daha etkili olduğu gibi sonuçlara ulaşmıştır.

2.6.2. Makaleler

Akay (2018) “Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın Çocuk Romanlarında Yer Alan Değerler” isimli çalışmasında, bir önceki yıl yayınlanmış on kök değerden yola çıkarak Boyunağa'nın on dokuz çocuk romanını incelemiştir. İnceleme sonunda eserlerindeki en sık geçen kök değerlerin sorumluluk değeri olduğunu, en az üzerinde durulan değerlerin sabır olduğunu ortaya koymuştur.

Eken ve Öksüz (2019) “İlkokul (1-4) Türkçe Ders Kitaplarındaki Hikâye Edici Metinlerin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Kök Değerler Bakımından İncelenmesi” isimli çalışmasında, ders kitaplarındaki metinlerde kök değerler incelenmiştir. Kök değer içeren cümle sayısı incelenen metinlerdeki toplam cümle sayısına oranı yaklaşık %38'dir. Bu metinler arasında en sık işlenen değer sevgi iken en az işlenen değer adalettir.

Topal (2019) “Değerler Eğitimi ve On Kök Değer” isimli makalesinde, MEB tarafından bildirilmiş olan on kök değerlerin değerler eğitimi açısından değerlendirilmesini ve öğretmenlerin görüşlerinin alınmasını amaçlamıştır. Bunu sağlamak amacıyla dörtlü likert ölçek şeklinde bir anket hazırlamış ve bu anketle Trabzon ve Gümüşhane'den 67 öğretmenden dönüt alınmıştır. Araştırmanın sonucuna göre vatanseverlik, sevgi, saygı, dostluk, yardımseverlik ve adalet değerlerinin yeterince öğretildiği ancak geri kalan değerler

için yeterli düzeye ulaşamadığı kanısına varılmıştır.

Yüce ve Tozlu'nun (2020) "Hamdi Ülker'in Eserlerinin Kök Değerler Açısından İncelenmesi" isimli çalışması, Yüce'nin daha önceki tez çalışmasından faydalanılarak hazırlanmıştır. Makaleye göre çalışmaya dahil olan kitaplarda 437 kez kök değerler ele alınmıştır. Metinlerde tüm değerlere yer verildiği ortaya çıkmıştır.

Bulut (2021) "Ayla Kutlu'nun 'Merhaba Sevgi' Adlı Çocuk Romanının Değerler Eğitimi ve On Kök Değer Açısından İncelenmesi" isimli makalesinde, başlığında adı geçen çocuk romanını, değerler eğitimi ve kök değerler açısından incelemiştir. Çalışma sonucunda bu çocuk romanında 10 kök değerini tamamını ve bunların dışında 32 farklı değer daha tespit etmiştir. Ayrıca çalışılan eserin değer bakımından zengin olduğu ve kitabın değerler eğitimi için kullanılabileceğini belirlemiştir.

Korkutan ve Kaplan (2022) "Çocuk Kalbi İsimli Çocuk Romanının Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler Açısından İncelenmesi" isimli makalesinde, Çocuk Kalbi romanını en çok okunan çocuk edebiyatı ürünlerinden olduğu için seçmiş ve bu eseri kök değerler açısından incelemiştir. İnceleme sonucunda eserin kök değerlerin tamamını içerdiği; bu kök değerler arasından en fazla sevgi değeri aktarılmışken en az dürüstlük değerinin aktarıldığı belirtilmiştir. Aynı zamanda romandaki karakterlerin kişiliklerinin kök değerlerin aktarımında ne tür bir rol oynadığı da incelenen noktalar arasındadır.

Yıldız (2023) "Çocuk Reklamlarının Kök Değerler Bağlamında İncelenmesi" isimli makalesinde çocuklara yönelik dört adet reklamı örneğine almıştır. İnceleme sonucunda bu reklamlarda çalışkanlık, azim, dostluk, sevgi ve saygı değeri tespit edilmiştir. Saygı değerinin akran ve doğaya saygı olarak verildiği gözlenmiştir. Adalet, dürüstlük ve öz denetim değerleri reklamlarda tespit edilmemiştir.

Budak ve Küçükşen (2023), "Azerbaycan Masallarının Kök Değerler Çerçevesinde İncelenmesi" isimli makalede "Yanık ile Dilek Boncuğu" adlı masal kitabını incelemiştir. Çalışma sonucunda en sık verildiği tespit edilen değer yardımseverlik olarak bulunmuştur. En az verilen değerlerin ise dostluk, sabır, saygı ve vatanseverlik olduğu belirlenmiştir. Yazarlar adı geçen eserin ilköğretim birinci kademe öğrencileri için uygun olduğu görüşünü paylaşmıştır.

Karakaş (2024) “ ‘Dilek Ağacı’ Adlı Çocuk Kitabındaki Gerçeküstü İmgelerin Kök Değerler Açısından İncelenmesi” adlı makalesinde W. Faulkner’in eserini incelemiştir. Eserdeki gerçeküstü imgelerde TDÖP yer alan tüm kök değerler tespit edilmiştir. Karakaş, eserin Türkçe dersleri için okuma metni olarak verilebileceği görüşünü paylaşmıştır.

Er (2024) “Kök Değerler Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi” isimli makalesinde 2018-2022 yılları arasında hazırlanmış 34 lisansüstü tezi incelemiştir. Çalışmaların 2020 sonrasında arttığı ve doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine kıyasla daha az olduğunu tespit edilmiştir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma materyalleri, verilerin toplanması ve analizine dair bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Hanzade Servi'nin eserlerindeki değerleri belirlemeye yönelik çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma dünyaya yorumlayıcı bir gözle bakar onu doğal ortamında inceler. Araştırmacı, doküman incelemesiyle yahut bizzat yapacağı görüşmeler ile ortamdan veri toplar. Araştırmanın sıhhati için tek bir veri kaynağı ile değil birden çok veri kaynağı kullanılır. Veriler tespit edilip düzenleme işlemleri yapılır ve ardından bu veriler araştırmacı tarafından anlamlandırılmaya çalışılır (Creswell, 2021). Nitel araştırma, doküman analizi gibi birtakım yöntemleri kullanan ve araştırmaya konu edileni bulunduğu yerde inceleyip olduğu hâliyle sunmayı amaçlayan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

3.2. Çalışma Materyali

Hedef evren, araştırmaya konu olanı en geniş anlamda temsil eden gruptur. Evreni anlamak için pratik, ekonomik bir yöntem olarak örneklem seçimi yapılır. Örneklem, evreni yansıtması amacıyla ulaşılabilir evrenden seçilmiş daha küçük gruptur. Örneklem grubunun evren içindeki payı ne kadar yüksekse evreni o kadar doğru yansıttığı kabul edilmektedir (Selçuk, 2019).

Araştırma evrenini Hanzade Servi'nin tüm eserleri oluşturmuştur. Örneklem seçiminde seçkisiz (random) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin vasfı evren temsiline kuvvetli olmasıdır (Büyüköztürk vd., 2020). Bu örnekleme dahil etmek için kitap seçerken dikkat edilen iki husus şu şekildedir: Çocuklara yönelik olmadığı için Elmanın Öbür Yarısı isimli kitap ve Tudem Yayın Grubu'nun "Sen de Oku" koleksiyonu için hazırlanmış kitaplar örnekleme dahil edilmemiştir. Set hâlindeki kitaplar tek bir kitap gibi sayılmamıştır. Bu hususlar çerçevesinde seçkisiz örnekleme yöntemi ile on bir kitap seçilmiştir. Seçilen kitaplardan ikisi set hâlinde olduğu için toplamda on üç kitap çalışmada kullanılmıştır.

Araştırma MEB (2019) tarafından belirlenen on kök değer temel alınarak sürdürülmüştür. Çalışmada Hanzade Servi'nin kitapları doküman incelemesine uygun bir şekilde taranmış ve kök değerler tespit edilmiştir. Kök değerleri tespit edebilmek amacıyla

incelenen kitaplarla ilgili bilgiler Tablo 3.1.de belirtilmiştir. Kitapların ön kapakları EK-1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Servi’nin çalışma kapsamında incelenen kitapları

Eserin Türü	Kitap İsmi	Sayfa Sayısı
Roman	Bir Sır Kaç Kilometre? (2022a)	232
	Havuç Ağacı (2022b)	119
	Hayalet Tozu (2022c)	352
	Hortlaklar Geçidi (2020a)	231
	Kalamar Pansiyon (2022d)	128
	Kora ile Kelebek (2022e)	200
	Kumsal’ın Çizgili Dünyası (2022f)	199
	Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk -1 (2022h)	158
	Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk – 2 Mektup Ağacı (2022g)	191
	Umacı (2023a)	141
	YO-YO (2023b)	263
YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi (2023c)	264	
Öykü	Karakura’nın Düşleri (2020b)	200

3.3. Verilerin Toplanması

Veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Doküman incelemesi, elde edilecek belgelerdeki verileri toplamak için yapılmaktadır. Bunun için; evren büyükse örnekleme belirlenmeli, toplanacak veri planlanmalı, maksatlı ve maksatsız bulgular taranmalı ve analiz süreci için veriler toplanmalıdır. Bu yöntemde araştırmacı doküman üzerinde bir düzenleme veya değişiklik yapamaz (Özkan, 2021).

Öncelikle alan yazın taraması yapılarak daha önceden hazırlanmış makale, tez ve kitaplar incelenmiştir. Bu kaynaklardan seçilenler daha sonrasında tezin kaynakçasını oluşturmuştur. Doküman incelemesi yönteminin esaslarına uygun olarak verilerin toplanacağı kitaplar seçilmiştir. Servi’nin örnekleme dahil edilen on üç kitabı okunmuştur. Okuma sürecinde değer aktarma niteliğine sahip olduğu tespit edilen cümle veya cümleler fişleme tekniği ile kaydedilmiştir. Daha sonrasında MS Office Excel kullanılarak tablo hâlinde sıralanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

İçerik analizi; kitapları, röportajları veya medya ürünlerini içine alan, yazılı materyallerden oluşan büyük bir havuz için kullanılabilir. Belirlenen metinlerdeki verileri bir sistem dâhilinde incelemek ve bu verilerden bir sonuca ulaşmak amaçlanır (Özkan, 2021). Yazılı olandan hareketle onun içinde saklanmış anlama, mesaja ulaşmayı sağlar (Tavşancıl ve Aslan, 2001; akt. Metin ve Ünal, 2022). Eserler doküman incelemesi yöntemiyle taranmış ve eserlerde bulunan kök değerler tespit edilmiştir. Kök değerler arasında bulunmayan değerler tespit edilse dahi kayıt altına alınmamıştır. Fişlenen örnekler çeşitli zamanlarda kontrol edildikten sonra dijital ortama aktarılmıştır. Tekrar inceleme yapabilmek ve erişim kolaylığı adına her kitap için kök değer, metin, sayfa numarası şeklinde tablolar oluşturulmuştur. Bir değer tek bir sayfada birden çok örneğe sahipse sayfa numarasının yanına tekrar adedi belirtilmiştir. Aynı zamanda bu tablolar aracılığıyla değerlerin kitap içindeki frekans değeri tespit edilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini artırmak üzere Türkçe öğretmenleri ile görüşülmüş, onların fikir ve önerileri alınmıştır. Bu süreçte metinler inceletilmiş, ortak ve farklı görüşler tespit edilmiştir. Son kontrollerden önce bu görüşler göz önünde bulundurulmuştur.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Hanzade Servi'nin örneklem olarak kabul edilen kitapları kök değerler bağlamında değerlendirilmiştir. Çalışmaya dahil edilen kitaplar, “*Bir Sır Kaç Kilometre?*”, *Havuç Ağacı*, *Hayalet Tozu*, *Hortlaklar Geçidi*, *Kalamar Pansiyon*, *Karakura'nın Düşleri*, *Kora ile Kelebek*, *Kumsal'ın Çizgili Dünyası*, *Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk -1*, *Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk – 2 Mektup Ağacı*, *Umacı*, *YO-YO*, *YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi*” olmak üzere toplam 13 tanedir. Araştırmaya konu edilen eserlerdeki kök değerleri barındıran ifadeler tespit edilip analiz edilmiştir.

Tablo 4.1. İncelenen eserlerde yer alan kök değerler

Eserler	Değerler	Kök Değerleri										Toplam
		Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardıms severlik	
Bir Sır Kaç Kilometre?		3	24	6	15	3	10	9	5	1	5	81
Havuç Ağacı		3	7	4	4	4	4	9	4	-	3	42
Hayalet Tozu		2	22	6	12	6	19	20	12	1	10	110
Hortlaklar Geçidi		1	11	5	4	2	10	18	7	-	12	70
Kalamar Pansiyon		1	9	3	11	2	4	4	6	1	7	48
Karakura'nın Düşleri		-	5	2	5	3	2	6	6	3	9	41
Kora ile Kelebek		3	18	2	15	5	9	18	4	3	7	84
Kumsal'ın Çizgili Dünyası		-	13	4	6	8	9	12	3	1	11	67
SHTÇ 1		1	7	2	6	6	5	8	3	3	9	50
SHTÇ 2 – MA		1	13	2	4	3	5	11	3	1	7	50
Umacı		4	14	5	3	3	2	4	6	-	4	45
YO-YO		2	16	8	10	5	12	11	9	-	11	84
YO-YO 2		5	26	7	10	1	10	17	14	2	12	104
Toplam		26	185	56	105	51	101	147	82	16	107	

Hanzade Servi'nin örneklem içinde incelenen eserlerinde, 2678 sayfa içinde toplam 876 adet TDÖP içinde belirtilen kök değerleri aktaran ifade tespit edilmiştir. Tablo 4.1.de görüleceği üzere 13 eserde en çoktan en aza doğru toplam 185 ifadede “dostluk”, 147 ifadede “sevgi”, 107 ifadede “yardıms severlik”, 105 ifadede “öz denetim”, 101 ifadede “saygı”, 82 ifadede “sorumluluk”, 56 ifadede “dürüstlük”, 51 ifadede “sabır”, 26 ifadede “adalet”, 16 ifadede “vatanseverlik” değeri tespit edilmiştir. İncelenen kitapların genelinde en yoğun değer “dostluk” iken en az bulunan değer “vatanseverlik” değeri olmuştur.

Adalet değeri 2 kitapta hiç verilmezken 6 kitapta en az tespit edilen değerlerden olmuştur. Adalet değerinin en çok bulunduğu YO-YO 2 isimli eserde perilerin kurduğu bir mahkeme vardır ve çocuklar bu mahkemeye dalarak dostları için savunma yapmıştır. Gerçeküstü karakterlerin (umacılar) mahkemesinin yer aldığı başka bir eser ise Umacı'dır. Bu eserde umacı konseyi, başumacı gibi kavramlar yer almaktadır.

Dostluk değeri kitapların 8'inde baskın değer olarak tespit edilmiştir. Öteki kitaplarda ise yoğun bulunan değerler arasındadır. Kitaplarda dostluk değerinin yanı sıra dostlar arası problemler, sorunların çözümü, yeni dost kazanmak, çocuk ve gençlikte dostluk gibi yaşamın içinden sıkıntılar işlenmiştir.

Dürüstlük değeri kitaplarda yoğun olarak işlenmese de dürüstlüğün önemi ve dürüst olunmayınca yaşanan sorunlar gibi fikirler kitaplarda kendine yer bulmuştur. Dürüstlük değeri doğru sözlü olmak, karşısındaki insanlara karşı açık sözlük olmak olarak ifade edilmiş ve hoş gitmeyecek sözler söylene dahi dürüst olmak övülmüştür.

Öz denetim yalnızca bir kitapta baskın değer olarak tespit edilmiştir. Onun dışında kitaplarda en sık verilen değerlerdendir. Baskın değer olarak Kalamar Pansiyon isimli kitapta yer alır. Birinci şahıs bakış açısından anlatılan hikâyede ana karakter hareketlerini, duygularını, hedeflerini düşünmekte ve kendini şartlar karşısında tartmaktadır.

Sabır değeri bir kitapta en az tespit edilen değer olsa da tüm kitaplarda tespit edilmiştir. En sık verildiği kitap *Kumsal'ın Çizgili Dünyası* olmuştur. Kitapta takıntılarından kurtulmak isteyen bir çocuğun hedefine ulaşmak için azim ve metanetle sabretmesi yer almıştır.

Saygı değeri iki kitapta en az tespit edilen değerler arasında yer almıştır. Buna karşın genele bakıldığında saygı değeri en sık verilen değerler arasındadır. En sık yer aldığı eser *Hayalet Tozu*'dur. Bu kitapta ana karakter bir mahallede yaşamakta; aile, komşu ve akrabaları ile iletişim hâlinindedir. Bundan dolayı bir çocuk olarak davranışlarında saygıyı gözetmektedir.

Sevgi, üç kitapta en sık kullanılan değer olarak tespit edilmiştir. Tüm kitaplar içinde en sık verilen ikinci kök değerdir. Ailenin birbirine desteği, hayvan sevgisi, aşk gibi konular ile verilen bir değerdir.

Sorumluluk değeri tüm kitaplarda işlenmiştir. Sözünde durma, mesleğini layıkıyla icra etme gibi yollarla verilmiştir. En sık işlendiği kitap YO-YO 2 isimli kitaptır.

Vatanseverlik değeri tüm kitaplar içinde en az işlenen değerdir. Dört kitapta hiç işlenmezken beş kitapta en az işlenen değer olmuştur. Vatanseverlik değeri memleketini sevmek ve halka değer vermek şeklinde kitaplarda yer almıştır.

Yardımseverlik değeri iki kitapta baskın değer iken bir kitapta en az işlenen değer olmuştur. Bunun yanı sıra incelenen kitaplarda en sık işlenen üçüncü değerdir.

Değerlerin genel özellikleri yukarıda belirttiğimiz gibidir. Kitaplara dair detaylı bulgular aşağıda alt başlıklar altında listelenmiş ve örneklenmiştir.

4.1. Bir Sır Kaç Kilometre? Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin ilk defa Mayıs 2022'de basılmış kitabının yine aynı yılın Eylül ayında yayımlanan ikinci baskısı incelenmiştir. Kitap resimsizdir ve toplamda 232 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın kapağını Zeynep Özatalay resimlemiştir. Kitap roman türündedir ve 12 yaşını geçmiş çocuklara hitap etmektedir.

Tablo 4.2. Bir Sır Kaç Kilometre? kitabındaki kök değerler

Kök Değer	<i>f</i>	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	3	45, 57, 105
Dostluk	24	6, 8, 20, 38, 39, 53, 72, 83, 90, 98, 101, 111, 124, 125, 148, 160, 171, 172, 183, 194, 208, 223, 226, 232
Dürüstlük	6	12, 55, 59, 67, 124, 205
Öz denetim	15	12, 30, 37, 43, 52, 61, 65, 68, 83, 88, 157, 179, 204, 208, 222
Sabır	3	11, 12, 230
Saygı	10	16, 19, 29, 53, 72, 102, 161, 183, 223, 224
Sevgi	9	29, 82, 92, 138, 152, 179, 198(2), 203
Sorumluluk	5	32, 73, 136, 171, 181
Vatanseverlik	1	186
Yardımseverlik	5	54, 126, 194, 199, 200

Bir Sır Kaç Kilometre? kitabında tüm kök değerler en az bir defa yer almıştır. Tablo 4.2.de görüleceği üzere kitapta “adalet” değerinin 3 defa, “dostluk” değerinin 24 defa, “dürüstlük” değerinin 6 defa, “öz denetim” değerinin 15 defa, “sabır” değerinin 3 defa, “saygı” değerinin 10 defa, “sevgi” değerinin 9 defa, “sorumluluk” değerinin 5 defa, “vatanseverlik” değerinin 1 defa, “yardımseverlik” değerinin 5 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 81 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 24 ifadede geçen “dostluk” değeri

iken en az kullanılan değer 1 ifadede yer verilen “vatanseverlik” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Tapunun yarısı annemin," dedim. "Onu kovma planları yapmanız çok irkin. Tamam, burada yaşamaya hakkınız var. O zaman kimseyi rahatsız etmeden yaşayın. Herkes mutlu olsun."* (s. 45) cümlesinde karakterin karşısındakine tepkisinin temelini adalet duygusu oluşturmuştur.
- *"Dedem öldükten sonra, mirası altı çocuğu arasında paylaştırılmıştı. Adil bir paylaşım yapılmadığını sonradan öğrenmiştim."* (s. 57).

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Anaokulundan sekizince sınıfa kadar, Tibet'in en iyi arkadaşıydım. Bu durum, bazen insanların garibine gidiyordu. En iyi arkadaşların, illaki birbirine benzemesi gerekmediğinin kanıtıydık adeta. Siyahla beyazdan bile daha farklıydık."* (s. 6).
- *"Tibet'le bazen sürekli mesajlaşır, bazen de günlerce sessiz kalırız. Sonrasında kimse kimseye laf sokmaz. İşte bu, dünyanın en normal arkadaşlığı. Ah, tabii ki birbirimize yalan da söylemeyiz!"* (s. 20).
- *"İim bir anda, her şeyin düzeleceğine dair bir hisle doldu. Birbirimizi on yıldır tanıyorduk. Yaşadığımız ilk anlaşmazlıkta pes edecek değildik."* (s. 72).
- *"Bir kitapta şöyle bir cümle okudum," dedi Elçin. "Bir sır, kaç kilometre? Aşırı basit sırlarımızın bile, bizi arkadaşlarımızdan kilometrelerce uzaklaştırdığını söylüyor."* (s. 101).
- *"Kşkle ilgili gerçekleri anlattığımda, Elçin 'şimdiye kadar niye sakladın' kısmına hiç takılmayacağını biliyordum."* (s. 124).
- *"Kaan uzaklaşırken gözlerimin dolduğunu hissettim. Evet, biz dosttuk. Ve dostuma ihtiyacım vardı. Onu geri kazanmak için doğru olanı yapmam gerekiyordu."* (s. 148).
- *"Tibet'e çok güveniyordum. Eminim ki onun arkadaşları da iyi insanlardı. Yaşadığım travmadan sonra yeniden güvenebilmek ve arkadaş edinmek güzeldi."* (s. 160).

- *"... Olan bize olur Karsu! Bak, köşkü kaybettiğimizde kimse elini bile uzatmadı." "Çünkü haberleri yoktu! Elçin köşkü kaybettiğimizi öğrendiği gibi harekete geçti ve bak dostumun yardımıyla yine buradayız!.." (s. 208).*
- *"Onun dostluğu Elçin'le Karsu'ya da iyi gelmişti. Karsu'nun artık daha rahat, daha mutlu, daha az alingan olduğunu görmek müthişti!" (s. 226).*
- *"Ama dakikalar geçtikçe, kahkahalarımız ortalığı çınlatmaya başladı. Sırların aramıza soktuğu kilometreler, tamamen yok olmuştu. Artık birbirimizin yanındaydık." (s. 232).*

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Ve biz de denize girebileceğiz," demişti Elçin. Bencilliği bazen bana ağır gelse de dürüst oluşunu seviyordum." (s. 12) alıntısında karakter arkadaşının sözlerinin gerçekliğinden kimi zaman alınsa da onun dürüstlüğünden emin olduğu için bunları görmezden geldiğini belirtir.*
- *"Hortlağın Kalbi'ni şimdiye kadar sadece annem, babam ver arkadaşlarım okumuştum. Hepsi bayılmıştı. Önce, cesaretimi kırmamak için mi öyle söylediklerini merak etmişim. Ama Elçin, aşırı dürüst bir kızdı." (s. 67).*

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Evet, evim artık burası değildi ve yeni fark ettiğim bu gerçek beni annemle babamın boşanmasından daha çok üzmüştü. Zamanla o yabancılık duygusunu azıcık aşmayı başardım. Ama yine de tamamen geçmedi." (s. 12).*
- *"Peki ya tepsiyi yavaşça yere bırakıp, Alya'ya her şeyi kendim anlatırsam? Göreceğim şey muhtemelen yine, onun uzaklaşan adımları olacak. Affedilmeyi hak ettiğimi düşünmüyorum. Bu arkadaşlığın bir geleceği yok." (s. 65).*
- *"O an sürekli aldığım bu içeceği o kadar da sevmediğimi fark ettim. AVM'ye her geldiğimizde bardakların üzerinde isimlerimizin kâh doğru kâh saçma sapan hatalarla yazıldığı kahvelerden almak, sanki bir çeşit karizma göstergesiydi. Oysa zombilerden bir farkımız yoktu." (s. 68).*
- *"Açıkkası, yaşadığım şeyi kimin yaptığı üzerinde kafa yormayı bir süre önce bırakmıştım. Yoksa hayatıma devam edemezdim." (s. 157) alıntısında karakterin başına gelen kötü olayın ardından toparlanabilmek adına düşüncelerini yaşadığı olaydan uzaklaştırdığı görülmüştür.*

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Annem, odamı aynen bırakacağını söyledi. İkimiz de babamın öfkesinin er geç söneceğini ve istediğim zaman yine burada kalabileceğimi biliyorduk. Öyle de oldu. Ama babamın yumuşaması için üç ay beklememiz gerekti.” (s. 11).
- “... Elbette üzüleceğin şeyler de olacak. Hatta bir daha asla gülmeyeceğini sanacaksın. Ama mutluluğun bittiğini düşündüğün her an, kendini ıslıl ıslıl yepyeni bir yolun başında bulacaksın.” (s. 230).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Ben, 'Canım istemiyor' cümlesine saygı duyan bir kıyım.” (s. 16).
- “Babam ya karısı ile çocuklarının mutluluğunu gölgelememek ya da daha fazla sorun çıkarmamak için dedemin maddi yardımını kabullenmişti.” (s. 29).
- “Çünkü haksız olduğumu düşündüm, beni vazgeçirmeye çok uğraştın. Seni dinlemedim ve sen de bu haksızlığının yanında durmamak için uzaklaştın. Ben de bu kararına saygı duyarak peşinden gelmedim.” (s. 72).
- “Babam her insanın bambaşka kapılara açılan insanlar olduğunu söylerdi. Ona göre ne kadar çok insanı dinlersem, o kadar çok kapı açmış olurum ve bu, hayata bakış açımı genişletirdi.” (s. 161) alıntısı diğer insanların kişiliklerine değer vermek için bir örnek olduğundan saygı kök değerini veren bir ifade olarak kabul edilmiştir.
- “ ‘Galiba herkes ikinci bir şans hak ediyor,’ demişti Elçin.” (s. 223) alıntısında karakter, muhatabın durumunu gözeterek onun hakkında daha yumuşak bir karar vermiştir. Bundan dolayı saygı kök değeri için uygun görülmüştür.

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Babam “Başın dik olsun kıyım,” demişti, kaygılarımı onunla biraz paylaştığımda. “Sen bilginle kazandın bursu. O okulda okumayı en çok hak eden öğrencilerden birisin. Seninle gurur duyuyorum.” (s. 82).
- “... Seninle o kadar gurur duyuyorum ki... Kitabın yayımlandığında, önsözde bana teşekkür edecek misin?” “Elbette edeceğim...” (s. 138).
- “Beni çok sevdiklerini böyle satır aralarında okuyabilmek, kendimi güçlü hissetmemi sağlayacaktı. Ben de onları çok seviyordum.” (s. 179).

- “Annem, son nefesinde bile, 'Tunaer ne yapacak?' diye ağlıyordu. Ona, abimi asla bırakmayacağıma dair söz vermek zorunda kaldım. Ve ara sıra o boş hayal beni de sarıyor sanırım. Onun kendi kitabını yazabileceğine inanmak istiyorum.” (s. 198).

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Şu an evlatlık görevini yerine getiriyor ve hasta annesiyle ihtiyar babasına bakıyordu.” (s. 32).
- “Bu kadar çok sırla ne yapacaktım? Bir kuyuya sarkıp 'Midas'ın eşek kulakları!' diye bağırın berberi şimdi çok iyi anlıyordum.” (s. 136).
- “Anneannem sık sık, 'Annene yardım et kızım, artık büyüdün,' diyordu. Elbette ediyordum. Ama yardım, bulaşık, çamaşır, yemek, normal temizlik gibi, günlük rutin işler için olmalıydı. Abim ve kardeşlerimin arkasını toplamak, fazla mesaiydi.” (s. 181).

Vatanseverlik değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- “Hafta sonları falan hep AVM'ye gitmek yerine vapurla karşıya geçmek, daha önce hiç görmediğimiz yerlerde dolaşmak süper olmaz mı? Doğduğumuzdan beri İstanbul'dayız ve ikimiz de daha Yerebatan Sarnıcı'na Galata Kulesi'ne gitmedik. Bu şehir başlı başına, keşfedilmeyi bekleyen bir macera.” (s. 186)
alıntısında karakterin tarihsel miraslar için duyarlılık göstererek buraları ziyaret etmeyi önermesi vatanseverlik kök değeri için uygun bir örnek oluşturmuştur.

Yardımseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Ben de Alya'yla yakınlaşmayı denemiştım. Sonuçta okuldaki yeni kızdı ve dışlanmış hissetmesini istemezdim. Kalabalıklar içinde yalnız olmanın neye benzediğini evde görüyordum.” (s. 54).
- “... O hâlde uygun bir taksitle anlaşmaya varabiliriz sanırım. Köşk, gerçek sahiplerine kavuşsun.” (s. 194) alıntısında satıcı ticaret maksatlı değil yardım etmek amaçlı kârsız bir şekilde satışı gerçekleştirmiştir. Bu da yardımseverlik kök değeri için örnek bir yaklaşımdır.
- “Gönül abla köşkü bize böyle uygun bir taksitle satmaya mecbur değil!” demiştım!” “Ama yapıyor çünkü çok iyi biri.” (s. 200).

4.2. Havuç Ağacı Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin 2016'da ilk baskısı yapılan kitabının 2022'de yayımlanan yedinci baskısı incelenmiştir. Kitap resimsizdir ve toplamda 119 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın kapağını Merve Atılgan resimlemiştir. Kitap roman türündedir ve 9-12 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.3. Havuç Ağacı kitabındaki kök değerler

Kök Değer	<i>f</i>	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	3	70, 77, 88
Dostluk	7	23, 47, 70, 102, 112, 113, 114
Dürüstlük	4	50, 52, 81, 94
Öz denetim	4	35, 49, 66, 102
Sabır	4	12, 59, 113, 118
Saygı	4	11, 99, 103, 116
Sevgi	9	13, 14, 17, 27, 33, 34, 38, 72, 97
Sorumluluk	4	59, 79, 82, 114
Vatanseverlik	-	-
Yardımseverlik	3	14, 54, 62

Havuç Ağacı kitabında on kök değerden vatanseverlik değeri bulunamamıştır. Tablo 4.3.te görüleceği üzere kitapta “adalet” değerinin 3 defa, “dostluk” değerinin 7 defa, “dürüstlük” değerinin 4 defa, “öz denetim” değerinin 4 defa, “sabır” değerinin 4 defa, “saygı” değerinin 4 defa, “sevgi” değerinin 9 defa, “sorumluluk” değerinin 4 defa, “yardımseverlik” değerinin 3 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 42 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 9 ifadede geçen “sevgi” değeri iken en az yer verilenler üçer ifade ile “adalet” ve “yardımseverlik” değerleridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Onun çok istediği ama benim hiç istemediğim bir şeyin zorla bana verilmesi haksızlıktı.” (s. 70).
- “Öyle inandırıcıydı ki Albatros Kayıkçı'nın, Azize'yi Efza'ya değil de bana oynatmasının haksızlık olduğunu tekrar düşündüm...” (s. 77).

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “İnsanın en iyi arkadaşına bu kadar çok yalan söylemesi normal mi? Arkadaş olmak, dertlerinizi de paylaşmak anlamına gelmiyor mu?” (s. 23).

- “Küs oldukları için geliştirdikleri, ne kadar iyi dost olduklarını gösteriyordu. Çünkü bu işaret dilini, eğer odalarında gizlice konuşmuyorlarsa, hiç ses çıkarmadan geliştirmişlerdi.” (s. 47).
- “Hem Dolunay’ın yaşadığı zor günlere üzülmüş hem de iyileşeceği için sevinmiştik. İki farklı duygunun birleşimiyle ağlamak, gerçekten garip bir histi.” (s. 112).
- “O gün, bu bir haftada Efza, Duru ve Durul’un da benim gibi Toygar’a destek olduğunu öğrendim.” (s. 114).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Garip... Gerçekleri yazmak iyi geldi.” (s. 50) alıntısında dürüstlüğün insanı rahatlattığı belirtilmiştir.
- “Tam sessizce odadan çıkacakken dayanamayıp "Bence yalan söyledikçe daha da mutsuz olacaksın." dedim.” (s. 52).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “İyi yanı da internetsizken daha çok kitap okuyup bol bol resim çizebilmem... Tabii bir de her gün o dik yokuşa ve ağaca tırmanırken fazla kilolarımdan kurtuluyorum.” (s. 35).
- “Mektubunda bana bazen başka konularda da yalan söylediğinde bazı işlerin için beni kullandığını. Yani Yaprak’ın haklı olduğunu söylemiş ve özür dilemişsin.” (s. 102).

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Zor bir dönemden geçiyoruz,” dedi annem, ağlamamak için bir nefes alarak. “Lütfen bunu daha da zorlaştırma.” (s. 12).
- “Toygar her koşula uyum sağlayabileceğini kanıtlamıştı. Hiç şikâyet etmiyor, sürekli annemle babama yardıma koşuyordu.” (s. 59).
- “Her gün bir tane ağlayan balık resmi çiziyor ve ağabeyimin konuşmadan öylece yattığı yatağın yanındaki duvar asıyordum... Her gün Dolunay’ın daha da iyileştiğini anlatmak istiyordum.” (s. 113).
- “Büyüdüğümde öğretmen olmak istediğime karar verdim. Okulda çocuklara herkes havuçların yerde yetiştiğini söylese bile, havuç ağacı çizmekten

vazgeçmemeleri gerektiğini anlatacağım. Çünkü Efza'nın hep dalga geçtiği havuç ağacım, bir sürü ülkede gösterilecek bir filmin afişinde seyircileri selamlıyor!" (s. 118) alıntısında karakter, gelecekteki öğrencilerine kendi yaşamını örnek göstererek sabrı ve pes etmemeyi teşvik edeceğini belirtmiştir.

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Kaç kere söyledim Efza. O odada ev sahiplerinin eşyaları var. Biz kiracıyız. Ev sahipleri "O odaya girmeyin." diyorsa giremeyiz.” (s. 11).
- “Senin bir suçun yok Soner.” dedi babam. “Daha çocuktun. Babaannemin de kötü biri olduğuna inanmıyorum. Sadece kardeşleri ayırarak hatalı davrandığının farkında değildi. Babam da belli ki annesine karşı gelemedi.” (s. 103) alıntısında karakterin babası kardeşiyle arasındaki soğukluğu o zamanki şartları göz önünde bulundurarak sonlandırıyor. Bundan dolayı saygı kök değeri içine dahil edilmiştir.

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Öncesinde annemle babam o kadar çok kavga etmeye başlamıştı ki evimizin, ne şekilde olursa olsun, tekrar huzura kavuşmasından başka hiçbir şey istemiyordum.” (s. 13).
- “Efza'nın böyle şeyler yapmasını özlüyorum. Çünkü beni korkutmak için bu kadar zaman harcaması, birlikte bir şeyler paylaştığımızı, yani benimle ilgilendiğini gösteriyordu.” (s. 27).
- “Ağabeyim, bir ağabeyden bekleyeceğiniz her şeye sahiptir. Size inanılmaz hikâyeler anlatır, derslerinize yardım eder, elektrikler kesildiğinde canınız sıkılmasın diye mum ışığında gölge oyunu yapar.” (s. 34).
- “Ben oynayamayacaksam kardeşim oynayacak. Becerememek gibi bir seçeneğin yok. Beni temsil ediyorsun. Şu andan itibaren çalışacağız ve dünyanın en muhteşem Azize'si sen olacaksın!” (s. 72).
- “Elimi Efza'nın kalbinin üzerine koydum ve ekledim: Bence utanacağım hiçbir şey yok. Ailenle birliktesin. Çok mutlu olman gerek.” (s. 97) alıntısında aile birliğinin öneminden bahsedilmesi bu ifadeyi sevgi kök değeri için uygun bir örnek yapmıştır.

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Babam, belki bu duruma onun işinden kaynaklanan sorunlar yüzünden düştüğümüz için hissettiği suçluluk duygusuyla, sobaları yakarken şarkılar mırıldanarak, günlük işleri eğlenceliymiş gibi göstermeye çalışıyordu.” (s. 59).
- “Duru, kardeşinin gözlerine bakarak. ‘Evet, ikimiz de sorumsuzca davrandık.’ dedi. Bu ikimizin de suçuydu. Ve ikimizin de suçu değildi. Çok üzgünüm Durul. Özür dilerim.” (s. 114) alıntısında karakterler geçmişteki davranışlarının sonuçlarını kabullendikleri için sorumluluk kök değerine uygun bir örnek olmuştur.

Yardıms severlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Geçen sene Toygar’la pembe bir oyuncak köpek aramak üzere tüm oyuncakçıları gezerken bize katılmış, bir kez bile “Oyuncak köpeğin niye pembe olması gerekiyor ki?” dememişti.” (s. 14).
- “Ben de ölen kuşa çok benzeyen oyuncak kuşumu bu dala bağlamaya karar verdim. Böylece öbür kuş artık kendini yalnız hissetmeyecek.” (s. 54).
- “Bu sabah beni bu kadar heyecanlandırarak şeylerin ne olduğunu düşündüm... Ters dönmüş bir böceği düzüne çevirdikten sonra koşup gitmesini izlemek.” (s. 62).

4.3. Hayalet Tozu Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi’nin 2011’de ilk baskısı yapılan kitabının 2022’de yayımlanan sekizinci baskısı incelenmiştir. Kitap resimlidir ve 352 sayfadan oluşmaktadır. Kitabı Fulya Hocoaoğlu resimlemiştir, kapak tasarımı ise Burak Tuna yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 11-14 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.4. Hayalet Tozu kitabındaki kök değerler

Kök Değer	f	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	2	220(2)
Dostluk	22	18, 42, 61, 63, 108, 108, 119, 122, 152, 158, 203, 213, 221, 227, 241, 251, 278, 304, 311, 314, 322, 344
Dürürlük	6	109, 111, 133, 270, 278, 294
Öz denetim	12	36, 46, 65, 86, 102, 152, 237, 271, 272, 278, 299, 315
Sabır	6	20, 180, 199, 203, 230, 231

Saygı	19	18, 53, 84, 88, 96, 132, 148, 149, 158, 172, 190, 213, 239, 273, 303, 324, 330, 334, 343
Sevgi	20	9, 56, 62, 112, 117, 157, 176, 179, 181, 237, 275, 277(2), 288, 291, 302, 334, 339, 341, 344
Sorumluluk	12	112, 126, 141, 162, 169, 170, 177, 269, 273(2), 277, 328
Vatanseverlik	1	196
Yardımseverlik	10	21, 75, 112, 126, 126, 164, 189, 210, 266, 329

Hayalet Tozu kitabında tüm kök değerler en az bir defa yer almıştır. Tablo 4.4.te görüleceği üzere kitapta “adalet” değerinin 2 defa, “dostluk” değerinin 22 defa, “dürüstlük” değerinin 6 defa, “öz denetim” değerinin 12 defa, “sabır” değerinin 6 defa, “saygı” değerinin 19 defa, “sevgi” değerinin 20 defa, “sorumluluk” değerinin 12 defa, “vatanseverlik” değerinin 1 defa, “yardımseverlik” değerinin 10 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 110 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 22 ifadede geçen “dostluk” değeri iken en az kullanılan değer 1 ifadede yer verilen “vatanseverlik” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- "... Amcam bana bir hediye paketi uzattı. Sonra Toprak'a da bir hediye verdi. Hepimiz Peri'ninkini beklerken, amcam 'Eee, açmayacak mısınız?' dedi..."
"Amcan niçin böyle iğrenç bir şey yaptı?" (s. 220) örneğinde hediye verirken dahi kişiler arasında eşit davranmanın gerekliliğinden bahsedildiği için ifadenin adalet kök değerini verdiği belirlenmiştir.

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- "Düşçe şimdi, Güney'den sonra bir arkadaş daha edinmişti. Üstelik Arzu'yla komşuydular. Bu da istedikleri her an görüşebilecekleri anlamına geliyordu." (s. 18).
- "Yani kaybedecek bir şeyim yok. Beni zaten kimse sevmiyor." "Ben seni seviyorum, bunu biliyorsun." "Biliyorum dostum. Sen zaten ümitsiz vakasın. Çıplak bile gezsem beni seversin." (s. 63).

- *"Niçin onunla görüşmemi istemiyorsunuz?.. Arzu'yla vakit geçirmeyi çok seviyorum... Eğer ben çiftlikteyken ölürse, onunla küs ayrılmış olacağız. Onunla barışık da ayrılmak istemiyorum. Arzu ölmesin!"* (s. 108).
- *"Ben senin arkadaşınım. Aniden bir şeylerle karşılaşıp şoka girmen hoşuma gitmez. Hayatta her şeye hazırlıklı olmak gerekiyor."* (s. 152).
- *"Bir şey daha sormak istiyorum anne. Güney en iyi dostum. Orçun Güney'e benzememesine rağmen galiba onu da seveceğim. Birbiriyle alakası olmayan iki kişiyi nasıl sevebilirim ki?"* (s. 203).
- *"Hadi ama. Kırk yılda bir evinize gelmişim. Gıcık amcana kızıp acısını benden mi çıkaracaksın?" Bunun üzerine Peri'nin ayak sesleri duyuldu ve kilit açıldı."* (s. 221).
- *"Pekâlâ," dedi Işık. "Hadi peri sözü!" Ayağa fırlayıp el ele tutuştular. "Bundan sonra ne kadar büyük kavga etmiş olursak olalım, asla küs ayrılmayacağımıza peri sözü veriyoruz!"* (s. 227).
- *"Düşçe, yatağına uzandığı an kendini biraz yalnız hissetti. Şimdiye kadar çok sevdiği üç dostu olmuştu. Güney, Arzu ve Orçun. Biri ölüydü. Biri kilometrelerce uzaktaydı. Biri de... azıcık garipti. Olsun, diye düşündü, iki tane harika dostum var."* (s. 322).
- *"Peri. O yıl kırk dokuzundaydı. Annemle aralarındaki sıkı dostluk, bir gün bile eksilmedi."* (s. 344).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Nasıl bu kadar eminsin? Yoksa annesine mi sordun. İyileşiyor muymuş?" "Evet, annesine sordum. Emin olmasam, sana böyle bir söz verir miydim?" "Vermezdin. Yani Arzu ölmeyecek."* (s. 109).
- *"Şey, ben daha dokuz yaşındayım ve size akıl verecek kadar tecrübeli değilim. Ama herkes size küsüyor ya da sizden kaçırıyorsa belki de yanlışın sizde olduğunu düşünmelisiniz..."* (s. 270).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Göz göze geldiklerinde, Peri bu kez ters ters bakmadı. Düşçe o an, kızla dalga geçtiği için kendini kötü hissetti."* (s. 36).

- *"Yani bizim haberimiz olmadığı sürece, yanlış şeyler yapmanda bir sakınca yok, öyle mi?" "Özür dilerim. Size sormadan gitmemeliydim."* (s. 65).
- *"İçindeki ses, bu soruya yine soruyla cevap verdi: Sen Arzu'yu o kadar sevdiğin hâlde niye küstürdün? Ama ben onunla yıllarca küs kalmayacağım. Özür dileyeceğim ve kendimi affettireceğim."* (s. 102).
- *"Anne, sen evde yokken dolabının üzerindeki kutuyu açtım, bunun için özür diliyorum."* (s. 299) cümlesinde karakter hatasından dolayı özür dilemiştir. Bu sebeple öz denetim için uygun bir örnektir.

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Düşçe ertesi gün, öğleye kadar pencerenin önünde oturup kızın gelmesini bekledi."* (s. 20).
- *"O halde sabret bebeğim. Büyükannen sana her şeyi anlatacak."* (s. 203).
- *"Toprak'tan her şeyi öğrenebilecek olmasına rağmen, büyükannesinin anlatmasını beklemeye karar verdi."* (s. 231).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Onunla tanışmayı çok istiyordu, ama ünlülerle tanışmak için can atan biriymiş gibi görünmekten korkuyordu. Böyle insanlar, büyük ihtimalle Güney'in hiç tarzı değildi. Oysa Güneş Karahan'ı sadece Güney gibi ilginç bir çocuğun büyükbabası olduğu için merak ediyordu."* (s. 18).
- *"Evet. Şey... Bayan Tozlusüslü hayranınızmış. Onun için bir resmini imzalar mısınız?" Güneş Karahan, bir süre cevap vermedi. Düşçe onun hayır diyeceğinden korktu. "İmzalarım çocuk. Zevkle imzalarım."* (s. 148).
- *"Öyle deme Düşçem. Boğaç Bey sadece çabuk öfkeleniyor. Ve öfkelenildiği zaman ne yapacağı belli olmuyor."* (s. 213) alıntısında Boğaç Bey karakterinin durumu gözetilerek ona göre hareket edilmesi isteniyor. Saygı kök değeri için bir örnektir.
- *"Hep beraber masaya oturdular. Orçun'un babası gelmemiştir. Ama daha garip olanı, kız kardeşi de gelmemiştir. Altından üzücü bir hikâye çıkacağından korkarak, onların nerede olduğunu sormadı."* (s. 303).
- *"Düşçe, aklından geçenleri söyleyip dostunun mutluluğunu bozmak istemedi."* (s. 334).

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Düşçe, korku romanları yazan -daha doğrusu yazmaya çalışan- babasının bir gün başarılı olacağına inanıyordu.”* (s. 9).
- *“Düşçe onu, hiç sahip olmadığı ağabeyi gibi görüyordu.”* (s. 56).
- *“Bizi izliyor değil mi?” dedi Güney. “Evet.” “Hadi alçılarımın birini oku. Şiirlerinin okunduğunu görmek onu mutlu edebilir.”* (s. 62).
- *“Ne kadar büyümüşsün böyle. Ne güzel bir çocuk olmuşsun. Evine hoş geldin Düşçem.”* (s. 176).
- *“Kadın onu havaya kaldırarak yanağına kırmızı rujlu, kocaman bir öpücük kondurdu. “Sizi çok özledim efendim,” dedi Düşçe.”* (s. 277).
- *“Bulut Bey’in birkaç yıldır Peri’ye aşık olduğunu, kasabada geçirdiği günler boyunca sürekli onun peşinde koştuğunu, yurt dışındayken de internetten iletişimi sürdürdüğünü öğrendiğimde şaşırıldım. Bulut Bey zoru başarmış; Peri’nin etrafına ördüğü duvarları geçebilmişti.”* (s. 339) cümlesinde sevginin zorlukların üstesinden gelmekte nasıl bir destekleyici güç olduğu gösterilmiştir.
- *“Ayağına büyük gelen terlikler babasının, küçük tişörtler ise kardeşinindi. Onların eşyalarını kullanarak kardeşini yanında hissetmeye çalışıyordu.”* (s. 341).

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Bayan Tozlusüslü ondan imza istiyor. Kekleri de aslında onun için göndermişti. Kalan dilimleri vermem gerek.”* (s. 141).
- *“Annemin size hediyesi vardı.” Çantasına uzanarak annesinin koyduğu iki küçük paketi büyükannesine verdi.”* (s. 177).
- *“Şey... bir dostumun emaneti efendim. Onu sağ salim kendisine ulaştırmalıyım.”* (s. 273).

Vatanseverlik değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- *“Büyükbabası, beyazlı kahverengili bir atın üzerindeydi. O kadar büyüleyici bir görüntüydü ki... Düşçe onu Atatürk’e benzetti.”* (s. 196) ifadesi karakterin tarihteki önemli figürlere olan duyarlılığını gösterdiği için değer aktaran ifade olarak kabul edilmiştir.

Yardımsverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Bayan Tozlusüslü, komŐuluk iliŐkilerinin çok sıkı olması gerektiğine inanırdı. Bu yüzden DŐe'nin annesine sık sık, zemin kattaki penceresinden kekler, dolmalar, kurabiyeler verirdi."* (s. 21).
- *"Size bir Şey göstermek istiyorum. Birazdan evinize gelebilir miyim?" "Elbette."* (s. 126).
- *"Evet. Bazen büyükler bile bunları duyunca tedirgin olur. O yüzden seni önceden uyarmak istedim. Her Şey yolunda, merak etme."* (s. 164).
- *"Nasılsın bakalım küçük dostum?" "ok iyiyim. Sanırım insanlara yardım ediyorum ve bu harika!"* (s. 329).

4.4. Hortlaklar Geçidi Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin 2017'de ilk baskısı yapılan kitabının 2020'de yayımlanan ikinci baskısı incelenmiştir. Kitap resimlidir ve 231 sayfadan oluşmaktadır. Kitabı Maria Brzowska resimlemiştir, kapak tasarımı ise Cemil Denizer yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 11 yaşını geçmiş çocuklara hitap etmektedir.

Kitabın izeri Mariza Brzowska, Polonyalıdır (Hep Kitap, 2024). Bundan dolayı resimlerde mezarlıktaki ha, köyün mimarisi gibi Doğu Avrupa'nın kültürel motifleri ağır basmaktadır. Hikyenin geçtiği ortam olan bir Türk köyüne dair motife sahip değildir. Bu kitabın kültür aktarımı özelliğine zarar vermektedir.

Tablo 4.5. Hortlaklar Geçidi kitabındaki kök değerler

Kök Değer	f	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	1	40
Dostluk	11	32, 60, 67, 73, 75, 92, 105, 113, 184, 208, 217
Dürüstlük	5	64, 75, 95, 181, 186
z denetim	4	12, 95, 173, 178
Sabır	2	54, 76
Sayęı	10	7, 13, 21, 22, 39, 55, 178, 213, 215, 216
Sevęi	18	24, 25, 26(2), 52, 76, 140, 166, 169, 187, 195, 198, 198, 200, 203, 205, 220, 230
Sorumluluk	7	7, 26, 83, 173, 193, 194, 216
Vatanseverlik	-	-
Yardımsverlik	12	12, 14, 99, 126, 129, 136, 139, 155, 161, 195, 212, 216

Hortlaklar Geçidi kitabında on kök değerden vatanseverlik değeri bulunamamıştır. Tablo 4.5.e görüleceği üzere kitapta “adalet” değerinin 1 defa, “dostluk” değerinin 11 defa, “dürüstlük” değerinin 5 defa, “öz denetim” değerinin 4 defa, “sabır” değerinin 2 defa, “saygı” değerinin 10 defa, “sevgi” değerinin 18 defa, “sorumluluk” değerinin 7 defa, “yardımseverlik” değerinin 12 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 43 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 18 ifadede geçen “sevgi” değeri iken en az kullanılan değer 1 ifadede yer verilen “adalet” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- *"Deniz bana huzur verir. Hiçbir su canlısının, esaret altında tutulmasından hoşlanmam. Karada yaşayan canlılar için de aynı şeyi hissediyorum. Sirklerden ve hayvanat bahçelerinden nefret ederim."* (s. 40) ifadesi eşit davranma yönünden adalet değeri için örnek oluşturmaktadır.

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Yer bildirimleri, Andaç'ı strese sokmaktan başka işe yaramıyordu. Elvan'la dertleşmek istiyordu..."* (s. 36).
- *"Çünkü bir dostuz," dedi Andaç, dört ayak parmağını aynı anda oynatarak. "Asla ayrılmayız."* (s. 67).
- *"Mucize'nin de, gözleri kapalı olduğu halde sürekli kuyruk salladığını fark etti. "Merak etme pisicik," dedi onun yanına uzanırken. "En geç iki hafta. Annemler bizi burada daha fazla bırakmaz."* (s. 92).
- *"Teşekkürler," dedi Andaç. "Poğaçalar için. Ve Mucize'yi aramama yardım ettiğin için. Bir de getirdiğin haber için..." "Ben de tekrar özür dilerim. Hâlâ dostuz, değil mi?" "Elbette."* (s. 184).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Ne demek ona söyleyemedim? Gittiğini fark etmeyeceğini mi düşünüyorsun? Arkanda bir kuklanı falan mı bırakacaksın? Öyle yapacaksan karnımdan konuşmayı hiç beceremem. Haberin olsun."* (s. 64).
- *"Burada olmaktan, en az sizin kadar ben de rahatsızım. Annemle babamın ne yapmaya çalıştığı konusunda hiçbir fikrim yok. En geç iki hafta içinde"*

döneceklerini umuyorum. O zamana kadar varlığımı hissetmemeniz için elimden geleni yapacağım.” (s. 95).

- *"Dediğiniz gibi çok güçlüysem," dedi Andaç, "bu gücü nasıl kullanacağımı öğrenmem gerekmez mi?" "Senden tek ricam, bu işlere hiç bulaşmamandır. Büyücüler bir süre sonra, insanların hayatlarını değiştirebildiklerine, kadere hükmettiklerine inanmaya başlar. Bu düşünce onları korkunç varlıklara dönüştürür..." (s. 186) alıntısında Andaç'a açık ve net bir şekilde sahip olduğu gücü kullanmasının ne tür sonuçlarının olabileceği anlatılmıştır ve bu sebeple dürüstlük değeri için uygun bir örnektir.*

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Yola fırlayacağını düşünemedin," dedi Elvan. "Özür dilerim." sesi titriyordu." (s. 12).*
- *"Andaç oğlanın gideceğini anlayınca "Özür dilerim," diye mırıldandı. "Sana güvenmediğim için..." (s. 178).*

Sabır değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- *"İçinde çok fazla duygu vardı ve hepsi galip gelmek için çarpışırken, Andaç'ın gücünü tüketiyorlardı. Gözlerini kapatıp hiçbir şey düşünmemeye çalıştı." (s. 64).*

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Öfkelerini anlıyorum; çünkü biri eşyalarını çaldı. Eşyalarım çalınsa ben de öfkelenirdim." (s. 7).*
- *"Neyse... Ah, unutmadan... Anneme Mucize'nin kazasından bahsetmedim. Sen de anlatma." "Niye?" "Biliyorsun, çabuk endişeleniyor. Kedileri arabayla ezen insanların olduğu bir dünya, onun dünyası değil." (s. 21).*
- *"İkisi de 'köpeğine ne oldu' diye sormamıştı. Cümlelerinin sonundaki -di'li geçmiş zaman, hikâyenin acı bir sonla bittiğini belli ediyordu." (s. 39) ifadesinde karakterlerin muhatapları ile konuşurken onu üzecek konuları deşmek istememesi saygı değerine örnektir.*
- *"Kadın, ninenin köyünden ayrılmak istememesine saygı göstermişti." (s. 216).*

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Elbette sever. Babam olağanüstü bir insan. Dünyadan onu tanıyıp da sevmeyecek kimseyi düşünemiyorum."* (s. 24).
- *"Aileler sırlarla doludur meleğim. Bazen kızsalar da birbirlerinden uzaklaşmak zorunda kalsalar da asla değişmeyecek tek şey, aile olduklarıdır. Bak, Korkut amcamı yıllardır görmüyoruz. Ama başımız sıkıştığında aradığımız kişi o..."* (s. 52).
- *"Telefon konuşmasının kesilmesi konusundaki kızgınlığı uçup gitti ve Andaç, annesinin kokusunu uzun uzun içine çekti."* (s. 76).
- *"İçinden inenleri gördüğündeyseniz, Kanakar'a geldiğinden beri ilk kez kendini gerçekten mutlu hissetti. "ANNE! BABA!"* (s. 195).
- *"Mimoza, kaskatı kalbine rağmen kendisini seven bir aileye sahip olduğu için şanslıydı. Andaç, kadının bunu yaşarken fark edebilmesini isterdi."* (s. 198).

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Mucize'nin kutusunu açtığı gibi, onu kucığına almaya fırsat bulamadan hayvan içeri kaçıp gözden kayboldu. "Olamaz," diye mırıldandı Andaç. Henüz amcasıyla o kâhya kadının hayvan sevip sevmediğini bilmiyordu."* (s. 83).
- *"Kendini, 'bunu yapmaya mecburum' diyerek cesaretlendirdi. 'Ölümlerin yeri burası değil. Hepsi acı çekiyor.' "* (s. 194).
- *"Bak Zağnos." dedi Andaç, az ötedeki üçayağın üzerinde duran kameraya doğru. "Tahta zağnosun, denizle buluştu. Eve geldiğim gibi zaten onu buraya getirmiş, sana da fotoğrafları göndermişim."* (s. 216).

Yardımseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Andaç'ın tek düşündüğü ise, caddenin sonundaki veteriner kliniğine bir an önce varmaktı. Nefes nefese, kliniğin kapısından girdiler. "Acil durum!" diye bağırdı Andaç. "Bu kediye araba çarptı. Lütfen yardım edin."* (s. 12).
- *"... Acilen e-postalarımın bakmam gerek." ... "Senin için sakıncası yoksa içerideki bilgisayarını kullanabilirsin."* (s. 126).

- “Çünkü öğretmene, zengin kocasından bir sürü para kalmış. Kadın da parasını, buradaki çocukların eğitimine harcamış. Köye kütüphane yaptırmış. İçine kitaplar koymuş. Bilgisayar bile var!” (s. 136).
- "Bunlar annemle baban mı?" ... "Keşke saklayabilseydim." "Saklayabilirsin? Yani keser alırız. Sonra kâğıt daha fazla yıpranmasın diye kaplatırız. Böylece sonsuza dek sapaşağlam kalır." (s. 139).
- “ ‘Sana bir şeyler aldım, ’ dedi Andaç. Sonra oğlanın parlayan gözlerle paketleri açışını izledi.” (s. 212).

4.5. Kalamar Pansiyon Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin 2017'de ilk baskısı yapılan kitabının 2022'de yayımlanan altıncı baskısı incelenmiştir. Kitap resimlidir ve 128 sayfadan oluşmaktadır. Kitabı Fethi Yılmaz resimlemiştir, kapak tasarımını ise Burak Tuna yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 8-11 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.6. Kalamar Pansiyon kitabındaki kök değerler

Kök Değer	<i>f</i>	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	1	60
Dostluk	9	15, 29, 31, 50, 54, 55, 74, 76, 85
Dürüstlük	3	39, 64, 123
Öz denetim	11	23, 32, 40, 41, 51, 58, 59, 71, 83, 86(2)
Sabır	2	62, 124
Saygı	4	68, 86, 89, 111
Sevgi	4	61, 68, 80, 119
Sorumluluk	6	10, 12, 58, 63, 92, 98
Vatanseverlik	1	34
Yardımseverlik	7	15, 19, 45, 47, 76, 124, 125

Kalamar Pansiyon kitabında tüm kök değerler en az bir defa yer almıştır. Tablo 4.6.da görüleceği üzere kitapta “adalet” değerinin 1 defa, “dostluk” değerinin 9 defa, “dürüstlük” değerinin 3 defa, “öz denetim” değerinin 11 defa, “sabır” değerinin 2 defa, “saygı” değerinin 4 defa, “sevgi” değerinin 4 defa, “sorumluluk” değerinin 6 defa, “vatanseverlik” değerinin 1 defa, “yardımseverlik” değerinin 7 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 48 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 11 ifadede geçen “öz denetim” değeri iken en az yer verilenler birer ifadede geçen “adalet” ve “vatanseverlik” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- *“Büyüklerin anlamsız işlerinin bedelini bizim arkadaşlığımızın ödemesi haksızlıktı.”* (s. 60).

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Hayal'in kendisi gibi renkli ve hareketli hayatı bence muhteşem. Ama burada, Derince'de, benimle birlikte yaşamasını istedim.”* (s. 29).
- *“Lütfen bana yardım et Ardiç. Seni ve Bucika'yı görmeden yaşamak istemiyorum. Şikâyet Hanım'ı ve Çarşaf Dede'yi bile özledim.”* (s. 54).
- *“Yalnız hissedersem yanımda Ardiç'im var...”* (s. 55).
- *“Senin anlayacağın, kitabını benim aldığıma emin olmasına çok kırıldım.” dedi Bucika. Ama kalan hayatımızı böyle geçiremeyiz. Sanırım Ardiç'i affedeceğim. Çünkü o benim en iyi arkadaşım.”* (s. 85).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Kitabını niye alayım ki?” “Çünkü onu sana vermedim.” “Ben de öyle diyorum işte. Bana vermediğin bir kitabı nasıl alabilirim?”* (s. 39).
- *“Bucika ‘Sana kitabın karşılığında, kitaptan daha müthiş bir hediye verme ihtimalim var.’ dediğinde ona inanmamıştım. Ama haklıydı!”* (s. 123).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Bucika'ya en son, iki yıl önce bir kitabımı ödünç vermiştim. Ve sonra, bunu bir daha yapmayacağıma yemin ettim.”* (s. 23).
- *“Şimdi de benim kalbim kırılmıştı. Ama galiba Bucika haklıydı. Gerçekte neler olduğunu bilmeden, onu suçlamıştım.”* (s. 40).
- *“Bir yetişkinden yardım istersem de mektubu aldığımda benden önce okuyabilirdi. Hayal, mektubun gizli olduğunu özellikle belirterek, beni iyice zor durumda bırakmıştı.”* (s. 51).
- *“Pansiyonda çalışmak hoşuma gidiyordu. Annem üniversiteyi bitirdikten sonra kendi hayatımı kuracağımı ve Derince'ye sadece tatillerde geleceğimi söylüyordu. Oysa ben Derince'den ve Kalamar Pansiyon'da ayrılmak istemiyordum.”* (s. 58).

- “Ama Bucika'nın her gün, "Ardıç'la buluşacağım." deyip başka bir yere gitmesine kızmaya hakkım yoktu. Çünkü onu haksız yere kırmıştım. Büyük bir özrü hak ediyordu.” (s. 83).
- “Kitap okumak da başkalarıyla paylaşmak da güzel. Ama senin kitaplarını tertemiz saklama isteğini de galiba anlıyorum. Daha önce ödünç verdiğin kitabı hoyratça okuduğum için özür dilerim.” (s. 86).

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Alçı yüzünden denize girmemekten sıkılmaya başlamıştım.” (s. 62).
- “... ve Bucika da tam bir yıl boyunca bu sırrı benden saklamayı başarmıştı.” (s. 124).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Rastabi'nin kutularından birindeydi,” dedim. “En üstteydi. Yani karıştırmadım.” (s. 68).
- “Geri getirdiğimde bu halinden daha yıpranmış ve kokulu olmayacak, söz veriyorum.” dedi.” (s. 86).
- “ ‘Onunla rakibiz aslında,’ dedi Çarşaf Dede. Yani baksanıza, bugün benim Yararlıdır İhlamur şiirimin yerine onunkini basmışlar. Ama bu, tatlı bir rekabet.” (s. 89) alıntısında aralarında yetenek yarıştıran iki kişinin birbirlerine kin veya düşmanlık beslemeden rekabeti sürdürmesi saygı kök değerine örnek oluşturmuştur.

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Ve garip bir şekilde, terliklerimi artık seviyordum. Onları mecburen aldığımı duyup kırılmasınlar diye -terliklerin kalbi var mıydı?- iltifatlara teşekkür etmeye başladım.” (s. 61).
- “Rastabi'nin deniz kıyısında, kayalıklarda oturduğunu gördüm. Ağlıyordu... Onun için çok üzülüüyordum. Bir gün her şeyi hatırlamasını ve ailesini bulmasını istiyordum.” (s. 68).
- “Bunun üzerine Hayal’i, Meral teyzenin en yakın dostu olan Petek teyze evlat edinmek istemişti.” (s. 119).

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Ama size, en sevdiğiniz arkadaŐınızın yazlığına gelmiŐ gibi, huzurlu bir tatil vadediyoruz.*” (s. 10).
- “*‘Odalardaki çiçekleri yenileyeceğim,’ dedi.*” (s. 58).
- “*Evet, Kalamar Pansiyon’da tüm sorunları çözeriz.*” (s. 92) Şeklinde verilen cümlede kendisine müŐteri tarafından sorulan bir soruya iş yerinin ağzıyla cevap vermiştir. Bu iş yerinin ve çalıŐanlarının sorumluluk algısı ile ilgilidir.
- “*Tam Bucika’nın benden daha Őanslı olmasını umarak geri dnecekken, içimden bir ses, “Madem bir işe baŐladın, yarım bırakma.” dedi.*” (s. 98).

Vatanseverlik değerine yönelik cümle rneği aşağıda verilmiştir:

- “*Hayrettin Tekdede, geçen sene ... hepimizin ŐaŐkın bakıŐları arasında, Hayal’i kolundan tutuverdi... Rastabi, polisi aradı.*” (s. 34) ifadesinde tartıŐma esnasında çevredekilerin zarar görmesi ihtimaline binaen kişinin kolluk kuvvetlerini araması toplumu nemsemesinden ötürü vatanseverlik kök değeri için örnek kabul edilmiştir.

Yardıms severlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Rastabi kimsesiz kalınca, ona pansiyonda iş teklif ettik,” demişti annem.*” (s. 15).
- “*...sağ bacağını ensesine kaldırdığı sabah, “İmdat, düğüm oldum!” diye bağırdığında ona yardım etmeye karar verdim.*” (s. 19).
- “*‘Bana, neler olduğunu anlatırsanız bu durumu çözebiliriz,’ dedim.*” (s. 76)
- “*D.R. Kuruadım, kitaplarını yayınlamaya karar vermekle kalmadı. Yazaret’e de yardım etti.*” (s. 124).

4.6. Karakura’nın Düşleri Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi’nin 2015’te ilk baskısı yapılan kitabının 2020’de yayımlanan altıncı baskısı incelenmiştir. Kitap resimlidir ve 200 sayfadan oluşmaktadır. Kitabı Volkan Korkmaz resimlemiştir, kapak tasarımını ise Burak Tuna yapmıştır. Kitap 7 öyküden oluşmaktadır ve 9-14 yaş grubuna hitap etmektedir.

İçindeki korku unsurunun çokluğu nedeniyle tez içindeki “*Hanzade Servi'nin eserleri*” başlığı altında belirtilen uyarılara dikkat edilmelidir.

Tablo 4.7. Karakura'nın *Düşleri* kitabındaki kök değerler

Kök Değer	f	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	-	-
Dostluk	5	79, 86, 149, 158, 185
Dürüstlük	2	14, 143
Öz denetim	5	20, 90, 105, 130, 187
Sabır	3	37, 123, 134
Saygı	2	26, 89
Sevgi	6	27, 38, 46, 118, 124, 136
Sorumluluk	6	8, 26, 41, 44, 139, 171
Vatanseverlik	3	39, 183, 199
Yardımseverlik	9	55, 58, 59, 63(2), 100, 122, 129, 169

Karakura'nın Düşleri kitabında on kök değer arasından adalet değeri bulunamamıştır. Tablo 4.7.de görüleceği üzere kitapta “dostluk” değerinin 5 defa, “dürüstlük” değerinin 2 defa, “öz denetim” değerinin 5 defa, “sabır” değerinin 3 defa, “saygı” değerinin 2 defa, “sevgi” değerinin 6 defa, “sorumluluk” değerinin 6 defa, “vatanseverlik” değerinin 3 defa “yardımseverlik” değerinin 9 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 41 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 9 ifadede geçen “yardımseverlik” değeri iken en az kullanılan değer 2 ifadede geçen “dürüstlük” ve “saygı” değerleridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Sesi titriyordu. Dönüp ona sarıldım*” (s. 79) alıntısında dostluğun zorluklar karşısında destekleyici yönü gösterilmektedir.
- “*Çinel sürekli saçmalayıp dursa da Gülçe'nin 'yeni okuldaki ilk gün' stresini atlatmasına yardımcı oluyordu.*” (s. 86).
- “*Sonra banyodan oksijenle pamuk alıp Devin'in tırmık izine pansuman yaparken, "Herhalde Mercan'ın eline ucu sivri bir şey geçti." diye durumu açıkladım.*” (s. 149).
- “*Bakın," dedim. "Notu okumamanız çok önemli. Sizden başka güvenebileceğim kimse yok. Beni yarı yolda mı bırakacaksınız?" "Elbette bırakmayacağız panpa," dedi Giray.*” (s. 185).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Efza Hoca'nın partiye gelmemesi yüzünden üzüldüğünü söylerse, Aslım'ın geçen ayki doğum gününü kısıyor gibi görünecekti. Sündüs, içindeki endişenin gerçek sebebini anlatmayı seçti.”* (s. 14).
- *“Devin, "Hiçbir şeye dokunmayın," dedi. "Evde kamera olabilir. Cömert işverenlerimin güvenini kaybedecek bir şey yapmak istemiyorum.”* (s. 143).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Bu hikâyeyi anlatsaydım belki vazgeçerdim. Çok pişmanım. Ama belki de deli olduğumu düşünürdün. Yine de denemem gerekirdi. Özür dilerim Sündüs.”* (s. 20).
- *“Eve dönerken, Çinel Uçaylı'yı Facebook listesinden silmeyi düşündü. Sonra, ani öfkeyle verilen kararların genelde pişmanlıkla sonuçlandığına karar vererek, "Sadece küseceğim." diye mırıldandı.”* (s. 90).
- *"Tamam, özür dilerim. Bütün okulun seninle alay etmesine sebep oldum.”* (s. 105).
- *“O an, sırf imajımı korumak uğruna yıllardır annemle babamı kucaklaşmalardan mahrum bıraktığım için kendimi kötü hissettim. Bu işten sağ salim kurtulabilirsem, onlara her gün sarılacaktım.”* (s. 187).

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Perizad yavaş da olsa bu acıyı hep beraber atlatacaklarını düşünmeye başlamıştı.”* (s. 123).
- *"Masaya onun için tabak bile koyuyordu. Hep dua ettim Gülizar iyileşsin diye. İkisinin de dayanacak gücü kalmamıştı.”* (s. 134).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"On iki yaşındayım. Bu kitap daha çok, yedi sekiz yaşındakiler için gibi görünüyor." "Ah, kusura bakmayın efendim. Benim düşüncesizliğim..."* (s. 26).
- *“İspinoz, Gülçe'nin anneannesiyile aynı yaşlarda gibiydi. Üstelik gözleri de görmüyordu. Zavallı kadını böyle korkutmak hiç eğlenceli değildi.”* (s. 89) ifadesi yaşça büyük insanlara gösterilen saygıyı göstermektedir.

- "Bu evin sahibi her kimse, onun baş karakura olduğuna eminim. Karakuraları yok etmek için üzerlerine su dökmek gerekiyor. Ancak o zaman, kaçırdıkları çocuklar uyanabilir." (s. 183).
- "Sel, çocuklara döndü. "Şimdi Kumsal eve gidip annesiyle babasını uyandıracak. Sonra polise haber vereceğiz..." (s. 199).

Yardımseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- "Karşısında bir yatak, masa, sandalye, gardırop ve yerde yatan Bay Bun vardı. Yazgı, hemen adamın yanına koştu. "İyi misiniz? Ambulans çağıracağım." (s. 55).
- "Kırk iki yaşındaydım. Bir gece, bodrumda iki çocuğun çığlığını duydum. Onları ne zaman, nasıl kaçırmıştı? Koca bir şırıngayla kanlarını alıyordu. İlk defa Bayan Tabitha'ya karşı çıktım ve çocukları saldırdım." (s. 58).
- "Annenizle babanızın boşanmaması; birbirlerine, bu fotoğrafı çekti oldukları günkü kadar âşık olmaları için büyü yaptım. Kızdınız mı efendim? Bu benim size teşekkürümdü." (s. 63).
- "Sizden bir ricam var. Şuradaki kutulara, dükkândaki kitapları koyar mısınız? Onları almanızı istiyorum." (s. 63).
- "Yoldan geçen bir kadın onlara bakıp çığlık atınca bir sürü insan parka dolmuştu. Erkekler, kaydırağı Gülizar'ın üstünden kaldırdı... Kadınlardan biri Perizad'ın saçlarını okşayarak onu rahatlatmaya çalışıyordu." (s. 129).
- "Günlük işlerini kendi yapabiliyordu, ailesi yoktu ve komşuları her akşam sırayla ona yemek götürüyordu." (s. 169).

4.7. Kora ile Kelebek Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin 2015'te ilk baskısı yapılan kitabının 2022'de yayımlanan dördüncü baskısı incelenmiştir. Kitap resimsizdir ve 200 sayfadan oluşmaktadır. Kitap kapağını Mavisu Demirağ resimlemiştir, kapak tasarımını ise Burak Tuna yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 10-14 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.8. Kora ile Kelebek kitabındaki kök değerler

Kök Değer	<i>f</i>	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	3	131, 160, 184
Dostluk	18	11, 11, 35, 43, 54, 66, 73, 76, 104, 112, 119, 127, 154, 162, 171, 185, 192, 193

Dürüstlük	2	50, 187
Öz denetim	15	8, 34, 41, 48, 68, 70, 75, 77, 83, 91, 101, 104, 109, 149, 192
Sabır	5	72, 166, 182, 190, 200
Saygı	9	7, 31, 48, 51, 52, 69, 74, 87, 191
Sevgi	18	31, 32, 45, 46, 56, 64, 66, 68, 70, 71, 128, 132, 136, 154, 185, 191, 195, 197
Sorumluluk	4	40, 59, 70, 174
Vatanseverlik	3	69, 159, 194
Yardımseverlik	7	54,70, 97, 115, 130, 182, 199

Kora ile Kelebek kitabında tüm kök değerler en az bir defa yer almıştır. Tablo 4.8.de görüleceği üzere kitapta “adalet” değerinin 3 defa, “dostluk” değerinin 18 defa, “dürüstlük” değerinin 2 defa, “öz denetim” değerinin 15 defa, “sabır” değerinin 5 defa, “saygı” değerinin 9 defa, “sevgi” değerinin 18 defa, “sorumluluk” değerinin 4 defa, “vatanseverlik” değerinin 3 defa, “yardımseverlik” değerinin 7 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 84 ifade bulunmuştur. Kitapta “dostluk” ve “sevgi” değeri her biri 18 defa geçerek en sık kullanılan değerler olmuştur. “Dürüstlük” değeri ise kitapta 2 defa geçerek en az kullanılan kök değer olmuştur. Kitapta var olan kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Çınar'ı benden alan kurşunu, düğündeki Gölaynalı birinin sıktığına dair bir kanıtım yok elbette.” (s. 160) cümlesi adalet terimine ait şüphe, kanıt gibi kavramları içerdiğinden dolayı adalet kök değeri için örnek seçilmiştir.
- “... evinin etrafına toplanan komşularına bağıra çağıra polis arabasına bindirilen kadın aynı mıydı? Münir Erüstün, tutuklandığı dakikalarda huzurlu görünüyordu.” (s. 184).

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Bana böyle şeyler söylediğine inanamıyorum! Güya en iyi arkadaşımın.” “En iyi arkadaşım olduğum için bunları söylüyorum.” (s. 11).
- “Çınar'la mektuplaşmak, yatılı okuldaki günlerimi çekilir kılan şeylerden biriydi. Her hafta üç dört mektup yazar, birbirimize küçük hediyeler gönderirdik.” (s. 35).

- “Çınar onu bana yolladığından beri, bebeğim Kora'yı hep başucumda tutardım.” (s. 73).
- "Merak etmeyin Seven teyze." dedi Budak. "Ben yanlarında olacağım. Onları korurum." (s. 112).
- “Kelebek'in, büyük bir vicdan azabı çektiğini de yeni öğreniyordum. Bu, on üç yaşındaki bir çocuk için çok ağır bir yükü. "Olanlar senin suçun değil." dedim.” (s. 127).
- "Eğer sen kaçırılmış olsaydın ve Budak 'Kelebek'i kaçırın kişi etrafta geziyorken dışarı çıkamam' deyip evde otursaydı, bu hoşuna gider miydi?" "Şey... gitmezdi. Beni aramasını isterdim." (s. 162).
- “Hiçbir şey söylemeden ona sarılmıştım. Elbette affedecektim. Fiona benim en iyi dostumdu. Evet, bazen sonuçları geri döndürülemez hatalar yapabiliyorduk. Ama kimse birbirini affetmezse, hayatta yapayalnız kalmaz mıydık?” (s. 192).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Sonra "Hiçbir kadın, annen kadar harika olamaz." dedi. "Beni avutmak için söylüyorsun." "Hayır, gerçek olduğu için söylüyorum." (s. 50).
- “Dönmelerinden iki hafta kadar sonra, bir gece, babam "Kora, sana bir şey anlatmam gerek." demişti. Ve dinlediğimiz hikâye, ancak filmlerde yaşanabilecek bir şeydi.” (s. 187) olarak verilen alıntıda baba o güne kadar saklanmış gerçekleri çocuğuna anlatmıştır. Bundan dolayı ifade dürüstlük kök değerine örnek olarak kabul edilmiştir.

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Bir yanım ona hak veriyor, öbür yanım ise, iki aydır tanıdığın birine mi güveneceksin, diyordu.” (s. 8).
- “Mav-Mav, Hindistan cevizli krem kokan elleriyle saçımı okşadı. Bir saat önce eve girdiğim gibi ona bağırdığıma pişmandım.” (s. 68).
- “Bu basit ve acı deneyim, önce annemizle babamızı deliler gibi özlememize, sonra da bu kazayla onlarsız başa çıkabildiğimizi fark etmemize, sonra da bu kazayla onlarsız başa çıkabildiğimizi fark etmemize ve kendimizi diğer çocuklardan daha cesur hissetmemize sebep olurdu.” (s. 77).

- *“Daha ağızımdan çıktığı an söylediklerime pişman olmuşum. Kora'yla 'yılın kardeşleri' yarışmasına katılıp birinciliği alamayacağımız kesindi ama bu, birbirimize acımasızca davranmamızı gerektirmiyordu.”* (s. 83).
- *"Bahçenize izinsiz girdiğim için özür dilerim." diye ekledim. "Kedileri sevmek istemiştim."* (s. 109).
- *“Sonunda Fiona hıçkırıklar arasında "Özür dilerim." demişti. "Dünyaca ünlü bir oyuncu olmak, benim tek hayalimdi. Joshua kanıma girdi. Oysa bu yolu sizinle birlikte yürümeliyim. Öyle pişmanım ki... Affet beni Kora..."* (s. 192).

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Annemle babamı birkaç yıl önce kaybettim. Ağabeyimse, işinden izin alamadım. Ama hiçbir şeyin mutluluğuma gölge düşürmemesi için uğraşıyorum.”* (s. 72).
- *“Esmâ Erüstün'ün yazlık evine varmam, bir buçuk saat sürmüştü. Normalde bir işe girişip sadece iki engelle karşılaşsam, o işten hemen vazgeçmem gerektiğini düşünürdüm. Ama bugün tam dört engele rağmen, yolumdan dönmemiştim.”* (s. 166).
- *“Bir oyunu nasılsa kaybettiğini düşünüp asla yarım bırakma. Mucizeler hep sonda gelir. Hem kaybedeceğin kesinse bile, oyunu sonuna kadar oynayıp üzerine düşeni yapmalısın.”* (s. 200).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Menüye çipura koyduk. Ama ben vejetaryen olduğum için, annem özel salatalar da hazırlatıyor.”* (s. 7).
- *“Bozyel Çandar'ın avcılığı benim de hoşuma gitmiyor. Ama bu, bir yetişkine yumurta atabileceğimiz anlamına gelmiyor. Çok... terbiyesizce davrandın.”* (s. 31).
- *"Kora..." dedi Mav-Mav. "Sakin insanları tanımadan, onlar hakkında önyargılara kapılma... Birinden nefret etmeden ya da birini sevmeden önce, mutlaka onu tanı..."* (s. 51).
- *"Baban şimdi nerede?" "Öldü. Ben iki yaşındayken. Onu hiç hatırlamıyorum. Fotoğrafını görmek ister misin?" 'İstemem' demek saygısızlık olacağından, başımı salladım.”* (s. 74).

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Korkularımın sadece annemi değil, bazen beni de yordüğünü hissediyordum. Annem canımın sıkıldığını fark edince, yanıma gelip bana sarıldı. Sonra el ele koltuğa oturduk.”* (s. 31).
- *“Babamın Amerika'ya geldiği tatillerde daha çok eğlenirdim. O zaman, sevdiğim herkes yanımda olurdu.”* (s. 46).
- *“Hayatımda ilk kez, bir babanın insana ne hissettirmesi gerektiğini anlıyordum. Babanız, sıkıldığınızda yanınıza koşardı. Ona güvenirdiniz. Moralinizi bozan her ne ise, onunla kahramanca savaşarak sizi gülümsetirdi.”* (s. 64).
- *“Hiç beklemediğim bir şey yaparak, bana sımsıkı sarıldı. Önce kaçmak istedim. Böyle coşkulu sevgi gösterilerine pek alışık değildim. Ama saniyeler geçtikçe, kalbime isim koyamadığım bir sıcaklık yayılmaya başladı. Bu, daha önce hiç kimsenin bana hissettirmedeği bir şeydi.”* (s. 70).
- *“İlk başta onu kıskanmış, ona sinirlenmişim. Şimdi ise, sonsuza dek yanından hiç ayrılmak istemediğim bir dosta, bir kardeşe dönüştüğünü hissediyordum. Onu Amerika'ya gitmekten vazgeçirmem şarttı.”* (s. 132).
- *“O, manevi kızının ilk hediyesiydi ve çok değerliydi.”* (s. 195).

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Bir yanım hâlâ filmlerdeki gibi son anda koşarak geri dönmek istiyordu. Ama döneceğim yerde zaten bir jön ve bir yıldız vardı. Benim rolüm, babamın nikâhına yetişmekti.”* (s. 59).
- *“Telefonunuzu izinsiz kullandığım için özür dilerim. Eğer fatura çok gelirse, harçlığımdan alabilirsiniz.”* (s. 70).

Vatanseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Gölayna tabelasını gördükten sonraki birkaç dakika, huzurlu geçti. Ağaçlar, göl ve en yükseği üç katlı olan evlerin görüntüsü, bana kendimi tatildeymişim gibi hissettirmişti.”* (s. 69) alıntısında karakterin yaşadığı bölgenin mimari ve doğal güzelliklerini tanıyıp bilmesi sebebiyle bu ifadede vatanseverlik kök değerinin aktarıldığını belirlenmiştir.

- “Öylesine dolaşırken, bir dükkânın vitrininde oyuncak bir tüfek gördüm. Sırf o ürkütücü oyuncak çocuklara ulaşmasın diye onu satın aldım. Sonra, İstanbul'daki neredeyse tüm oyuncakçıları dolaşıp, oyuncak silahların hepsini topladım ve onları çöpe attım.” (s. 159) ifadesindeki eylem, toplum refahını sağlamak amacıyla yapıldığı için ifadenin vatanseverlik kök değerini aktardığı belirlenmiştir.
- “Bu maceradaki mutluluk verici tek şey, çocuk kaçırma çetesinin tamamının yakalanmasıydı.” (s. 194) cümlesi kanunların uygulanmasını ve topluma zararlı bir çetenin yok edilmesine duyulan sevinci verdiği için vatanseverlik kök değerine uygun bulunmuştur.

Yardımseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Duymamış olayım,” dedi Seven, gülümseyerek yanına otururken. “Burası artık senin de evin. Telefonu istediğin gibi kullanabilirsin.” (s. 70).
- “İlk yaptığım şey, Bozyel Çandar'a sınıksız sarılmak olmuştu. Acılarıyla yüklenmiş, altından bir kalbi olan bu adam, yalnız kalmayı hak etmiyordu.” (s. 182) ifadesinde ana karakterin Bozyel Çandar’a sarılmasının sebebi ona muhabbet beslemesi değil merhametli olmasındandır. Bu tutum da yardımseverlik değerine bağlıdır.
- “Lahananın tadını sevmeyenler, onu yerken sevenlere göre az vitamin almıyor. Sen de lahana gibi ol. Bir insana iyilik yapacaksan, o kişinin sevip sevmemesini hesaba katma.” (s. 199).

4.8. Kumsal’ın Çizgili Dünyası Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi’nin 2021’te ilk baskısı yapılan kitabının 2022’de yayımlanan üçüncü baskısı incelenmiştir. Kitap resimsizdir ve 197 sayfadan oluşmaktadır. Kitap kapağını Mavisu Demirağ resimlemiştir, kapak tasarımını ise Burak Tuna yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 9-13 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.9. Kumsal’ın Çizgili Dünyası kitabındaki kök değerler

Kök Değer	<i>f</i>	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	-	-
Dostluk	13	27, 28, 57, 83, 93, 105, 117, 129, 161, 181, 193, 196, 199
Dürüstlük	4	62, 154, 183, 195
Öz denetim	6	12, 66, 84, 89, 157, 175

Sabır	8	22, 67, 79, 165, 167, 173, 176, 179
Saygı	9	15, 39(2), 46, 48, 103, 140, 175, 188
Sevgi	12	14, 15, 36, 86, 135(2), 172, 180, 185, 189, 190, 194
Sorumluluk	3	32, 74, 164
Vatanseverlik	1	112
Yardımseverlik	11	34, 43, 67, 89, 115, 118, 122, 151, 177, 191, 195

Kumsal'in Çizgili Dünyası kitabında on kök değer arasından adalet değeri bulunamamıştır. Tablo 4.9.da görüleceği üzere “dostluk” değerinin 13 defa, “dürüstlük” değerinin 4 defa, “öz denetim” değerinin 6 defa, “sabır” değerinin 8 defa, “saygı” değerinin 9 defa, “sevgi” değerinin 12 defa, “sorumluluk” değerinin 3 defa, “vatanseverlik” değerinin 1 defa “yardımseverlik” değerinin 11 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 67 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 13 ifadede geçen “dostluk” iken en az kullanılan değer 1 ifadede verilen “vatanseverlik” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Garip olduğumu düşünmüyorum. Hem garip olduğumu düşünsem bile bu, beni ziyaret etmemem için bir sebep değil ki... Hem dostlar birbirini gariplikleriyle sever.*” (s. 27).
- “*Esila okul çıkışında, "Garip bir çocuksun ama bence bir mahzuru yok." demişti. Böylece -sanırım- o gün arkadaş olmuştuk.*” (s. 57).
- “*Gözlerini açtığım gibi arkama dönüp baktım. Esila'nın bu büyük karmaşada beni sadece sözleriyle yönlendirerek hiç düşürmeden kapıya ulaştırması, inanılmazdı!*” (s. 93).
- “*Bayan Montgomery'nin hikâyesi mi, yoksa yazarınunki mi daha hüznü bilmiyorum ama senin de büyüdüğünde pişmanlıklarla dolu bir geçmişe bakmanı istemiyorum küçük dostum...*” (s. 117).
- “*Pek çok insan için sıkıcı olabilirsin. Ama ben seni sıkıcı bulmuyorum ve önemli olan bu. Çünkü biz dostuz.*” (s. 193).
- “*Esila'yla dostluğumun hiç bitmemesi için, ellerimi gökyüzüne kaldırıp kendi etrafımda sekiz kez döndüm. Bu, hayatımın son lanetbozar rutiniydi ve işe yarayacağını biliyordum.*” (s. 199).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Esila'nın aşırı dürüst olmasını seviyordum.”* (s. 62).
- *“Bu tam Esila'ya yakışacak cinsten, acımasızca bir yorumdu. Ama galiba bana iyi gelmişti. Çünkü doğru söylüyordu.”* (s. 183).
- *“Bazen fazla dürüst olabiliyorsun. Bu dürüstlüğün, seni tanımayanlara acımasızca gelebilir. Ama ben bu yönünü seviyorum.”* (s. 195).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Ne yapacağımı şaşırmışım. Bir yanım özür dilemek, bir yanım utancımдан kaçıp gitmek istiyordu. Yardım etmem gerektiğini düşünerek, torbalardan saçılan şeyleri toplamaya koyuldum.”* (s. 12).
- *“Galiba tekrar özür dilemem gerek. Yaralanmana harika dediğimin bile farkında değildim.”* (s. 84).
- *“Ah, bu biraz ağır oldu Kumsal. Seni Müzeyyen Pirüpak'ın evini toplamak için kullanmıyorum kesinlikle. Bu yöntemin ikinize de iyi geleceğini ummuştum. Yanlış karar vermiş olabilirim.”* (s. 157).

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Seni merak ettim,” dedi. “Korku tünelinin önünde tam iki saat bekledim. Evinize gidiyordum.”* (s. 67).
- *“Bu terapinin nasıl bir şey olduğunu anlamamıştım ama yine de başımı 'evet' anlamında salladım. İyileşmek için her şeyi yapmaya hazırdım.”* (s. 79).
- *“Tam on sekiz saattir çizgilere basıyor ve lanetbozar rutinlerimi yapmıyorum. Elimi sadece bir kez yıkamanın, odanın çıkmadan bütün tavukların kafasına dokunmamanın, gömleğimin düğmelerini sekiz kez açıp kapamadan tek seferde giymenin ya da bu dağınıklığın ortasında aklımı kaybetmemenin benim için ne kadar zor olduğunu biliyor musunuz? Sizce niçin dayanıyorum? Çünkü iyileşmek istiyorum.”* (s. 165).
- *“Saat tam beşte, çizgilere basmaya başlamamın üzerinden yirmi dört saat geçmiş olacaktı. Çok huzursuzdum.”* (s. 167).
- *“Ve bir gün bakarsın ki... artık tamamen kurtulmuşsun. Böyle olacak zaten. Yavaş yavaş...”* (s. 179).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Sonunla annemle babam, benim de onayımı alarak teklifi kabul etti...” (s. 15)
- “Nasıl bir takıntımın olduğunu sormadı. Ama bu merdivenli örneğinden sonra, hâlimi anlamış gibiydi.” (s. 39).
- “Daha fazla konuşmaması için, Esila'nın kolunu sıktım. Yaşlı ve yalnız bir kadına saygısızlık etmemiz doğru değildi.” (s. 103).
- “Evet, normalde bu kadar kibar konuşmazdım. Ama karşınızda şık bir eski Yeşilçam oyuncusu belirince, siz de havaya giriyordunuz.” (s. 175).
- “Arden abi, ailesi hakkında bana zaten hiçbir şey anlatmamıştı. Müzeyyen Pirüpak'a ziyaretlerimi öğrendiğinde de, gerçeği benimle paylaşmamayı seçmişti. Bu onun tercihiydi; kesinlikle saygı duyuyordum.” (s.188).

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Elbette kalırım,” dedi dedem. “Canımın içi torunum için bir ejderhanın midesinde bile kalırım.” (s. 14).
- “Hem takıntılar konusunda tecrübeliyim. Torunumu iyi ederim ben.” (s. 15).
- “Normalde sıvı sabunları, bitmelerine yakın alırdık. Ama ellerimi her seferinde sekiz kez yıkadığım için, sabunlar çok çabuk bitiyordu. Dedemin bundan şikâyet etmek yerine, dolabı sıvı sabunla doldurmasına minnettardım.” (s. 36).
- “Dedeme sımsıkı sarıldım. “On üç yaşına dönmene gerek yok. Sen zaten benim en yakın arkadaşımın.” (s. 135).
- “Kumsal dünden beri yerdeki çizgilere basıyor. Lanetbozar rutinlerini de yapmayı bıraktı... Ah, gerçekten mi baba? Çok sevindim! Annemin sesi titriyordu. İşte bu, hem bana cesaret vermiş...” (s. 172) alıntısı çocuğunun hastalığını atlatmasına sevinen bir ebeveyn ve onu mutlu görmekten cesaret alan bir çocuğu göstermesiyle sevgi kök değerine örnektir.
- “O gücü sizden aldım,” dedim. “Annemden, babamdan, dedemden, Ertuğrul amcadan, Arden abiden, Muhteşem ve Harika teyzeden, Beybora'dan, Müzeyyen teyzeden ve senden...” (s. 185).
- “Birkaç ayın sonunda, annesini bu hâlde bırakamayacağını anlamış ve o da Şırılrmak'a yerleşmişti.” (s. 190) alıntısı aile birliğine önem vermek yönünden sevgi kök değerine örnektir.

Sorumluluk değerine yönelik cümle rneği aşağıda verilmiştir:

- *“O an gözüm, saatlere takıldı. Beybora ile randevuma on beş dakika kalmıştı. Arden abiyle vedalaŐıp, lunaparka doğru yola koyuldum.”* (s. 74).

Vatanseverlik değerine yönelik cümle rneği aşağıda verilmiştir:

- *“Dünyayı çok seviyor ve onu korumak için neler yapmamız gerektiğini biliyordum. Su kaynaklarına ihtiyaımız vardı. Herkes kendi üzerine düşen görevi yerine getirmeliydi. Bu görevlerin başında, elbette ki suyu boşuna akıtmamak gerekiyordu.”* (s. 112) alıntısında doğal mirasın tasarruflu kullanılmasından bahsedildiği için vatanseverlik kök değerini ifade ettiği belirlenmiştir.

Yardıms severlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Yardıma çığlıklarına kulaklarımı tıkamadım. Sana ulaşmak için tüm parkın etrafını  dakikada koŐtum."* (s. 34).
- *"Hadi," dedi. "O Şeyi ıkarmana yardım edeyim."* (s. 67).
- *“Sadece yalnız ve mutsuzdu ve ona yardım etmek istiyordum... Yaşlı bir kadını pırl pırl bir eve kavuŐturup ona huzur vermek, Şu an bana daha önemli geliyordu.”* (s. 118).
- *“... oyunu izlemeye, Esila'nın görme engelli annesiyle babası da gelecek. Konuşma olmayan sahnelerde neler olduğunu anlamaları için hiçbir Şey yapmadığımızı fark ettim. Yeliz sahnenin kenarında oturup sessiz sahneleri anlatabilir.”* (s. 151).

4.9. Sevgili Hiç Tanımadığım ocuk-1 Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin 2016'te ilk baskısı yapılan kitabının 2022'de yayımlanan on beşinci baskısı incelenmiştir. Kitap resimlidir ve 158 sayfadan oluşmaktadır. Kitabı Berk ztrk resimlemiştir, kapak tasarımı ise Burak Tuna yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 8-12 yaş grubuna hitap etmektedir.

İncelenen kitaplar arasında resimli olan az sayıda kitaptan biridir. Resimler incelendiğinde karakterin çizdiği karalamalar olarak gösterilen resimlerin yanı sıra aile fotoğrafı, dostların beraber aktivitesi gibi kök değerlere uygun resimler de bulunmaktadır.

Tablo 4.10. Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-1 kitabındaki kök değerler

Kök Değer	f	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	1	33
Dostluk	7	23, 29, 47, 58, 86, 118(2)
Dürüstlük	2	125, 129
Öz denetim	6	65, 71, 87, 124, 137, 144
Sabır	6	6, 78, 83, 103, 115, 141
Saygı	5	11, 21, 43, 87, 104
Sevgi	8	21, 51, 64, 70, 74, 115, 119, 127
Sorumluluk	3	25, 72, 142
Vatanseverlik	3	26, 94, 134
Yardıms severlik	9	31, 74, 99, 109, 111, 113, 118, 125, 127

Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-1 kitabında tüm kök değerler en az bir defa yer almıştır. Tablo 4.10.da görüleceği üzere kitapta “adalet” değerinin 1 defa, “dostluk” değerinin 7 defa, “dürüstlük” değerinin 2 defa, “öz denetim” değerinin 6 defa, “sabır” değerinin 6 defa, “saygı” değerinin 5 defa, “sevgi” değerinin 8 defa, “sorumluluk” değerinin 3 defa, “vatanseverlik” değerinin 3 defa, “yardıms severlik” değerinin 9 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 50 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer, 9 ifadede geçen “yardıms severlik” değeri iken en az kullanılan değer 1 ifadede yer verilen “adalet” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- “*Büyüklerin her şeyi kendi istedikleri gibi yapmasından nefret ediyordu.*” (s. 33).

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Çağıl Dalga'yla arkadaşız ki,*” dedi Gökçeğrik. “*Birbirimizin evine gidip gelmezsek nasıl arkadaş kalırız?*” (s. 29).
- “*Kollarını birbirlerinin omzuna dolamış iki oğlan görünce Dağhan'ı niye bu maceraya ortak etmediğini düşündü.*” (s. 47).
- “*Işık,*” dedi Meneviş. “*Sesi çok güçsüz çıkıyordu. Ruhumu, tam da yolun sonuna gelmişken tekrar on bir yaşına döndürdüğün için teşekkürler!..*” (s. 118).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Ve Baler, annesine her şeyi anlattı.*” (s. 125).

- “Baler, Yaman'ı kenara çekti ve "Benimle arkadaş olmak istediğini söyleyebilirdin." dedi. "Sürekli Dağhan'laydın," dedi Yaman. "Aranıza giremeyeceğimi düşündüm." "Gıcık gıcık davranmayı bırakman yeterdi." (s. 129).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Bugün, teleskoba sahip olma konusunda umutsuzluğa düşen Baler, aniden içine bir hırsın dolduğunu hissetti. Annesiyle babasının ayrılması konusunda bir şey yapamamıştı. Ama teleskobu Yaman'a kaptırmayacaktı.” (s. 65).
- “Tekrar özür dilerim.” dedi babaannesinin mezarına bakarak. Hayatı boyunca her hafta buraya gelmeyi ve babaannesinden özür dilemeyi düşünüyordu.” (s. 71).
- “Oyun oynamak için elini tabletine uzattı. Sonra Meneviş'in notunu düşünerek vazgeçti ve çantasından Dağhan'la para kazanmak için yapabilecekleri şeyleri listeledikleri kâğıdı çıkardı.” (s. 87).

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Aymen'in konuyu nereye bağlayacağını merak ettiğimiz için, sorusuna cevap vermeden dinlemeye devam ettik.” (s. 6).
- “Baler, internetin olmadığı bir hayatı hayal edemese de, o yılların mektuplarının, şimdinin mesajları gibi bir şey olduğunu düşünüyordu. Belki çok daha değerlisi... Çünkü mektuplar elle yazılıyordu, sabır ve emek istiyordu falan filan...” (s. 78).
- “Para biriktirmek için emek veriyorsunuz. Bunun bir ödülü olacaktır.” (s. 103)
- “Bu dileğinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini görmek için çok yaşlanman gerekecek,” demişti Yaman. “Sorun değil,” demişti Baler. “Daha çok zamanım var.” (s. 141).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Aymen cevap vermedi. Onu kızdırmak hoşuma gitmemişti. Çünkü iyi bir öğretmen.” (s. 11).

- “*Senin yerinde olsaydım, Tayra'ya yazardım. Düşünsene, sınıftaki tüm arkadaşları birilerinden mektup alacak ve ona hiç mektup gelmeyecek. Bu çok üzücü.*” (s. 43).
- “*Demek istediğim şey, bazen gördüklerimizin ardında bambaşka hikâyeler gizlenmiş olabilir.*” (s. 104).

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Bir yandan babası için her zamanki gibi üzüliyordu.*” (s. 21).
- “*Zil, Baler'in babaannesinindi... Artık iki kardeş büyümüştü ve zil, babaanneleri öldüğünden beri Baler'in kitaplığında duruyordu.*” (s. 51).
- “*Gökçeğrik ona sarılınca, Baler ne yapacağını şaşırды ve elindeki limonata dolu sürahiyi dikkatle tutarak, oğlanın sevgi gösterisinin bitmesini bekledi.*” (s. 74).
- “*Baler o an, Meneviş'in artık nefes almadığını fark etti. "Baler Işık... Sana ne kadar teşekkür etsem az," dedi Ekrem. "Annem senin sayende son günlerini heyecan dolu ve mutlu geçirdi. Sana mektup yazarkenki halini görmeliydin. Sanki gerçekten on bir yaşındaydı."*” (s. 119).
- “*Baler ilk kez, kardeşini aslında çok sevdiğini fark etti ve "Biliyor musun Çatal?" dedi. "Bence biz birbirimizin en iyi arkadaşınız..."*” (s. 127).

Sorumluluk değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- “*Üzgünüm oğlum. Geleceğimiz için pağa biğiktiğmeliyim.*” (s. 25).

Vatanseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Baler yaşlı çınarın, çay bahçesinin kapatılmasına üzüldüğünü düşünüyordu. Orada yapayalnız kalmıştı. Tabii karşısındaki olağanüstü manzarayı yirmi dört saat izleyebilmek her şeye değerdi. Dağlar ve göl sanki kartpostal gibiydi.*” (s. 26) ifadesi doğal mirasa duyarlılığı belirttiği için vatanseverlik kök değeri ifade eden cümleler arasına alınmıştır.
- “*Koşandeee, Koşandereee! / Daha önce hiç geldin mi nöyle yereee? /... / Koşandereliyim, göğsümü gere gereee! / Biri sorarsa 'memleketin nereee?' / Aha işte bura, Koşandereee!”* (s. 94).
- “*Baler, başını öne eğdi. Sadece Ekrem'in, yani Meneviş'in hediyesi olan teleskobu kendine bırakmış; diğer üçünü Minik Astronotlar Derneği'nin*

desteğiyle satmış ve parayı babasının çekiyle birlikte Koşandere Devlet Hastanesi'ne bağışlamıştı.” (s. 134).

Yardımseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Rauf ona, “Biğ fotoğğafımızı çekeğ misiniz?” diye sorduğunda “Hah hah hayyyy! İlahi Rauf Bey oğlum, niye çekmeyeyim ki?” demişti kadın.” (s. 31).
- “ ‘Sana yardım etmek istiyorum.’ dedi Gökçeğrik.” (s. 74).
- “Ani bir kararla koridorun başına döndü ve daha önce baktığı her odaya tekrar girerek, hastalara teker teker “Geçmiş olsun” dileklerini sunmaya; onların elini tutup, “Bence hemen iyileşeceksiniz,” demeye başladı.” (s. 111).
- “Ve bana, teleskop almak istediğinizden ilk kez Gökçeğrik bahsetti. Ben de bütçenize destek olmak için ona elli lira verdim.” (s. 113).

4.10. Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-2 Mektup Ağacı Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin 2020'te ilk baskısı yapılan kitabının 2022'de yayımlanan üçüncü baskısı incelenmiştir. Kitap resimlidir ve 191 sayfadan oluşmaktadır. Kitabı Berk Öztürk resimlemiştir, kapak tasarımını ise Burak Tuna yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 9-13 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.11. Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-2 Mektup Ağacı kitabındaki kök değerler

Kök Değer	f	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	1	21
Dostluk	13	27, 31, 60, 77, 88, 93, 124, 140, 152, 154, 162, 163, 187
Dürüstlük	2	58, 180
Öz denetim	4	16, 124, 164, 178
Sabır	3	29, 80, 122
Saygı	5	22, 40, 57, 136, 155
Sevgi	11	13, 24, 43, 90, 117(2), 132, 145, 154, 158, 187
Sorumluluk	3	17, 100, 105
Vatanseverlik	1	59
Yardımseverlik	7	39, 54, 70, 149, 151, 152, 160

Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-2 Mektup Ağacı kitabında tüm kök değerler en az bir defa yer almıştır. Tablo 4.11.de görüleceği üzere kitapta “adalet” değerinin 1 defa, “dostluk” değerinin 13 defa, “dürüstlük” değerinin 2 defa, “öz denetim” değerinin 4 defa, “sabır”

değerinin 3 defa, “saygı” değerinin 5 defa, “sevgi” değerinin 11 defa, “sorumluluk” değerinin 3 defa, “vatanseverlik” değerinin 1 defa, “yardımseverlik” değerinin 7 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 50 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 13 ifadede geçen “dostluk” değeri iken en az kullanılan değer 1 ifadede geçen “vatanseverlik” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- *“Baler, mantıksız olduğunu için için bilse de hayatındaki tüm değişimlerden bu küçük adamı sorumlu tutmuştu. Sanki Meneviş, Kavanoz yüzünden hastalanmış, dostlarından Kavanoz yüzünden ayrı kalmış, hatta sürpriz kutusu Kavanoz yüzünden kaybolmuştu. Oysa kardeşinin yol açtığı sadece iki şey vardı: Avustralya'dan dönmeleri ve babaannesinin odasının bozulması... Ki bunlar için de kendisini heyecanla izleyen o gözlere bakıp 'senin suçun' diyemezdi.” (s. 51).*

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Galiba zor bir dönemden geçiyorum.” “Dostlar bunun içindir kanka.” dedi Dağhan.” (s. 27).*
- *“Yaman'la sen gittiğinden beri dostuz. Onu çok iyi tanıyorum. Bence yalan söylemiyor.” (s. 60) alıntısında karakterin Yaman'a olan güveninin sebebi onunla kurduğu dostluktur.*
- *“Eğer Tayra ile anlaşmasalardı, onların mektup arkadaşlığı da uzun sürmezdi. Baler üç yıldır mektuplaşmalarının müthiş bir şey olduğunun farkındaydı.” (s. 88).*
- *“Fakat dostsanız, kim haklı kim haksız önemli değildi. Unutur ve el ele uçmaya devam ederdimiz. “Seni çok özliyorum,” dedi Baler. Devasa bir ağacın tepesine kondular. “Ben hep yanındayım,” dedi Meneviş.” (s. 140) ifadesinde dostluğun engellere rağmen sürdürülmesinden bahsedilmiştir..*
- *“Zaten İstanbul'a gelmemin ilk sebebi aramızdaki bu garip küslüğü bitirmektir.” (s. 154).*
- *“Siz çoktan çok daha iyi dost oldunuz ki,” dedi Gökçeğrik. “Daha tanışmadan, kaç kere kavga edip küstünüz... Bunu sadece yan yana olan dostların başarabileceğini sanırdım.” (s. 163).*

Dürüstlük değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- *"Amcam hep, bir sanatçıyla pazarlık yapılmaz, der. Peki, parayı hemen vermem gerekiyor mu? Çünkü... şu an o kadar param yok." "İstediğin kadar verebilirsin. Güvenilir bir çocuk olduğun çok belli."* (s. 58).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Ama sırf üzüldüğüm için, seni üç yıl boyunca görmezden gelmemeliydim. Özür dilerim. Beni affedebilecek misin?"* (s. 16).
- *"O kadar utanıyorum ki, nasıl özür dileyeceğimi bile bilmiyorum... O halde sana, özür dileyen bir yılan çiziyorum."* (s. 178).

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Yani paketim, döndüğünüz gün teslim edilmiş görünüyordu. Amaaaaaaa üç haftadır hiç sesin çıkmadı?"* (s. 29).
- *"Mektubuma cevap vermedin. Aslında hemen trip atmamam gerek. Yani belki de mektubum kaybolmuştur. Ya da senin mektubun kaybolmuştur. Posta dünyasında böyle şeyler olabiliyormuş. Bu yüzden tekrar yazıyorum."* (s. 122).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Emekliliğiniz güzel geçsin efendim. Gözleriniz de umarım hemen iyileşir."* (s. 40).
- *"... Baler, elini montunun cebine sokup heykeli tuttu ve "Cebimde," cevabının saygısızca görüneceğinden korkarak, "Henüz dikmedik," dedi."* (s. 136).
- *"Ah, Rukiye Hanım'a saygısızlık olmasın diye sessize almıştık." dedi Tayra'nın babası."* (s. 155).

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Bir takipçim de olsa, on milyon takipçim de olsa, sen beni yine aynı şekilde sevecek olan en iyi ve en ölü mektup arkadaşımın."* (s. 13).
- *"Baler telefonunu aldı ve dün Çınarlı Tepe'deyken yapması gereken şeyi yaparak Tayra'ya muhteşem hediyesine über hiper süper sevindiğini söyleyen bir mesaj yolladı."* (s. 90).

- “Annem, Koşandere'ye dönmeye karar verene kadar İstanbul'da yaşıyordu ve sık sık huzurevine, Rukiye teyzemi görmeye giderdi. İki kardeş, birbirine çok düşküdü.” (s. 145).
- “Öyle güzel bir şey yaptın ki... Her gün buraya geleceğim, ablamlarla hasret gidereceğim, ona mektup yazacağım.” (s. 187).

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Not: Kedin Miniciğim çok iyi. Seni özlediğine eminim ama ona çok iyi bakıyoruz. Yani merak etme.” (s. 17).
- “Kaçış evi hazır mıymış? Görmeye gidelim mi? Daha açılmadan gezmek süper olur! Belki fikir bile veririz!” “Tabii gideriz, ama şimdi olmaz. Kavanoz'a bakıyorum.” (s. 100).

Vatanseverlik değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- “Yarın bir sosyal sorumluluk projesi için huzurevine gideceğiz. Sekizlere mecbur değil ama ben istedim. İnsanları mutlu etmek, bana iyi geliyor. Görüşürüz Balışık.” (s. 59) ifadesi toplumu önemseme yönüyle vatanseverlik kök değeri için örnek kabul edilmiştir.

Yardımsızlık değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Şey, benim bu heykeltıraşla bir şey konuşmam gerek. Gözlüğünü ben götürsem olur mu?” “Süper olur. Çınarlı Tepe'ye varmadan, sol taraftaki çıkmaz sokakta oturuyor...” (s. 54).
- “Şey... Bir saniye... Öncelikle... Ben paranızı hemen veremem. Yani... Belki de hiç...” “Önemli değil! Öyle heyecanlı ve mutluym ki, bu heykeli sana hediye edeceğim. Çok uzun zaman sonra, beni tekrar hayata döndürdün.” (s. 70).
- “Akşam'a Tayralara yine uğrayabiliriz,” dedi Suat amca. “Ama bu çok uzun bir yol...” “Olsun Baler... Birazcık yol, bizi yıldırılmaz, öyle değil mi?” (s. 152).

4.11. Umacı Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin 2013'te ilk baskısı yapılan kitabının 2020'de yayımlanan yedinci baskısı incelenmiştir. Kitap resimlidir ve 141 sayfadan oluşmaktadır. Kitabı Sedat Girgin resimlemiştir. Kitap roman türündedir ve 8-10 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.12. Umacı kitabındaki kök değerler

Kök Değer	f	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	4	77, 91, 98, 106
Dostluk	14	12, 35,51, 82, 89, 91, 94, 96, 99, 107, 108, 126(2), 141
Dürüstlük	5	48, 87, 99, 111, 112
Öz denetim	3	27, 88, 137
Sabır	3	80, 101, 110
Saygı	2	12, 64
Sevgi	4	28, 73, 74, 135
Sorumluluk	6	10, 72, 76, 77, 128, 133
Vatanseverlik	-	-
Yardımseverlik	4	38, 41, 88, 106

Umacı kitabında on kök değer arasından vatanseverlik değeri bulunamamıştır. Bununla beraber Tablo 4.12.de görüldüğü üzere kitapta “adalet” değerinin 4 defa, “dostluk” değerinin 14 defa, “dürüstlük” değerinin 5 defa, “öz denetim” değerinin 3 defa, “sabır” değerinin 3 defa, “saygı” değerinin 2 defa, “sevgi” değerinin 4 defa, “sorumluluk” değerinin 6 defa, “yardımseverlik” değerinin 4 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 45 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 14 ifadede geçen “dostluk” değeri iken en az kullanılan değer 2 ifadede kullanılan “saygı” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Gırrgor öyle düşünmüyor. Yarın gece konseyde, umacı düzenini değiştirmek için konuşma yapacak.*” (s. 91).
- “*Yani kaderime razı olmam gerekecek. Ama bu çok saçma. Konseyin konusu beni de ilgilendiriyor. Niçin söz hakkım yok?*” (s. 98).
- “*Bu, hayatımda duyduğum en saçma şey. Ama konsey olarak, oy çokluğuyla karar almamız gerekiyor.*” (s. 106).

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “*Topaç'ın en iyi arkadaşının adı Can.*” (s. 12).
- “*Mert bizimkilerin üzerine yürürken aniden acayip bir şey oldu. Bir mutfak önlüğü uçarak çocuğun suratına yapıştı... Pembe mutfak önlüğünün üzerinde*

kırmızı kalpler vardı. Bu dün sabah Melek'in, bu sabah ise omlet pişiren Gırrgorrun taktığı önlüktü.” (s. 51) ifadesinin dostluk değeri içinde değerlendirilmesinin sebebi Gırrgor'un dostlarına zarar vermek üzere olan Mert'i durdurmasıdır.

- *“Topaç o an, bekleme odasındaki büyük saksının arkasındaki Gırrgor'u gördü. Şimdi içi biraz daha rahattı. Gırrgor'un etrafta olması bazen başını derde soksa da, Topaç'a kendini güvende hissettiriyordu.” (s. 82).*
- *“Bilmiyorum. Tek bildiğim, Gırrgor'dan öyle kolay vazgeçmem.” “Ben de yanındayım kanka!” (s. 91).*
- *“Umacımla beni ayırdılar. Ama umacım, cezalandırılmayı göze alarak, bir gece tekrar geldi ve bana bunu verdi.” (s. 96).*
- *“Evet. Umacılarla çocuklar dost olmalı.” “Seninle gurur duyuyorum Gırrgor.” (s. 99).*
- *“Bana bir konuda söz ver dedi.” Gırrgor. “Mert'in yaptıklarına boyun eğme. Sen, ona baş kaldıracabilecek kadar güçlüsün.” (s. 108).*
- *“Birbirlerine sımsıkı sarıldılar. Mavmil'in bile gözleri dolmuştu. “Seni tekrar gördüğüme çok sevindim tüylü dostum.” (s. 126).*

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“ ‘Sana bir şey söyleyeceğim,’ dedi Topaç. Galiba dolabımda umacı yaşıyor.” (s. 48).*
- *“Demek istediğim şey, sınavlarına her zaman kendin çöz. Yanlış da yapsan, en azından senin yanlıştın olur.” (s. 57).*
- *“Bütün yaptığın saçma sapan kabadayılıklarla kendini göstermeye çalışmak. Ancak böyle önemli hissediyorsun. Çünkü başka bir özelliğin yok. Benimle de uğraşmasan, sınıfın en silik çocuğu olacaksın. Onun yerine herkesin seninle arkadaş olmasına izin versen, hayatın çok daha güzel bir hale gelecek. Çünkü seni seveceğiz. Oysa şimdi kimse seni sevmiyor.” (s. 111) alıntılanan paragraf, karakterin zorbalık yapan çocuğa karşı duygu ve düşüncelerini açıkça ifade edişiyse dürüstlük değerine bir örnek olmuştur.*
- *“Artık buna katlanmayacağım. Sınıfın en güzel ve en havalı kızısın. Bu yüzden çantayı taşıyorum, işlerini yapıyorum. Ama karşılığında ne görüyorum?”*

Arkadaş bile değiliz. Bence sen beni kullanıyorsun ve bu hoşuma gitmiyor.” (s. 112).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Beceriksiz olduğum için korkutma geleneğinin kaldırılmasını istediğimi sanacaklar. Oysa ben bunu sadece anlamsız olduğu için istiyorum.” (s. 88)* alıntısında karakter yaptığı davranışı sebeplendirebilmesi yönüyle öz denetim değerine bir örnek olmuştur.
- *“Böylece Topaç, sessizce kaderine razı olmaktansa cesur davranmanın daha iyi sonuç verdiğini öğrendi.” (s. 137).*

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Peki bunları söylemeyeceksem ne söyleyeceğim?” diyorsun, değil mi? Hiçbir şey söyleme. Ters ters bak, git. İnan bana daha etkili olur. Topaç’la Can da Mert’e ters ters baktı.” (s. 50).*
- *"Belki de denemeliyiz. Yani ne kadar zor olabilir ki?"... Yüz elli üçüncü denemede Topaç, Gırrgor'un omzunda amuda kalkmış hâlde durmayı başardı..." (s. 101).*
- *"Düzeleceğim." dedi Topaç. "Sadece biraz zamana ihtiyacım var." (s. 110).*

Saygı değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- *“Topaç tüm bunları babasına uydurduğunu biliyordu. Ama yine de onu dinlemek zorundaydı.” (s. 12).*

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Gırrgor başını onun dizine yaslayıp kucağına yatınca, Topaç’ın kalbi sıcacık oluverdi.” (s. 73).*
- *“Gırrgor’u alacağı ceza değil Topaç’tan ayrılma ihtimali korkutuyordu.” (s. 74).*
- *“O an Hırrhav, Mavmil, Gırrgor, Noynil ve Topaç’ı çok şaşırtan bir şey yaparak Lamia Hanım’ın kucağına atlayıp ona sımsıkı sarıldı. Lamia Hanım da umacısına sımsıkı sarıldı.” (s. 135).*

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Melek şirketin bütün hesaplarını elden geçirdi, tam 3 gece uyumadı ve sonunda yapılan hatayı buldu. Şirket de batmaktan kurtuldu.” (s. 10).
- “Her gece salona giderken odanın ışığı açık bırakıyorsun, dişlerini fırçalarken suyu boşuna akıtıyorsun. Senin yüzünden dünya daha çok enerji harcıyor ve küresel ısınma hızlanıyor.” (s. 72).
- “Gırgır, büyük bir risk aldığıının farkındaydı... Ama bu riski alması gerektiğini de biliyordu.” (s. 77).
- “Ancak bu, çok sıkı bir eğitim süreci demek. Kabul ediyor musun?” “Seve seve kabul ediyorum Sayın Baş Başumacı CÖÖ. İnanın çok çalışacağım. Tüylerinizi kara çıkarmayacağım.” (s. 128).

Yardımsızlık değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “O sırada Gırgır, kaşla göz arasında Topaç'ın tabağına omleti koyup ortadan kayboldu.” (s. 38) cümlesinde Gırgır yeni tanıştığı Topaç'ı düşünerek ona kahvaltı hazırladığı için bu ifadenin yardımsızlık kök değerini aktardığı tespit edilmiştir.
- “... Lamia Hanım, Topaç'a cebinden çıkardığı küçük kese kâğıdını uzattı. Fırından yeni çıkmış iki poğaçaya okula giderken bunları ye. Annen sanırım kahvaltı hazırlamayı unuttu.” (s. 41).
- “Yani çocuklara yardım etmeyi denememizi, belki de bunu çocukları korkutmaktan daha çok sevebileceğimizi mi söylüyorsun?” (s. 106).

4.12. YO-YO Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi'nin 2014'te ilk baskısı yapılan kitabının 2023'te yayımlanan on birinci baskısı incelenmiştir. Kitap resimsizdir ve 263 sayfadan oluşmaktadır. Kitap kapağını Berk Öztürk resimlemiştir, kapak tasarımını ise Kaan Ayhan Atik yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 10-14 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.13. YO-YO kitabındaki kök değerler

Kök Değer	f	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	2	83, 217
Dostluk	16	47, 64, 67, 75, 76, 100, 125, 140, 141, 151, 158, 161, 163, 176, 184, 250
Dürüstlük	8	17, 45, 75, 85, 167, 182, 223, 251

Öz denetim	10	56, 62, 91, 94, 104, 107, 206, 212, 222, 225
Sabır	5	71, 156, 174, 209, 228
Saygı	12	8, 49, 79, 89, 95, 116, 129, 135, 136, 139, 189, 255
Sevgi	11	40, 51, 102, 106, 149, 154, 158, 183, 202, 225, 245
Sorumluluk	9	16, 50, 60, 86, 88, 169, 223, 257, 258
Vatanseverlik	-	-
Yardımseverlik	11	19, 53, 84, 91, 93, 115(2), 215, 219, 249, 260

Tablo 4.13.de görüldüğü üzere *YO-YO* kitabında on kök değer arasından vatanseverlik değeri bulunamamıştır. Onun dışında kitapta “adalet” değerinin 2 defa, “dostluk” değerinin 16 defa, “dürüstlük” değerinin 8 defa, “öz denetim” değerinin 10 defa, “sabır” değerinin 5 defa, “saygı” değerinin 12 defa, “sevgi” değerinin 11 defa, “sorumluluk” değerinin 9 defa, “yardımseverlik” değerinin 11 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 84 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 16 ifadede geçen “dostluk” değeri iken en az kullanılan değer 2 ifadede kullanılan “adalet” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- *“Yaptığınız çok acımasızca. Siz sadece Yorgun Yorgancı'ya ders vermeyi planladınız. Ama bunun için beni ve arkadaşlarımı kullandınız. Yo-Yo gidince nasıl üzüleceğimizi hiç düşünmediniz.”* (s. 217).

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Oysa ben, Yo-Yo'yu tanıyalı daha bir gün olmasına rağmen ona inanmıştım. Tanıdığım hiçbir kıza benzemiyordu. Çok zeki, çılgın ve farklıydı.”* (s. 47).
- *“Aniden yatakta doğruldum. Sanki bir doktor karşıma geçmiş ve 'Yo-Yo bir ay sonra ölecek' demiş gibi, içimi büyük bir sıkıntı kapladı. Onu daha iki gündür tanımama rağmen, kaybetmeye dayanamayacak kadar sevdiğimi yeni fark ediyordum.”* (s. 67).
- *“Madem bana inanmıyordun, niye geldin?” dedi Yarkın. “Kardeşim olacak diye kıskançlıktan delirdiğimi düşünüp hâlime acıdığın için mi?” “Elbette değil! Ben... arkadaşız diye geldim.”* (s. 100).

- *"Yaşasın sıkıcı sıkı dostlar!" Kahkahalarla gülmeye başladık. Galiba Yarkın'ın en son altı yaşında, bizden ayrılmadan önce böyle gülerken görmüştüm."* (s. 141).
- *"Sekiz yaşındaki bir kızın, yurt dışında eğitim görmüş bir psikiyatrla aynı saptamayı yapabilmesi normal miydi? Arkadaşımla bir kez daha gurur duymuştum."* (s. 163).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Garip kızın anlatacakları, bende kalacak. Sadece, 'bu bir sır değil' demediği kısımları anlatabilirim. Niyetim, oraları herkesten önce öğrenmek."* (s. 17).
- *"Ama şimdi yatarsam pencerede yolumu gözleyen Yarkın hayalinden kurtulamayacağımı biliyordum. Çünkü sözümü önemsemiş ve dün gece bizi beklemişti. Bu gece de aynı şeyleri yaşamasına izin veremezdim."* (s. 85).
- *"O an gözüm, domateslerle dolu akvaryuma takıldı. Babam Kadir abinin tüm işe geç kalma bahanelerinin gerçek olduğunu öğrense rahatlar mıydı?"* (s. 167).

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"'Tiyatro!' Ayağa fırladı. 'Her yaz bir oyun yazarım; provalar yaparız. Yazın sonunda da ortaya harika gösteriler çıkarırız!' "* (s. 56).
- *"Elimi salladım. Yarkın hemen içeri girip gözden kayboldu. Dün gece bizi balkonda boşu boşuna beklediğini düşününce kendimi kötü hissettim."* (s. 91).
- *"Karıma, çocuklarıma, paragöz oldukları için kızardım. Meğer asıl paragöz benmişim."* (s. 206).
- *"Bunun için birinin adım atması gerekir İç Donu. Bizde kimse bu adımı atmadı. Şimdi düşündüğümde, para dâhil tüm kavgalarımızın çok anlamsız olduğunu görüyorum."* (s. 225).

Sabır değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Öğleden sonraki provalara kadar kendimi oyalamak için kitap okumayı, televizyon izlemeyi, resim yapmayı, küçük robotlarımla oynamayı denedim."* (s. 71).

- “Aslında dükkânın kapısında saniyeleri geri sayarak bekleyebilirdim. Bir saat 3600 saniyeydi, değil mi? Yan sokaktaki banka oturdum. "3600, 3599, 3598, 3597..." (s. 209).
- “Bu oyunlar her zaman işe yaramasa da sanırım daha sabırlı olmamı sağlıyordu. Ama ekmeğime tereyağı sürerken sabrımı yitirmek üzereydim.” (s. 228).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- "Canan halanın yaşaması iyi," dedi Melis. "Ölünün arkasından doğaçlama komedi yapmak garip kaçardı." (s. 79).
- “Tabii bunu Yarkın'a söylemedim. Hayatının geri kalanında arkadaşsız kalıp kalmaması, bu gece bizi iyi ağırlamasına bağlıymış gibi davranıyordu.” (s. 95)
- "Havuzları niye böyle saklıyorlar?" "Sanırım yoldan geçenler, yüzenleri izlemesin diye. Şahsen ben, şezlonguma uzanmış şeftali suyu içerken, birinin bana bakmasını istemem." (s. 129).
- “Onlarla otururken tuvalete gitmeye bile çekiniyordum. Yanlarında sıkıldığımı sanmalarından korkuyordum.” (s. 189) ifadesindeki eylem büyüklere karşı saygısızlık yapmaktan çekinen bir çocuğun tutumunu yansıttığı için saygı ifadesi olarak alınmıştır.

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Aslında şu bilimsel araştırmalardan kafalarını kaldırıp İlgi'yi dondurma yemeye götürseler, onunla top oynasalar ya da en azından tatile beraber çıkabilseler her şey çok daha normal olacak.” (s. 40).
- “Belki de aramız artık böyle iyi olacaktı. Ama çok sıkıcıydı. On dört yaşındaki abiler aşırı gıcıklıkla anormal iyilik arasını tutturamıyor muydu?” (s. 106) alıntısı aile içi ilişkilerde kardeşler arasındaki ufak çatışmalara rağmen süren sevgi bağını göstermektedir.
- "Sen tüm bunları araştırmak için mi uyumadın?" dedim. "Evet. Uyurken araştırmak zor oluyor. Ama üzerinde çalışıyorum. "Şey... Teşekkür ederim." (s. 202).
- "Dedişkom çok seviyorum seni!" "Ben de seni miniğim..." (s. 245).

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Babam o gün eve geldi ve “Şu bizim Kadir var ya!” dedi. “Yine işe geç kaldı.” Bu arada oyuncak tavşanım Kavanoz’u eline almıştı, “İnsan bir gün geç kalır, iki gün geç kalır. Her gün de kalmaz ya!” (s. 16).
- “Pekâlâ, asistan!” dedi. “Senaryoyu elden geçir. Sana güveniyorum.” (s. 50).
- “Bu geceki kahramanlığım, bir arkadaşşıma verdiğim sözü tutmaktı. Hayır, aslında bir arkadaşşımin bir arkadaşşıma verdiği sözü tutacaktım.” (s. 86).
- “Aslında hiçbiri umrumda değildi. Yo-Yo’ya gitmemi engelleyen hiçbir şey yoktu. Ama adına sorumluluk ve güçlü davranmak denen şeyi seçtim.” (s. 257).

Yardımsverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “İlk kez bir yaz günü kapımızı çalmış, “Ay evladiuum, dışarısı öyle sıcak ki asfalta yumurta kırsan, üç yumurta birden pişer valla!” diyerek içeri dalmıştı. Sıcaktan bunalmış bir kadını kovacak değildik.” (s. 19).
- “... Belli ki fazla dost canlısı değiller. Ama bu fikirlerini değıştireceğiz” “Nasıl?” “Çikolatalı sufleye.” (s. 84).
- “Herhangi bir konuda yardıma ihtiyacınız var mı? Komşular bunun içindir.” (s. 115).
- “Siz iyi insanlarsınız Tuman. Cebimden bir değnek çıkarıp sihir yapmış değilim. Sadece babanın, neyi istediğini anlamasını sağladım.” (s. 249).

4.13. YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi Kitabındaki Değerlere Dair Bulgular

Hanzade Servi’nin 2023’te ilk baskısı yapılan kitabı incelenmiştir. Kitap resimsizdir ve 264 sayfadan oluşmaktadır. Kitap kapağını Berk Öztürk resimlemiştir, kapak tasarımını ise Kaan Ayhan Atik yapmıştır. Kitap roman türündedir ve 10-14 yaş grubuna hitap etmektedir.

Tablo 4.14. YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi kitabındaki kök değerler

Kök Değer	f	Değerin İfade Edildiği Sayfa
Adalet	5	39, 47, 218, 228, 232
Dostluk	26	8, 9, 15, 44, 47, 48, 51, 54, 72, 108, 134, 147, 167, 170, 174, 186, 194, 211, 224, 226, 229, 245, 252, 254, 255, 263
Dürüstlük	7	65, 82, 89, 110, 188, 230, 232
Öz denetim	10	94, 99, 113, 188, 212, 227, 233, 239, 247, 249
Sabır	1	140

Saygı	10	14, 19, 50, 72, 74, 81, 88, 101, 183, 197
Sevgi	17	21, 35, 38, 75, 116, 122, 125, 130, 154, 165, 172, 203, 211, 213, 224, 240, 250
Sorumluluk	14	81, 83, 100, 106, 120, 129, 136, 144, 174, 176, 190, 205, 222, 230
Vatanseverlik	2	205, 232
Yardımseverlik	12	18, 24, 29, 81, 97, 103, 140, 154, 160, 169, 241, 243

Tablo 4.14.de görüldüğü üzere *YO-YO 2 Hebele Hübele Mühendisi* kitabında tüm kök değerler en az bir defa yer almıştır. Kitapta “adalet” değerinin 5 defa, “dostluk” değerinin 26 defa, “dürüstlük” değerinin 7 defa, “öz denetim” değerinin 10 defa, “sabır” değerinin 1 defa, “saygı” değerinin 10 defa, “sevgi” değerinin 17 defa, “sorumluluk” değerinin 14 defa, “vatanseverlik” değerinin 2 defa, “yardımseverlik” değerinin 12 defa ifade edildiği tespit edilmiştir. Kök değer içeren 104 ifade bulunmuştur. En çok yer verilen kök değer 26 ifadede geçen “dostluk” değeri iken en az kullanılan değer 1 ifadede geçen “sabır” değeridir. Kitapta geçen kök değerler ve örnek alıntılar aşağıda verilmiştir:

Adalet değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Ama gitmezlerse bu sefer de Ediz Orhun'a haksızlık olacak," diye homurdandı Melis. "Yani belki o kariyer olarak oyunculuğu seçmek isteyecek? Abisi şöhret dünyasını sevmiyor diye, yıllarca bir sürü film ve dizi teklifi mi kaçırırsın?" (s. 39).*
- *"Sırf alingan ve tripçi olmadığım için, onları kırmaktansa beni kırmayı mı tercih ediyorsun?" "Böyle söyleyince kulağa pek adil gelmedi sanki," dedi İlgi." (s. 47).*
- *"Şimdi, Tallori B'yi huzurlarınıza davet ediyorum. Bizi Lilola davası hakkında bilgilendirecek." (s. 218).*
- *"Beni ikna ettiniz Yorgun," dedi Başperi. Lilola'nın görevine dönmesine ve çocukların hafızalarından, Yorgun Yorgancı'nın silinmemesine karar verildi." (s. 232).*

Dostluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"O tablo şimdi, yatağımın tam karşısındaki duvarda asılı. Seksen yaşıma geldiğimde de öyle olacak. Yo-Yo'yu ve bana öğrettiklerini unutmaktan çok korkuyorum." (s. 8).*

- *“Anlaşıldı, sen dönünceye dek / Hüznüm hep böyle sürüp gidecek / Saçmalamak, kalbime saplı bir ok / Sensiz bana hiç kahkaha da yok”* (s. 51).
- *“Ve konu Güneş'se de işin içinde mantık aramak anlamsız. Sorun değil kanka. Kargoyu birlikte bekleriz. Eğer üç buçuğa kadar gelmezse, ben beklemeye devam ederim. Sen de bitpazarına doğru yola çıkar, yarım saatte rahat rahat varırsın. Arkadaşlar bunun içindir.”* (s. 108).
- *“Hele ki Yo-Yo gelirse!! Yo-Yo ile kardan adam yaptığımızı hayal ederken bile ruhum Elvis Presley figürleriyle dans ediyordu.”* (s. 134).
- *“Galiba hayali arkadaşımın sonraki ilk arkadaşım sensin Tuman. Bunu asla unutmuyacağım.”* (s. 174).
- *“Hiçbir hayaletim, bir insanın yüreğinde böyle iz bırakmadı. Bu, sıra dışı bir vakaydı Başperi. İnsanların dünyasında artık böyle güçlü sevgiler, unutulmaz dostluklar çok sık yaşanmıyor.”* (s. 224).
- *“Meğer doğmuş olmanı kutlayan insanları görmek ne güzelmiş! Seksen sekiz yılım boşa geçti. Ama seksen dokuzuncu doğum günümde, dünyanın en mutlu insanıyım. Teşekkürler İç Donu.”* (s. 245).
- *“Siz benim ilk arkadaşlarımsınız,” dedi Pe-Ya. “Ve son olmayacağız,” dedi Yo-Yo. “Ama sonsuza kadar en özel arkadaşlarımla olacaksınız.”* (s. 255).

Dürüstlük değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *“Not: Adımın aslında Afrika'daki vahşi bir sincap türü değil, iç donu. Arkadaşlığımıza yalanlarla başlamayalım dedim.”* (s. 65).
- *“Bu akşam onunla konuşacağız,” dedi Gökhan amca. “O zamana kadar sırrımızı tutarsınız, değil mi?” “Tabii!” dedik hep bir ağızdan.”* (s. 89).
- *“Bence biraz yalnız kalmaya ihtiyacı var.” “Bunu Melis'e gerçekten saygı göstererek mi söyledin yoksa canın gitmek istemediği için mi?” “Sanırım canım gitmek istemediği için.” Dürüstlük güzel şeydi.”* (s. 110).
- *“Neyse! Bir fotoğraf çektirelim de paylaşıp herkese hava atayım.” Ezgi selfie için Yüksel'in yanına gidince, “Bu saygısızlığına rağmen onunla fotoğraf mı çektireceksin?” dedim hayretle. “En azından dürüst,” dedi.”* (s. 118) ifadesi dürüstlüğe verilen önemi göstermesi yönünden bu kök değere örnek bir ifade olmuştur.

Öz denetim değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- “Üzıldüm tabii. Yine yaramaz Yo-Yo olup işleri karıştırmıştım. Pembe Yağmur'un korkmuş olması ihtimali de pişmanlığımı arttırıyordu.” (s. 99).
- “Onunla süper zaman geçiriyorduk. Sonra onun, hayali arkadaşım olduğunu anladım. Çünkü gözlerimin önünde 'poft' diye kayboldu. Bu biraz garip bir deneyimdi. Yani senden kaçmamın sebebi saçların değil. Galiba her şeyden korkuyorum... Belki de artık her şey yolundadır. Hiç gerçek arkadaşım olmadığı için, hayali bir arkadaş yaratmış olmam normal sayılabilirmiş.” (s. 113).
- “Suçu, 'ben de öyle görmüştüm' diye aileme atmayacağım İç Donu. Hiç çabalamadım. Mutluluğa şans vermedim.” (s. 212).
- “Şu an hayatımın en muhteşem saniyelerini yaşıyordum ve elimde bu geceye dair hiçbir görüntü kalmayacaktı. Belki bu sebeple çok daha değerliydi. Her anını beynimde ve kalbimde, sonsuza dek taşıyacaktım.” (s. 233).
- “Kutuyu Tufan'a verme sebebim, seni hüzünlendirmek istemediğimdendi İç Donu. Dayanamayıp mutlaka açardın. Ama Tufan'ın açmayacağını biliyordum.” (s. 249).

Sabır değerine yönelik cümle örneği aşağıda verilmiştir:

- "Beklemek istemiyorsanız gidebilirsiniz," diye homurdandım. "Güneş kargosunu almamı rica etti, ben de yardımsever bir arkadaş olarak bunu kabul ettim. Sıkıcı bir iş olduğunu düşündüğüm için de sizi aramadım." (s. 140).

Saygı değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- "Merak etme," dedi Leyla teyze. "Yorgun'la hatıralarının çok değerli olduğunu biliyorum. Onları senden almayacağım. Artık üzülme, e mi?" (s. 14).
- “Ya Ediz Orhun dünyaya oyunculuk yapmak için gelmişse? Ya sırf sen şöhret dünyasını sevmiyorsun diye, onun kariyerini baltalıyorsan?” (s. 72).
- “Pembe Yağmur mektubunu aldı ve çok sevindi. Cevap yazıp yazmayacağını tabii ki bilemem. Bu aralar biraz zor günlerden geçiyor. Ona böyle destek olman çok değerli. İyi bir çocuksun Tuman. Çok teşekkür ederiz.” (s. 81).
- "Valla kimse o kadar uzun yatılı misafir istemez İç Donu. O yüzden, işimizi bir an önce halletmemiz gerekiyor." (s. 101).

Sevgi değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Ergenleri sevmek niçin bu kadar zor?" dedi annem. Sonra bana dönüp, "Lütfen iki seneye böyle olma! Ben oğullarımın yanaklarını muncıklamak istiyorum," diye ekledi. "Benim yanaklarımı elli yaşıma geldiğimde de muncıklayabilirsin," dedim. (s. 35).*
- *"Bizse, kesinlikle bir kaçık ailesi gibi görünüyorduk. Ama kaç anne baba, böyle bir şeye eşlik ederdi ki? Bu Yo-Yo'nun sayesindeydi." (s. 116).*
- *'Zamanı geldiğinde veda etmeyi başarabilmek de bazen sevginin bir parçası' diye düşündüm..." (s. 122).*
- *"Çok garip," dedi. "Kalp atışı ve endorfin durumuma göre vücudumdaki mutluluk seviyesini ölçen kolyemi öttürdün İç Donu. Bana sarıldın diye niye mutlu oldum ki?" "Çünkü kardeşimim. Seni sevmem güzel bir şey değil mi?" (s. 125).*
- *"Yo-Yo'nun ne hissettiğini anlayabilmem mümkün değildi. Kızının gözlerine bakıyordu. Ve az önce onun, babasını ne kadar sevdiğini ne kadar özlediğini duymuştu. O günlere dönmeleri mümkün değildi. Ama hayat sadece 'şu an'dı. Ve şu an, kızına sarılabiliyordu." (s. 172).*
- *"Şu an, işimi ve periliğimi kaybetmemin eşiğindeyim. Ve her şeye rağmen çok huzurluyum. Bu kuralların hepsi, sevgi uğruna çiğnendi. Bugün olsa Tuman'la Yorgun'u yine tanıştırdım." (s. 224).*

Sorumluluk değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Posta kutunuz için üzgünüm. Kilidin parasını size ödeyeceğim." (s. 81).*
- *"Pembe Yağmur'a yardım etmeli ve Leyla'nın cezalarını sildirmeliyim. İşte bu sebeple, Palamutluk'a geri geliyorum." (s. 100).*
- *"Onu karşılamaya Pe-Ya ile gitmek, çok da mantıklı bir fikre benzemiyordu. Yo-Yo'yu gördüğün an, herhâlde korkudan bayılırdı. İkinin ilk karşılaşmasını, çok hassas bir şekilde ayarlamak zorundaydık." (s. 136).*
- *"Yorgun benim gözetimimdeyken, başka kural çiğnenmemeli. Bu konuda söz verebilir misiniz?" Yo-Yo ile birbirimize baktık. Leyla teyzeye en azından bu kadarını borçluyduk." (s. 176).*

- *"Yo-Yo, Tuman'a bir gramafon ve plaklar ile İstanbul'da çekilmiş bir fotoğrafını bıraktı. Yani Tuman'ın, Yorgun Yorgancı mucizesine inanmasını sağlayacak kanıtlar... Neyse ki Tuman ve Tufan Zambak, ağzı sıkı çocuklardı."* (s. 222).

Vatanseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Karlar altındaki orman, ateşböcekleriyle birlikte simli bir kartpostal gibiydi. Karın tadını çıkarmak için Palamutluk Ormanı'na gelmeyi akıl edemediğime inanamıyordum."* (s. 205).
- *"Bir tane çocuk bile mutluluğunu yetişkinliğine taşıyabilirse bu, bir sürü mutlu insan demektir. Ciddi bir toplantıya şan çocuğuna 'hadi on dakika dans ediyoruz' diyebilen, 'bu kekin tarifi sadece ördek taklidi yaparak karıştırınca tutar' kuralını saçma bulmayan yetişkinlerle dünya daha mutlu bir hâle gelecek. Şu an burada, bu özel sırrı bilen beş çocuk var. Asıl onlara her şeyi unutturmak, perilik kurallarına aykırı olmayacak mı?"* (s. 232).

Yardımseverlik değerine yönelik cümle örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

- *"Sahipli bir kediyi niçin beslediğimi merak etmiş olabilirsiniz. Evinize gelen misafire 'nasılsa dönünce kendi yemeğinizi hazırlayıp yersiniz' demiyorsunuz, değil mi? Odama geldiğinde onu aç göndermeye gönlüm razı olmuyor."* (s. 18).
- *"Çünkü öyle işte. Doğum günümde bizim evin önünde bekleyip kargomu alır mısuuuuun?" ... Sormam gereken tüm soruları yutup "Tabii ki," dedim.* (s. 29).
- *"Aslında amacım, onu diğer çocuklarla arkadaş yapmaktı. Ben gittikten sonra yalnız kalmasını istemiyordum. Okulda da arkadaşının olmadığını söylemesine çok üzülmüştüm."* (s. 97).
- *"Çünkü arkadaş olmak yerine, sürekli bizimle uğraşıyorsun!" diye bağırdı Yo-Yo. "Bu hiç normal değil! Belki sana yardım edebiliriz!"* (s. 169).

BÖLÜM 5

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Değer eğitimi, insan eğitiminin en önemli noktalarındandır. Öğrencinin toplumdaki yerinin kavratılması ve benliğinin farkına varması değer eğitiminin hedefidir. Bu hedef doğrultusunda eğitimin nasıl verileceği ise soru olarak karşımıza çıkmıştır. Bunun için edebiyatın insana dokunan, yaşamadan yaşattırarak etkisi hedefimiz için faydalı olacaktır. Elbette tüm yazılı metinler nitelikli bir edebî ürün olarak değerlendirilemez. Bundan dolayı öğrencilere değer eğitimi verirken hangi kitabın seçileceği önemli bir sorundur. Araştırmanın yapılma amacı Hanzade Servi'nin eserlerinin kök değerler yönünden muhtevasının incelenmesi ve bulunacak kök değerlerin Türkçe dersi veya değer eğitimi için kullanılabilirliğinin görülmesidir.

Araştırma sonucunda genel olarak eserlerde tüm değerler var olsa da adalet ve vatanseverlik değerinin kitaplarda ya olmadığı ya da değer eğitimi için zayıf kaldığı görülmüştür. Bundan dolayı kitaplar *adalet* (26) ve *vatanseverlik* (16) değerlerinin eğitimi için kullanılması durumunda hedefe ulaştırmayacaktır. İncelenen kitaplar arasında en sık verilen 3 değer *dostluk* (185), *sevgi* (147) ve *yardımseverlik* (107) olarak sıralanmıştır. İncelenen on üç kitabın on ikisinde en sık verilen değer bu üç değerden biri olmuştur. Yalnızca *Kalamar Pansiyon* isimli kitapta *öz denetim* (11) değeri en sık verilen değerdir.

Bu verilerde görmekteyiz ki insanlar arasındaki ilişkiler, Hanzade Servi'nin eserlerinde değer olarak büyük yer kaplamaktadır. İnsanın bir nevi kişiliğini belirleyen öz denetim, sorumluluk, dürüstlük, sabır değerlerinin veriliş sıklığı bunlardan sonra gelmektedir. Bu değerler arasında sabır (51) ve dürüstlük (56) değeri aritmetik ortalamanın çok altında kalmıştır. Bu değerlerin önemi göz önüne alındığında edebiyattaki temsillerinin artırılması gerekir. Toplumsal değerler diyebileceğimiz adalet ve vatanseverlik değerinin az sayıda verilmiş olması dikkat çekmiştir. Bu değerler geri kalan değerlerin koruyucusu sayılabilecek değerler olduğu için kitaplarda göz ardı edilmemeli ve üzerlerinde durulmalıdır. Vatanseverlik değeri yalnızca kahramanlık hikâyelerinde değil bu gibi çocuk romanlarında da kendine yer bulabilmelidir.

Eserlerin tamamının dostluk değeri eğitimi için kullanılabilmesi görülmüştür. Her kitabın ağırlıklı olarak üzerinde durduğu ortak konu ve ana fikirler olmakla beraber her kitabın kendine has özelliği vardır. *Bir Sır Kaç Kilometre?* isimli kitap; yalanların hayata etkisi, sarsılan

dostluklar, akran zorbalığı gibi konularıyla dürüstlük ve dostluk değerinin kazandırılması amaçlı kullanılabilir. *Havuç Ağacı* kitabında maddi sıkıntılardan dolayı köye göçmek zorunda kalmış bir aile, ayrı yetişen kardeşler gibi konular ile sevgi değeri üzerinde durulmuştur. *Hayalet Tozu*'nda çeşitli dostluk ilişkileri üzerinde durulmuş olması bu değeri beslemiştir. Aynı zamanda bu eserde yine dostluk kadar üzerinde durulan değer sevgi değeridir. *Hortlaklar Geçidi*'nde sevgi ve yardımseverlik değeri ön plandadır. Bu eser sayfa sayısına oranla en yoğun yardımseverlik değerine sahip eserdir. *Kalamar Pansiyon* isimli kitap bir çocuğun kendi davranışlarını tartması, hatalarından ders çıkarması yönünden değerlidir. *Karakura'nın Düşleri* birçok hikâyeden oluşmasıyla örneklemedeki diğer kitaplardan ayrılmaktadır. Korku teması kitaba hâkimdir. Kitapta en sık işlenen değer yardımseverlik değeri olmuştur. Toplamda 3 ifade ile en sık vatanseverlik değeri tespit edilen kitaplardandır. Bu veriler ışığında zorlu şartlar ve sosyal tehlikeleri konu olarak belirlemek, vatanseverlik ve yardımseverlik değerini vermek için bir yoldur diyebiliriz. *Kora ile Kelebek*, çalışma sonucundaki toplam frekanslara paralel olarak en çok dostluk ve sevgi değerini içerirken en az dürüstlük değerini içermektedir. Konusu daha önce boşanmış iki kişinin bir yuva kurma süreci ve çocuklarının buna karşı tepkileri şeklinde özetlenebilir. *Kumsal'ın Çizgili Dünyası* kitabında obsesif-kompulsif bozuklukla yaşayan bir çocuğun dostluk, aile ve çevresinin yardımıyla bu sorununu aşma hikâyesini okuyoruz. *Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk* serisinde her iki kitap da 50 adet kök değer ifade eden cümle içermektedir. İlk kitabın daha az sayfaya sahip olduğu göz önüne alınınca daha yoğun bir değer içeriğine sahip olduğu söylenebilir. Serinin ilk kitabında yardımseverlik değeri en yoğun değer iken ikinci kitaptaki en yoğun değer dostluk değeridir. Farklılığın sebebi olarak ilk kitapta başkarakterin mektup arkadaşı yaşlı bir hanımken ikinci kitapta onun yerini karakterin yaşlılarının almasını gösterebiliriz. Bu, iki kitap birlikte okutulduğunda çocuğu farklı değerlerle karşılaştıracağı için faydalı bir yöndür. *Umacı* kitabında çocukları korkutmak istemeyen bir umacı ile başkarakterimizin dostluğu konumuzdur. Dolaylı olarak en yoğun değer dostluk değeridir. Eserde saygı değerinin çok az verilmiş olması dikkat çekmiştir. Karakterlerimizin kuralları değiştiren tavırlar içinde olması bununla bağlantılı olabilir. *YO-YO* serisi tamamen dostluk değeri üzerine kurulmuş bir seridir. Çocukluğuna dönmüş bir yaşlı olan Yo-Yo'nun diğer çocukların hayatına dokunduğu noktalarda başka değerler de bulabilmekteyiz. Serinin ikinci kitabında karakterin bir sorumluluk yüklenerek geri dönmesinin etkisi olarak sorumluluk değeri ikinci kitapta görece fazladır.

Kültürün aktarımının, değerlerin varlığının asli öneminin hatırlanması için örnek olaylar sunan edebiyat ürünleri bu yolda etkili araçlardır. Bunlar çocukların hem kitap okuma

alışkanlığı kazanmasına yardımcı olacak hem de edebiyat zevki aşılacaktır. Araştırma sonucunda Hanzade Servi'nin eserlerinin kök değerleri barındırmak yönünden zengin olduğu ve değer eğitiminde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Kitaplarda kimi zaman değerlerin görmezden gelinmesi durumunda karşılan sorunlar şeklinde kimi zaman değerlerin kitabın içeriğine yayılarak sezdirilmesi şeklinde de kök değerler verilmiştir.

Kök değerlerin çerçevesi MEB tarafından 2019 yılında kabul edilen programda kesin bir şekilde çizilmemiştir. Bu da hedefin ne olduğu sorusuna net bir cevap verilememesine neden olmuştur. Bundan dolayı kök değer olarak kabul edilecek metinlerin tespiti sırasında Tablo 2.1. göz önünde tutulmuştur. Tablodaki ifadelerin muğlaklığı ve kavramların iç içe girebilmesi sebebiyle birden fazla değer alanına girebilen cümleler tespit edilmiştir. Bu tür cümlelerde ifadelerin bağlamı göz önünde bulundurulmuş ve cümleler yalnızca bir değere örnek olarak eklenmiştir. MEB (2024, s. 75) tarafından Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli adıyla yayınlanan öğretim programlarının ortak metninde "Erdem-Değer-Eylem Tabloları" adıyla sunulan ekte 20 değer ve bunların alt eylem basamakları verilmiştir. Ardından bu eylemlerin her biri için hedef eylemler kazanım şeklinde sıralanmıştır. Değer eğitimindeki hedeflerin belirlenmesine yönelik bu tutum öğretmenler ve araştırmacılar için de kolaylık sağlayacaktır.

5.2. Öneriler

Çalışma sonucunda kitaplarda dostluk, sevgi, yardımseverlik ve öz denetim değerlerinin yeterince işlendiği tespit edilmiştir. Bu kök değerleri vermeyi hedefleyen eğitim programlarında Hanzade Servi'nin eserleri kullanılabilir.

Çalışmaya konu edilen eserlerde dürüstlük, sabır, adalet ve vatanseverlik değerlerinin yeterince ifade edilmediği tespit edilmiştir. Bu değerleri de ön plana çıkaracak eserler ortaya koyulmalıdır.

İncelenen kitaplarda dostlar arası problemler, akrabanın ölümü, ebeveynlerin boşanması ve yeni evliliği gibi konular yer almaktadır. Bu kitapların bibliyoterapi için uygunluğu incelenebilir.

Yapılan çalışmada Hanzade Servi'nin eserleri yalnızca kök değerler açısından incelenmiştir. Eserlerdeki söz varlığına yönelik araştırmalar yapılabilir.

Hanzade Servi yazmaya devam eden bir yazardır. Bundan dolayı farklı kitapları da araştırma konusu olarak alınabilir.

İncelenen eserlerin bir kısmı günümüz dünyasında geçmekte ve bugünün problemlerini ortaya koymaktadır. Bunun gibi çocuk edebiyatı eserlerinin artırılması, güncel sorunlara öğrencilerin hazırlıksız yakalanıp çok etkilenmesini veya çevresindeki problemlere duyarsız kalmasını azaltacaktır. Ayrıca yerli çocuk edebiyatının gelişmesi ile çocukların kendi toplumuna ait değer ve problemleri görme şansı artar.

Toplumun görsel medya tarafından şekillendirildiği, medyayla ilk temasın bebekliğe kadar düştüğü bu dönemde değerlere yer veren görsel veya sesli medya içerikleri artırılabilir. Bu amaç doğrultusunda hikâyeler çocuklar için filmleştirilebilir. Böylece okuma-yazma becerisi kazanmadan önce dahi değer eğitimi çocuklara verilebilir.

Değer eğitiminin temel direklerinin aile, toplum ve okul olduğu söylenebilir. Bundan dolayı değer eğitimi yalnızca örgün eğitim içine sıkıştırılmamalı, hayatın her alanında eksik görüldüğü hâllerde medya vb. yoluyla verilebilir kılınmalıdır. Aile, toplum, okul iş birliği artırılmalıdır. Bu amaç sivil toplum kuruluşlarının ve okulların hedefleri arasında yer almalıdır.

KAYNAKLAR

- Akay, İ. (2018). Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuk romanlarında yer alan değerler. *Journal of Turkish Studies*, 13(28), 1-30. <https://doi.org/10.7827/TURKISHSTUDIES.14430>
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Aksan, D. (2020a). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim* (7. bs). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2020b). *Türkçeye yansıyan Türk kültürü* (4. bs). Bilgi Yayınevi.
- Apaydın, H. Y. (2018). Adalet nedir? Mahiyet ve keyfiyet. *Bilimname*, 2018(35), 459-476. <https://doi.org/10.28949/BILIMNAME.412369>
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi* (3. bs). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786052418086>
- Aslan, Z. (2023). *Farklı kültürlere ait yayımlanmış masalların kök değerler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Becel, A. (2021). *Sabahattin Ali'nin yapıtlarında söz varlığı, kök değerler ve çocuk* [Doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2004). Research-based character education. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 72-85. <https://doi.org/10.1177/0002716203260082>
- Budak, H., & Küçükşen, K. (2023). Azerbaycan masallarının kök değerler çerçevesinde incelenmesi. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 7(2), 131-151. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/metder/issue/81808/1412869>
- Bulut, K. (2021). Ayla Kutlu'nun "Merhaba Sevgi" adlı çocuk romanının değerler eğitimi ve on kök değer açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 57, 248-272. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.771465>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (29. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.

- Can, M. (2020). Platon'un düşüncesinde etik-politik bir sorun olarak adalet. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 24(1), 145-160.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/53123/690136>
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (S. B. Demir & M. Bütün, Ed.; 6. bs). Siyasal Kıtabevi.
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe sözlük*. Ötüken Neşriyat.
- Çetin, N., & Balanuye, Ç. (2015). Değerler ve eğitim ilişkisi üzerine. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 24, 191.
<https://doi.org/10.20981/kuufefd.03311>
- Çoban, A. (2020). *Değerler eğitimi bağlamında Türk destan örneklerinde kök değerler* [Yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Dal, S., & Ay, T. S. (2014). İlköğretim öğrencilerinin yazılı anlatım ürünlerine göre sorumluluk değeri algıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 78-93.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/786784>
- Demir, N. (2019). *Değerler eğitimi açısından Necip Fazıl Kısakürek'e ait "Çile" adlı eserde kök değerlerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Demirel, D. (2017). *Psikosomatik bozukluklar ve öz-denetim arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Dillon, R. S. (2022). Respect. İçinde E. D. Zalta & U. Nodelman (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2022). Metaphysics Research Lab, Stanford University.
- Dilmaç, B. (2012). *İnsanca değerler eğitimi* (2. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, M. (2017). Karakter gücü olarak sabır ve psikolojik iyi oluş ilişkisi. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 5(1), 134-153.
- Dönmez, B. (2022). Zorunlu eğitim. İçinde *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi* (2. bs). TÜBİTAK Bilim Yayınları.

- Er, M. A. (2024). Kök değerler üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *International Journal of Progressive Studies in Education*, 2(1), 14-23. <https://doi.org/https://doi.org/10.5281/zenodo.11077391>
- Ercilasun, A. B. (2015). *Başlangıçtan yirminci yüzyıla Türk dili tarihi* (15. bs). Akçağ Yayınları.
- Friese, M., & Hofmann, W. (2009). Control me or I will control you: Impulses, trait self-control, and the guidance of behavior. *Journal of Research in Personality*, 43(5), 795-805. <https://doi.org/10.1016/J.JRP.2009.07.004>
- Gökalp, A. (2022). Dostluk değeri üzerinde sevgi ve saygı değerinin yordayıcı rolünün incelenmesi. *3. Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(2), 1364-1374. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.22.06.1811>
- Görmez, E., & Merey, Z. (2022). Ortaokul öğrencilerinin akademik dürüstlük değeri hakkındaki görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 160-177. <https://doi.org/10.35675/BEFDERGI.794708>
- Hamidi, E. Ş. (2022, Eylül). Aynanın içinden, Hanzade Servi. *İyi Kitap*, 7-9.
- Hep Kitap. (2024). *Maria Brzozowska*. <https://www.hepkitap.com.tr/tr/cizerlerimiz/yabanci-cizerler/maria-brzozowska>
- İsaoğlu, M. (2022). *Oğuz Tansel masallarının kök değerler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Kaplan, M. (2014). *Kültür ve dil* (32. bs). Dergâh Yayınları.
- Karagöz, B. (2011). *Toplumsal adalet ve totaliterizm* (2. bs). Divan Kitap.
- Karakaş, F. (2024). “Dilek Ağacı” adlı çocuk kitabındaki gerçeküstü imgelerin kök değerler açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 39, 447-459. <https://doi.org/https://doi.org/10.29000/rumelide.1471508>
- Kaşıkçı, H. (2023). *Sunay Akın'ın deneme türündeki eserlerinde değerler eğitimi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Medeniyet Üniversitesi.

- Kaya, N. (2022). *Sivas masallarının Türkçe dersi öğretim programı 'nda yer alan kök değerler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Kayadibi, F. (2002). Sevgi faktörünün eğitim verimliliği üzerine etkisi. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması* [Doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Koç, H., & Arslan, C. (2019). Üniversite öğrencilerinde algılanan sosyal destek, benlik saygısı ve sabır arasındaki ilişkiler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9(54), 821-840. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/48897/623287>
- Korkutan, K., & Kaplan, K. (2022). Çocuk kalbi isimli çocuk romanının Türkçe dersi öğretim programı'nda yer alan kök değerler açısından incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21, 545-563.
- Koşar, T. G. (2022). *Tûtî-nâme'nin kök değerler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Köse, Ü. (2022). *Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Kutlu, R. (2022). *Çocuk ve gençlik edebiyatında tekinsiz tür üzerine bir inceleme: Hanzade Servi örneği* [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. MEB Yayınları.
- MEB. (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli öğretim programları ortak metni*. <https://tymm.meb.gov.tr/ortak-metin>
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 273-294. <https://doi.org/https://doi.org/10.18037/ausbd.1227356>
- Ögel, B. (1993). *Türk mitolojisi (kaynakları ve açıklamaları ile destanlar)* (2. bs, C. 1). Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- Öksüz, H. İ., & Eken, N. T. (2019). İlkokul (1-4) Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler bakımından incelenmesi. *Journal of Mother Tongue Education*, 7(2), 384-401. <https://doi.org/10.16916/ADED.543009>
- Özen, Y. (2015). *Sorumluluk eğitimi* (1. bs). Vize Yayıncılık. https://www.researchgate.net/publication/312218994_Sorumluluk_Egitimi_Doktora_Tezinden_Uretilmistir
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Journal of Values Education*, 1(3), 217-240.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi* (4. bs). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=83209>
- Özkul, Z. E. (2019). *Haldun Taner'in öykülerinde tespit edilen değerlerin Türkçe öğretim programında (1-8. sınıf) yer alan kök değerlerle uyumu* [Yüksek Lisans]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Parlatır, İ. (2013). *Osmanlı Türkçesi sözlüğü* (6. bs). Yargı Yayınevi.
- Platon. (2010). *Devlet* (9. bs). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Polat, M. (2021). *Sara Gürbüz Özeren'in efsanelerinin kök değerler bağlamında incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Rousseau, J. J. (2017). *Toplum sözleşmesi* (18. bs). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Russell, B. (1970). *Education and the good life*. Liveright.
- Sağır, R. (2019). *Ergenlerde dindarlık, öz denetim ve hayat memnuniyeti ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Sağlam, H. İ. (2021). *Karakter ve değer eğitimi* (5. bs). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786052416075>
- Sartre, J. P. (2008). *Edebiyat nedir* (3. bs). Can Yayınları.

- Satılmış, S. (2022). *Çocuk dergileri metinlerinin Türkçe dersi öğretim programundaki kök değerler ve yetkinlikler açısından incelenmesi (2018-2020)* [Yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Schroeder, M. (2021). Value Theory. İçinde E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2021). Metaphysics Research Lab, Stanford University.
- Selçuk, G. S. (2019). Tarama yöntemi. İçinde H. Özmen & O. Karamustafaoğlu (Ed.), *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (2. bs). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786052417867>
- Servi, H. (2019a). *Hanzade Servi... Kim? | Bölüm 1*. Youtube. <https://youtu.be/vOKDmH6FbyU>
- Servi, H. (2019b). *Hanzade Servi... Kim? | Bölüm 2*. Youtube. https://youtu.be/1jJVn7jt1_8
- Servi, H. (2019c). *Kitaplarımı Yazdığım Defterler*. Youtube. <https://youtu.be/ln6couR1Qh4>
- Servi, H. (2020a). *Hortlaklar geçidi* (2. bs). Tudem.
- Servi, H. (2020b). *Karakura'nın düşleri* (6. bs). Tudem.
- Servi, H. (2022a). *Bir sır kaç kilometre?* (2. bs). Tudem.
- Servi, H. (2022b). *Havuç ağacı* (7. bs). Tudem.
- Servi, H. (2022c). *Hayalet tozu* (8. bs). Tudem.
- Servi, H. (2022d). *Kalamar pansiyon* (6. bs). Tudem.
- Servi, H. (2022e). *Kora ile kelebek* (4. bs). Tudem.
- Servi, H. (2022f). *Kumsal'ın çizgili dünyası* (3. bs). Tudem. <https://doi.org/9786052854679>
- Servi, H. (2022g). *Sevgili hiç tanımadığım çocuk - 2 mektup ağacı* (3. bs). Tudem.
- Servi, H. (2022h). *Sevgili hiç tanımadığım çocuk-1* (15. bs). Tudem.
- Servi, H. (2023a). *Umacı* (7. bs). Tudem.
- Servi, H. (2023b). *YO-YO* (11. bs). Tudem.

Servi, H. (2023c). *YO-YO 2 hebele hübele mühendisi* (1. bs). Tudem.

Servi, H. (2024). *Yazar Adaylarına Tavsiyeler | İlham Bir Çekirgedir | Hanzade Servi*. Youtube.
<https://youtu.be/WkN6PC89qB4>

Sezer, A., & Çoban, O. (2016). Ortaokul öğrencilerinin sorumluluk değeri algıları. *Usak University Journal of Educational Research*, 2(1), 22-39.
<https://doi.org/10.29065/USAKEAD.232420>

Sezer, A., Çoban, O., & Akşit, İ. (2017). Öğretmenlerin sorumluluk değeri algılarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 122-144.
<https://doi.org/10.29065/USAKEAD.285941>

Sönmez, V. (1987). Eğitim ortamında sevgi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2).

Stevens, J. R., & Stephens, D. W. (2008). Patience. *Current Biology*, 18(1), R11-R12.
<https://doi.org/10.1016/j.cub.2007.11.021>

Sutter, M. (2017). *Sabrın keşfi yetenek karşısında sebatın zaferi* (1. bs). Kaknüs Yayınları.

Şahin, K. (2021). *Nutuk eserinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki (ortaokul 8. sınıf) kök değerlerin eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Şahin, M. (2023). *H. Salih Zengin'in eserlerinde kök değerler* [Yüksek lisans tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

Şener, S., & Yiğit, B. N. (2021). Sosyal medyanın gençlerin düşünce ve değerlerine etkisi. *Apjir - Academic Platform Journal of Islamic Research*, 5(3), 529-553.
<https://doi.org/10.52115/APJIR.979579>

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*.

https://web.archive.org/web/20170918202712/https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf

Tezcan, M. (2018). *Değerler eğitimi sosyolojik yaklaşım* (1. bs). Anı Yayıncılık.

- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.
<https://doi.org/10.18795/GUMUSMAVIATLAS.543521>
- Topçu, N. (2020a). *Ahlak* (16. bs). Dergâh Yayınları.
- Topçu, N. (2020b). *Türkiye'nin maarif davası* (38. bs). Dergâh Yayınları.
- Turhan, M. (2021). *Kültür değişimleri* (6. bs). Altınordu Yayınları.
- Türel, Y. K., Şimşek, A., Şengül Vautier, C. G., & Şimşek, E. (2023). *21. yüzyıl becerileri ve değerlere yönelik araştırma raporu*.
https://web.archive.org/web/20230515124838/https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_05/11153521_21.yy_becerileri_ve_degerlere_yonelik_arastirma_raporu.pdf
- Türk Dil Kurumu. (2023). *Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır*. Güncel Türkçe sözlük.
<https://sozluk.gov.tr/?ara=sabir+acidir,+meyvesi+tatlidir>
- Türk Dil Kurumu. (2024a). *Adalet*. Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/?ara=adalet>
- Türk Dil Kurumu. (2024b). *Değer*. Güncel Türkçe sözlük. [https://sozluk.gov.tr/?ara=değer](https://sozluk.gov.tr/?ara=deger)
- Türk Dil Kurumu. (2024c). *Dost*. Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/?ara=dost>
- Türk Dil Kurumu. (2024d). *Dürüstlük*. Güncel Türkçe sözlük.
[https://sozluk.gov.tr/?ara=dürüstlük](https://sozluk.gov.tr/?ara=durustluk)
- Türk Dil Kurumu. (2024e). *Saygı*. Güncel Türkçe sözlük. [https://sozluk.gov.tr/?ara=saygı](https://sozluk.gov.tr/?ara=saygi)
- Türk Dil Kurumu. (2024f). *Sevgi*. Güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/?ara=sevgi>
- Türk Dil Kurumu. (2024g). *Sorumluluk*. Güncel Türkçe sözlük.
<https://sozluk.gov.tr/?ara=sorumluluk>
- Türk Dil Kurumu. (2024h). *Vatanseverlik*. Güncel Türkçe sözlük.
<https://sozluk.gov.tr/?ara=vatanseverlik>
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2018). *Değerler eğitimi* (5. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
<https://doi.org/10.14527/9786053643401>

- Uzun, B. (2024). *Değerler eğitimi yaklaşımlarının değerler eğitiminde rolü olan paydaşlar bağlamında incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Yazıcıoğlu, S. (2022). *Çok okunan çocuk edebiyatı eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Yesevi Üniversitesi. (2020, Aralık 20). *Hanzade Servi*. Türk edebiyatı isimler sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/servi-hanzade>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. bs). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. B. (2022). *6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin kök değerler açısından incelenmesi ve öğretmen görüşlerinin alınması* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Yıldırım, S. (2006). *TSK vatandaşlık bilinci ve vatan sevgisi eğitiminin analizi* [Yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yıldız, H. N. (2023). Çocuk reklamlarının kök değerler bağlamında incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 94, 141-153. <https://doi.org/https://doi.org/10.17753/sosekev.1247214>
- Yılmaz, B. E. (2022). *Hanzade Servi'nin korku temalı eserleri üzerine bir inceleme* [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Yılmaz, O. (2013). *Fatih Erdoğan'ın eserlerinin eğitsel değerler açısından incelenmesi* [Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Yılmaz, Y., & Uysal, E. (2019). Taşköprülüzâde'de eğitimin ilkesi olarak sevgi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 209-232. <https://doi.org/10.30561/SINOPUSD.511529>
- Yir, B. B. (2019). *Bilgin Adalı'nın eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Yurdakul, A. (2020). Değer kavramı ve değerler eğitimi. *Türk Medeniyeti*, 1(2), 14-20.
- Yusuf Has Hacip. (2019). *Kutadgu Bilig* (H. Aşçı, Ed.). Gençlik Spor Yayınları.

Yüce, B. N. (2020). *Hamdi Ülker'in eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.

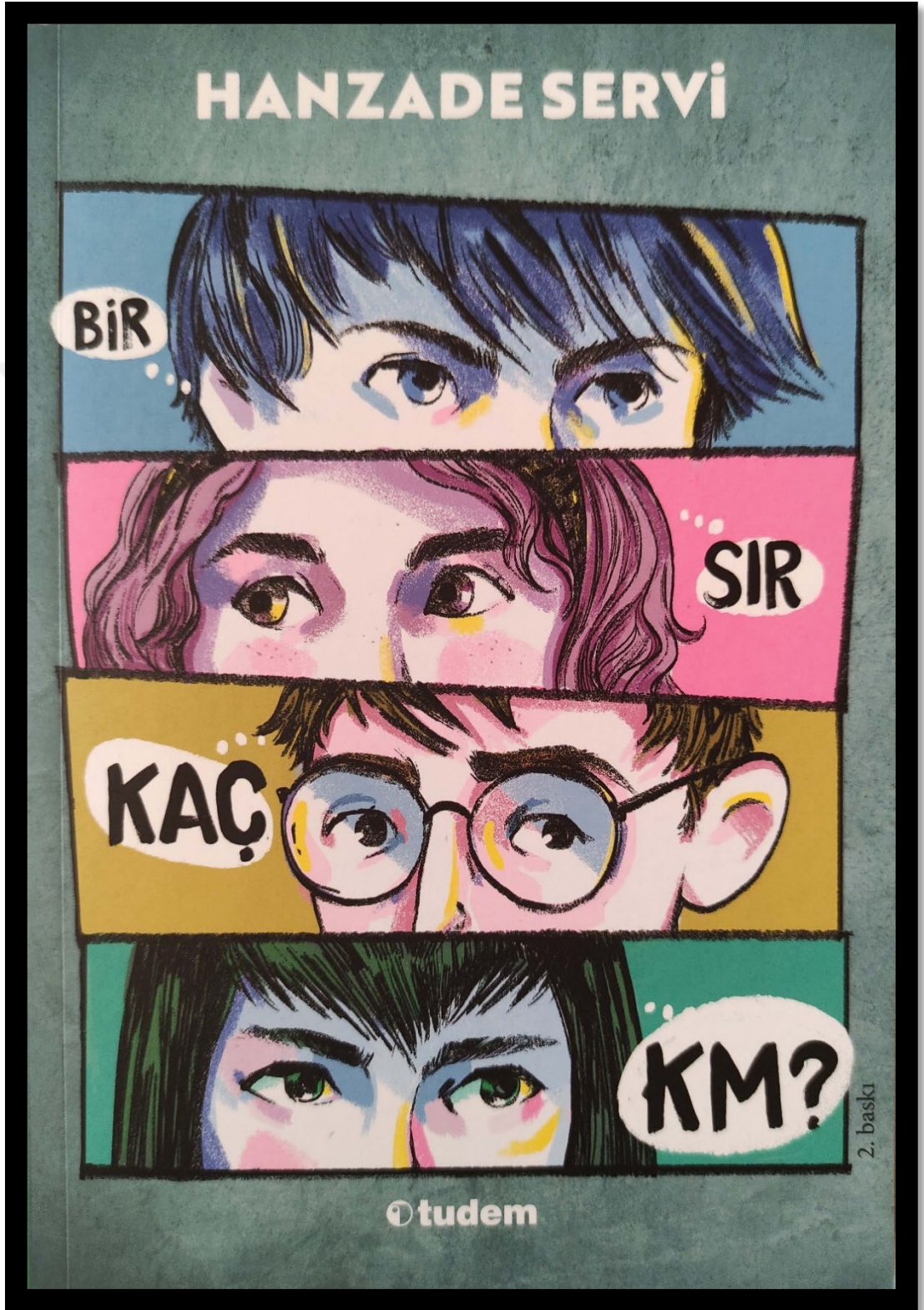
Yüce, B. N., & Tozlu, N. (2020). Hamdi Ülker'in eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Journal of Language and Literature Studies*, 21, 575-597. <https://doi.org/10.29000/RUMELIDE.843597>

Yücel, H. A. (2011). *İyi vatandaş iyi insan* (5. bs). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. <https://doi.org/978-605-360-413-6>

EKLER

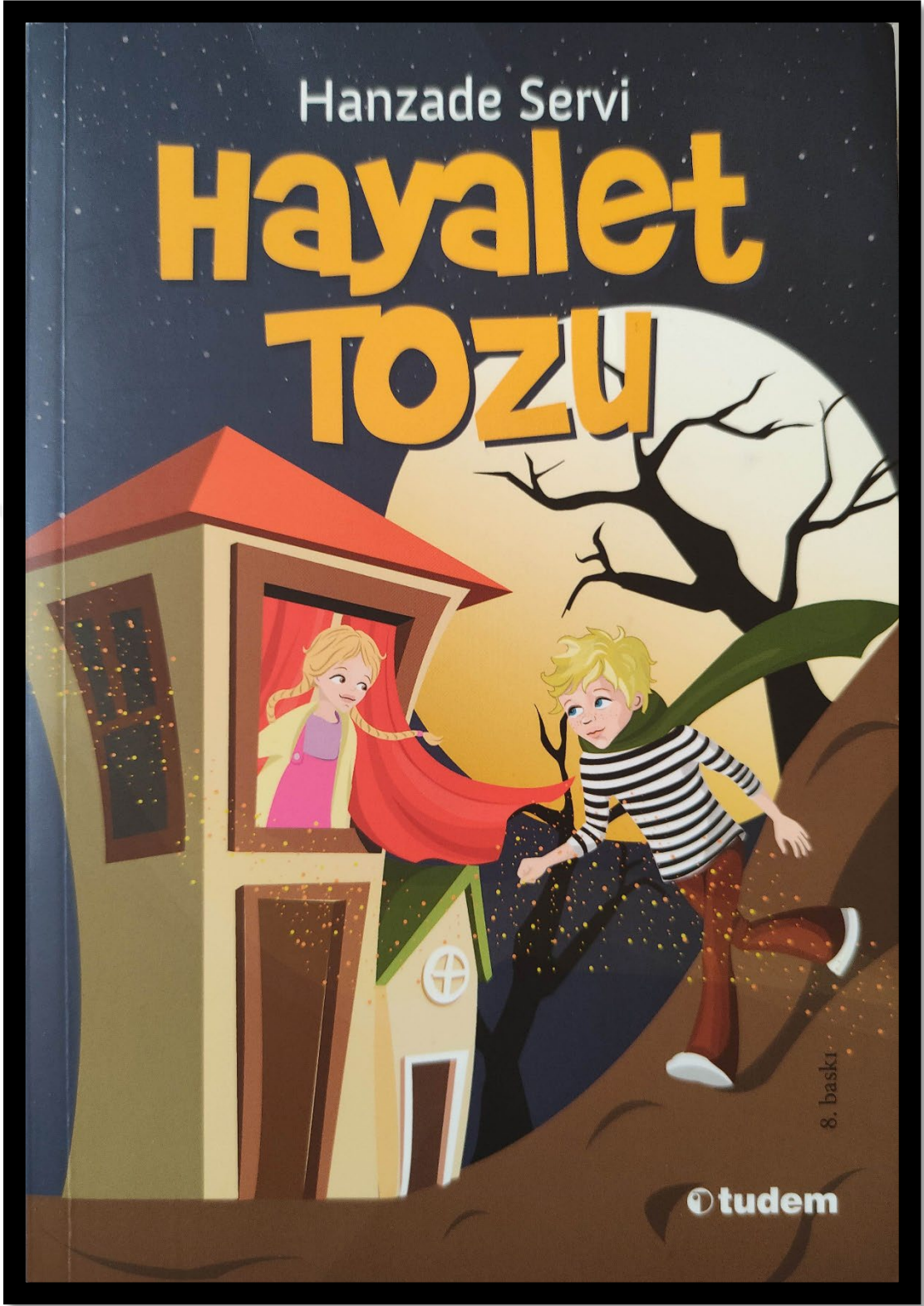
EK-1 Hanzade Servi'nin incelenen eserlerinin ön kapakları

Hanzade Servi

Hayalet TOZU

8. baskı

tudem

Hanzade Servi

Kalamar Pansiyon

tudem

6.baskı

Hanzade Servi

Karakura'nın Düşleri

tudem

6. baskı

2014
TUDEM
Edebiyat
Birincilik
Ödülü

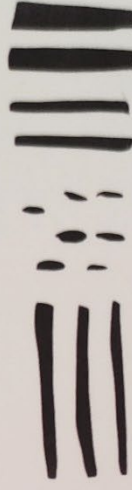
HANZADE SERVİ

Kora ile Kelebek

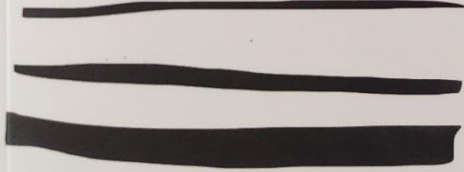

tudem

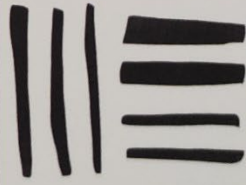
4. baskı

KUMSAL'IN ÇIZGILI DÜNYASI

Hanzade Servi

tudem

3. baskı

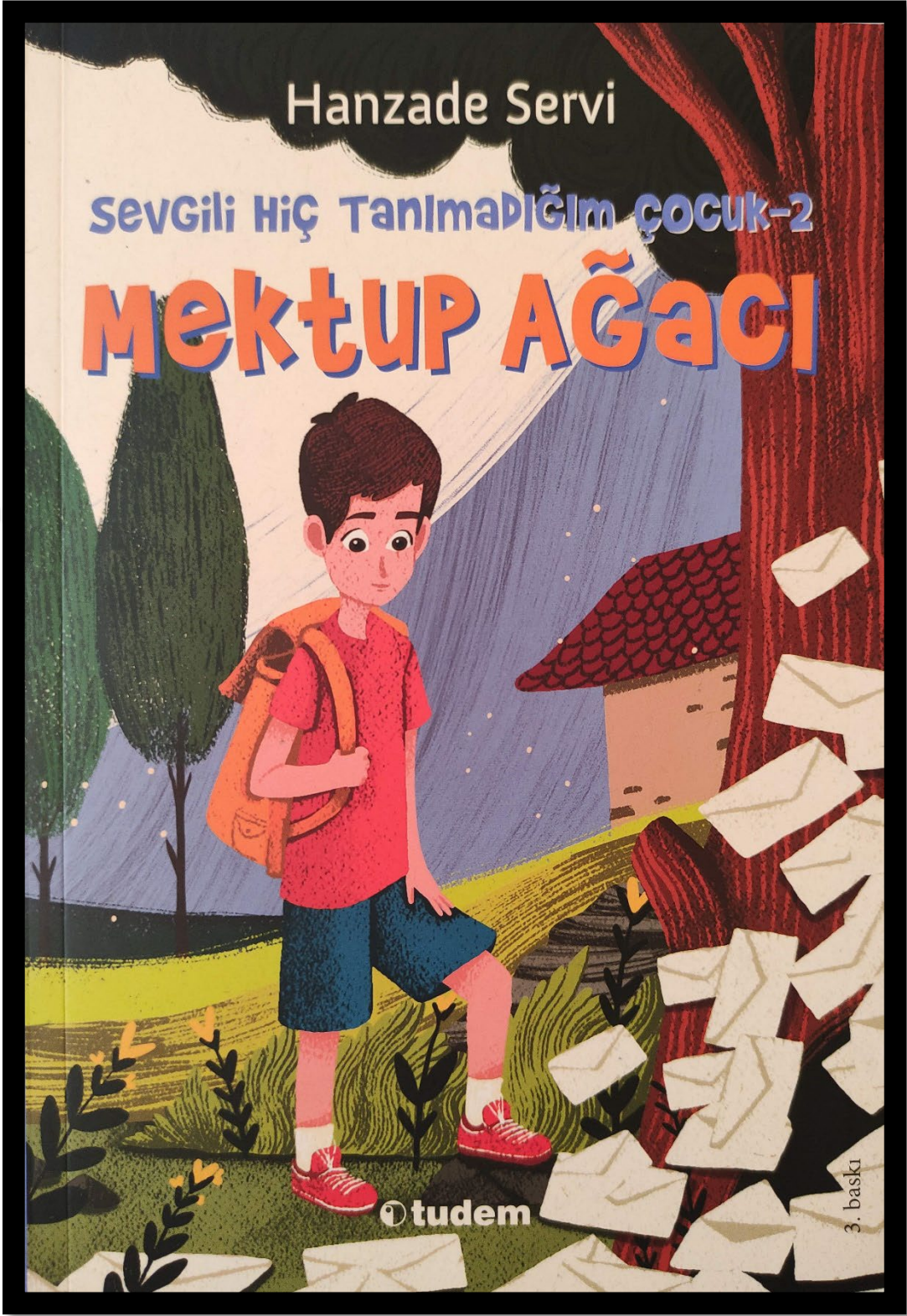
Hanzade Servi
**Sevgili Hiç
Tanımadığım
Çocuk-1**

Hanzade Servi

Sevgili Hiç Tanımadığım Çocuk-2

Mektup Ağacı

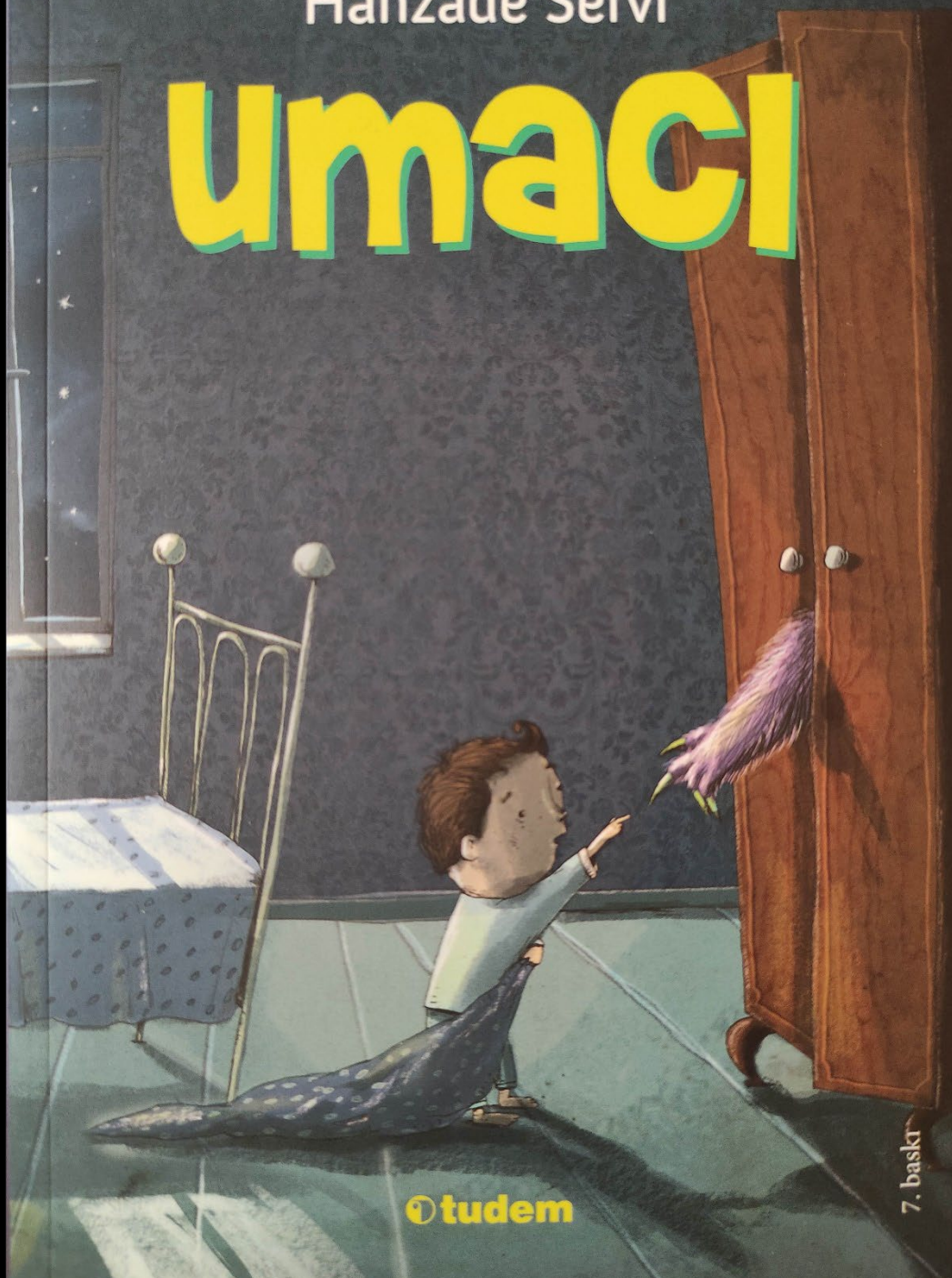

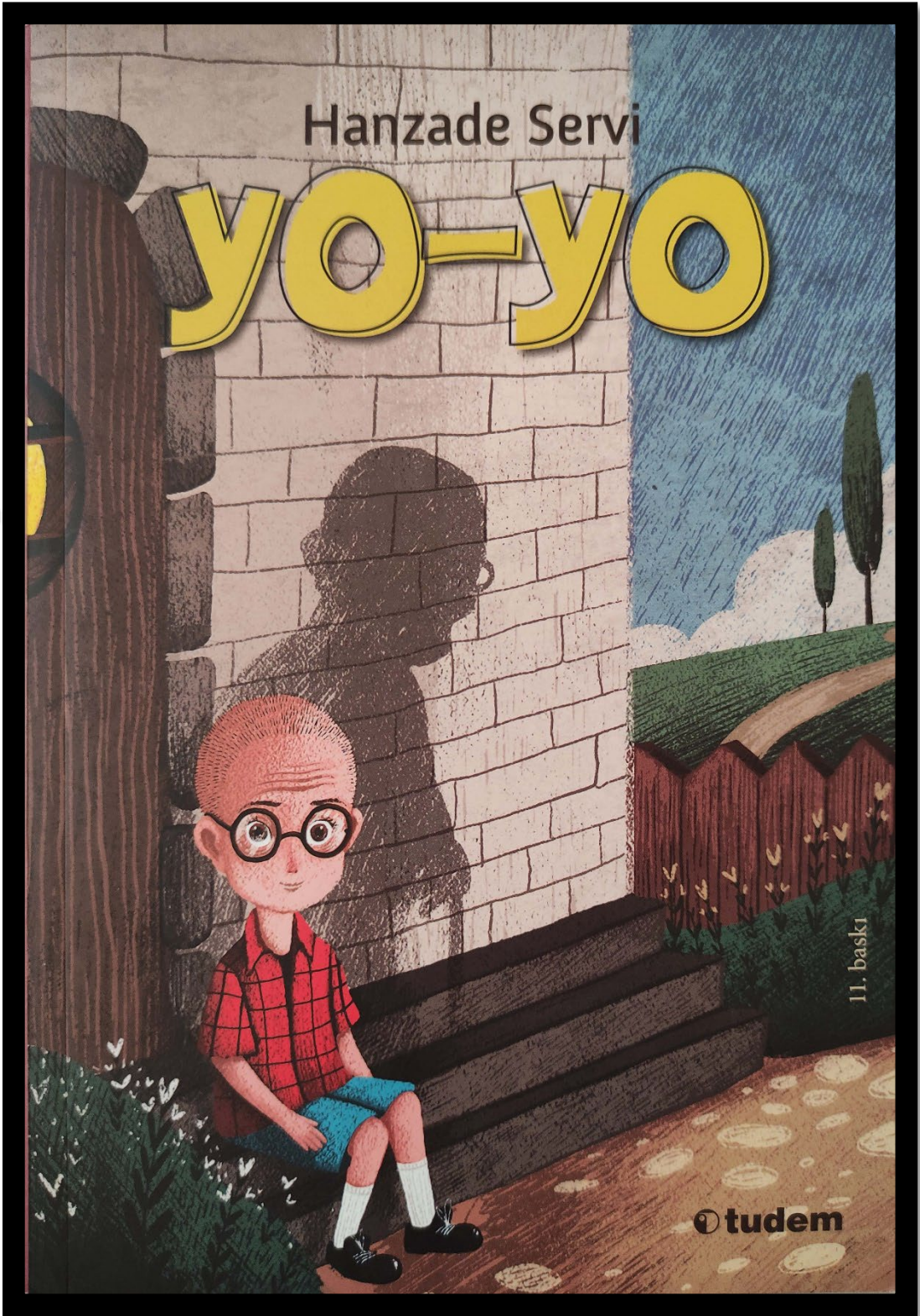
tudem

3. baskı

Hanzade Servi

umaci

Hanzade Servi

yo-yo 2

HeBele HüBele

Mühendisİ

